

Григорій Гончарук

МЕМУАРИ ПРОФЕСОРА

Книга сьома

3 РОКИ 3 82

Одеса
«Екологія»
2019

УДК 821.161.1(477)-3
Г658

Гончарук Григорій Іванович народився 9 серпня 1937 року в с. Новогеоргіївка Ананьївського району Одеської області. Закінчив Васильківське військово-авіаційно-технічне училище в 1959 році. Служив у Качинському вищому військовому авіаційному училищі льотчиків. Має звання капітан. У 1967 році закінчив з відзнакою історичний факультет Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова.

У 1970 році захистив кандидатську дисертацію.

Вже 49 років працює в Одеському національному політехнічному університеті, з яких 37 років — завідувач кафедри історії та етнографії України.

У 1984 році захистив докторську дисертацію.

З 1985 року — професор. У 1987—1988 роках працював радником ректора Кабульського університету (Афганістан). Оpubлікував 34 монографії.

Він є ініціатором заснування та незмінним головним редактором фахового збірника «Інтелігенція і влада» (Серія «Історія»), який виходить з 2002 року та індексується міжнародними наукометричними базами. Вже побачило світ 40 номерів видання.

Гончарук Г. І. — ініціатор заснування аспірантури в технічному вищому навчальному закладі. Ним особисто підготовлено близько 30 кандидатів наук, деякі з них вже стали докторами.

Григорій Іванович — ініціатор, голова оргкомітету, голова редколегії збірників матеріалів 19 всеукраїнських і 2 всеафганських наукових конференцій. Має звання: відмінник освіти України (1998), заслужений працівник освіти України (2010), почесний краєзнавець України (2017), внесений до книги «Золотий фонд нації» (2019), відзначений афганськими нагородами, зокрема вищою нагородою Президента РА «10-річчя Саурської революції». Разом із дружиною, вчителем математики, виховали двох синів — докторів наук, професорів.

Гончарук Г.

Г658 Мемуари професора. Книга сьома : 3 роки з 82 / Григорій Гончарук. — Одеса : Екологія, 2019. — 156 с.

ISBN 978—617—7046—85—0

У книзі йдеться про події в роботі й житті автора впродовж трьох років. Вона ґрунтується на протиставленні зла й добра. Показано, як зло провокує добро і робить його активнішим, сильнішим. Автор не біолог, не медик, не йог. Тим цікавіші його роздуми про різноманітні й безмежні джерела людської енергетики, важливо мати здібності й бажання помічати промені приємного настрою.

Ця книга, як і попередні мемуарні видання автора, не дасть спокою серцю й душі читача, який з нетерпінням чекає чергових досліджень минулого Григорія Гончарука.

УДК 821.161.1(477)-3

ISBN 978—617—7046—85—0

© Гончарук Г., 2019

ЗМІСТ

Замість передмови. Хай про тебе скажуть люди	4
Одеська інтелігенція без прізвищ і масок	24
Честь сильніше смерті	69
Здоров'є варто уваги	98
Рідні джерела енергетики	
Онучка Маша	102
Діти не боржники, а невичерпне джерело натхнення	111
Дружина, сім'я — тил бійця	116
Енергетика Ананьєва	118
Юрій Сисін. Ананьїв, давній друже мій... ..	119
Анна Цуркіна	121
Історичний календар Ананьєва Олександра Шхалахова	122
Моя ананьївська сестра Олена	129
Мера — в книгу	132
Яри-легені рідного села	136
Джерела енергетики. Скільки їх?	151
Післямова	153

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ. ХАЙ ПРО ТЕБЕ СКАЖУТЬ ЛЮДИ

І знову минуле кличе. А мандрувати за кожними роками і подіями нема часу. Чимало залишкових сил вимагає робота в університеті. Останні три місяці, що планувалось присвятити ще не тронутим життєвим сюжетам, не здійснилось. Задумав відкрити нову спеціальність, чи як зараз пишуть у міністерських документах, освітню програму другого рівня навчання, тобто магістратуру, спеціальності 032 — Історія і археологія. А нашу освітню програму назвав так — «Регіональні історії України». Інститут історії Національної академії наук України назвав програму актуальною, новаторською, всіляко підтримав. Підготовка необхідних бюрократичних паперів відволікла мене і невеличкий колектив кафедри аж на чотири місяці. Тільки тепер, коли сам відвіз папку з понад двомастами аркушів до Міністерства освіти і науки України, розштовхав інші кафедральні й побутові проблеми, присів за письмовий стіл і взяв цю ручку. Господи, благослови на задумане, як ти і раніше давав мені благодать, коли мої свідомість, душа й серце тягнулись до чистого аркуша паперу, щоб спробувати відновити деякі картини минулого, які товчуться у голові і чекають своєї черги.

Інколи питаєш себе: «Дідусь, чи не досить писати? Уже написано понад тридцять книг. З них шість, а якщо віднести сюди і книгу «Афганістан, прости», то і сім мемуарного спрямування». Якщо таке питання виникає у кінці робочого дня, коли сили витрачені на дрібні кафедральні й побутові речі, воно, питання, здається доречним. Тоді з'являється зрадлива відповідь: «Справді, досить». А на ранок, коли організм відпочив, поповнив свої фізичні й духовні запасники енергетикою, виникає інша докірливі думка: «Час плине. Ти витрачаєш золотий час на дрібниці, а минуле чекає на тебе за письмовим столом, благає розповісти людям про пережите. Кожне життя — це скарб. Шкода, що не кожна людина про нього з яки-

хось причин може розповісти. Прийде час і електронна лихоманка при всіх її заслугах вшухне, і люди знову візьмуть в руки книги. Серед них твоїх має бути більше. Якщо Бог дозволяє, душа просить, розкажи більше про себе. Це потрібно й історії вищої школи Україні. Це потрібно молоді, іншим читачам. Тобі є про що писати. Пиши. Це покликання. А покликання — веління Господнє».

Знову беру ручку і торкаюсь нею паперу.

Але читач справедливо запитує — «Гончарук, перед тим, як братися за наступну книгу, повідом, як сприйняли твою попередню. Якщо твої книги не сприймає суспільство, то навіщо вони». Питання слушне. Тільки є одна завадка. Не вмію давати належні оцінки своїм виданням. Тому приймаю таке рішення: наведу думки, слова, публікації про мої книги відомих в Одесі особистостей і, що особливо цінне — пересічних, а для мене особливих людей.

У такому разі обираю таку методу: оскільки кульмінаційною подією в обговоренні видання є його публічна презентація, то і розповідь спочатку про неї, а потім й що сталося після презентації.

Отже, 16 листопада 2018 року в офісі Одеської регіональної організації Національної спілки журналістів України відбулася презентація двох моїх книжок — п'ятої і шостої з серії «Мемуари професора». Інформація з газет: «В обговоренні взяли участь доктор фізико-математичних наук, професор, член НСПУ Олександр Птащенко, політик і громадський діяч Руслан Боделан, письменник Анатолій Глушак, Станіслав Стреженюк, Олекса Різників, Галина Могильницька, редактор газети «Прес-кур'єр» Йосип Бурчо, депутат обласної ради Олексій Кобельников, голова громадської ради при облдержадміністрації, кандидат економічних наук Володимир Максимович», а також кореспондент «Чорноморських новин» Валентин Щегленко.

14 листопада в газеті «Прес-кур'єр» з'явилась рецензія професора Іллі Єримичоя «Неизвестный политехнический». Автор чимало років віддав політехнічному університету, знає його минуле, а також факти, що викладені в рецензованій книзі. Якось при зустрічі з професором Володимиром Семенюком він зазначив: «А стиль рецензії Іллі Єримичоя дуже близький до вашого. Чи не ви справжній автор рецензії?» Ввечорі повідомляю цю інформацію Іллі Миколайовичу. Відповідає: «Справа у тому, що я всі ваші книги про політех читав і перечитував. Мені подобається ваш стиль. Тепер він став моїм стилем».

**Послесловие к юбилею
Неизвестный Политехнический...**

В сентябре в Одессе отмечали 100-летие старейшего и крупнейшего технического вуза на Юге Украины — Одесского национального политехнического университета. Тихо. Но напряженно. На торжествах не появилось ни одно первое лицо — от президента до мэра. Остается загадкой смысл памятника перед главным корпусом университета — сухое дерево. Оно символизирует смерть, зачем оно возле молодежного заведения? Загадкой является и бронзовый кот с высоко поднятым хвостом и своим заметным достоинством под хвостом. Это совсем не пушкинский «кот ученый», что ходит по цепи кругом зеленого дуба.

Коллектив ждал выпуска книги об истории вуза. Так было по случаю 50-летия, 90-летия и даже в связи с 95-летием ОНПУ. Этого не случилось. Зато налицо печальный факт: в юбилейный год произошел невиданный ранее провал набора студентов на первый курс, что неизбежно повлечет за собой сокращение штатов. Однако падение авторитета политехнического не стало предметом обсуждения и не планируется ни на заседании ученого совета университета, ни в трудовом коллективе. Ректорат доволен собой. Делает вид, что все происходит по плану. Пока молчит и Министерство образования и науки Украины.

Отрадным является выход иллюстрированного справочного издания «Видатні випускники Одеського національного політехнічного університету 1918–2018». Автор-составитель В. І. Боднарь. Тут есть краткие сведения о воспитанниках университета: академике, Герое Социалистического Труда, выпускнике 1929 года Г. К. Борискове; докторе технических наук, дважды Герое Социалистического Труда А. Э. Нудельмане; докторе технических наук, лауреате Государственной премии Украины А. С. Мазуренко; заслуженном тренере СССР, Герое Украины В. В. Лобановском; народном артисте Украины Б. В. Барском; лауреате Национальной премии Украины им. Тараса Шевченка В. Г. Рутковском; поэте С. С. Стриженюке и многих других интересных личностях.

К недостаткам издания следует отнести размещение в книге сведений и фотографий лиц — не выпускников ОНПУ. Их автор показал только потому, что они относятся к руководству вуза.

Отдельно следует остановиться на издании из 49 страниц В. П. Малахова «Шаг за шагом... год за годом...» Он был ректором политеха с 1987 по 2010 год. Тут показаны успехи прежде все-

го профессорско-преподавательского состава в учебной и научной работе. Основной методологической ошибкой автора являются гиперболизация своей персоны в достижениях вуза. Известно, что коллективы подавляющего большинства вузов в послевоенный период проявили тенденцию к накоплению и развитию потенциала динамичной подготовки специалистов высшей квалификации — кандидатов и докторов наук, доцентов и профессоров. Это закономерно. Возникли целые вузы. Например, Одесская юридическая академия. Конечно, субъективный фактор, роль ректора влияет на этот процесс, но не настолько, как хочет приписать себе В. П. Малахов.

Или возьмите, например, «подвиг» ректора в связи с замерзанием системы отопления в ночь под Новый год 1998 года. Ректор пишет, что это «судьба послала коллективу университета серьезные испытания». Мол, дежурная смена сантехников и вызванные другие службы главного механика не смогли быстро слить воду. На кого рассчитана эта версия? Для слития воды из системы отопления главного корпуса необходимо 45–60 минут, радиотехнического корпуса — 30 минут и так далее. А здесь было времени около 10 часов и не слили воду ни в одном корпусе.

При изучении этого вопроса автором этих строк выяснилось: никакой дежурной смены сантехников не было. Был один сантехник (не стану называть его фамилию), который, очевидно, или не знал, или был в таком состоянии, что открыл только нижние пробки слива воды, но не открыл верхние для обеспечения давления воздуха. Вода зависла в системе, а к утру замерзла и порвала батареи. Однако ректор эту халатность выдает за роковое решение, а борьбу с ним за свой подвиг.

Или, скажем, еще заслуга ректора: двадцать пять квартир для политеха в многоэтажном здании. Какой ничтожный мизер! Его предшественник Константин Заблонский, который руководил на восемь лет меньше Малахова, построил один дом на 90 квартир, а второй на 140 квартир для политехников, почти в три раза увеличил площадь учебных корпусов, построил студгородок. Кстати, Малахов без разрешения министра приватизировал лучшее семейное аспирантское общежитие на 608 мест, взял себе четыре квартиры с восемью жилыми комнатами.

Многочисленные награды ректора — это не только заслуга многотысячного коллектива, но и эффективные связи. Например, если

воспитанник Одесского политехнического был премьер-министром Украины и благосклонно относился к ректору, то что оставалось министру высшего и среднего специального образования, как не представлять ректора к наградам, а вуз к почестям. Или другое. Деньги на ликвидацию позорной катастрофы с отоплением, которой не знала история Одессы, достались легко: дети очень влиятельных личностей учились в политехе. И тут вместо того, чтобы ректора под суд, сделали его незаменимым хозяйственником.

Возможно, бывший ректор и дальше любовался бы присвоенными достижениями коллектива и собственным талантом описания своих успехов, но увидела свет очередная книга Григория Гончарука из серии «Мемуары профессора» под названием «История Украины зовет на линию огня». Тут Валерий Малахов встает в иной ипостаси. Прежде всего, как украинофоб. Подумать только: он в своей книге получает из рук президентов Украины награды, а сам теми же руками душил кафедру истории и этнографии Украины, которая по результатам работы была одна из лучших в политехе. Основной удар, понятно, по заведующему кафедрой профессору Григорию Гончаруку.

Факт первый. Коллегия Министерства во главе с министром сообщает губернатору области, что кандидатура профессора поддержана на присвоение звания «Заслуженного деятеля науки и техники Украины». Малахов молчит, документы не подписывает, придумывает разные предлоги. Обладминистрация готова представить Гончарука к званию «Заслуженный работник народного образования Украины» — опять надуманный предлог для отказа. (А себе «присвоил» оба названные звания, хотя издал всего одну монографию, а у Гончарука их десятки.)

Факт второй. Под надуманным предлогом создаются комиссии для снятия Гончарука с должности заведующего кафедрой. Осечка. Тогда «изгнал» коллектив кафедры из фешенебельных помещений главного учебного корпуса сначала в аварийный корпус, а потом физически изолировал кафедру на 5-м этаже другого корпуса за двойные железные решетки.

Факт третий. Всячески стимулирует создание и деятельность оппозиции заведующему внутри кафедры. Или еще: чтобы спасти кафедру и остановить агрессивность ректора, задобрить его, Гончарук написал о нем книгу, которая нашла высокие оценки специалистов. Малахов сначала восхищался, гордился, а когда Гончарук напомнил

ему о положенных по закону выплатах при достижении пенсионного возраста, ректор возобновил атаки на кафедру. И так куда ни кинь — везде клин.

Последние две названные книги не подлежат сравнению. Книга Валерия Малахова издательство так и не смогло дать определение по целевому назначению. Ее можно назвать рекламно-справочным изданием. Однако с оговоркой: справки даются только те, которые работают на автора. Есть в книге 13 цветных фотографий. Все о нем. Сплошное самовосхваление, самолюбование и все такое прочие.

Совсем иное издание Григория Гончарука. Оно по всем требованиям научно-популярное. Его можно назвать еще документально-эмоциональным. Достаточно только перечислить названия глав: «Руководство боится истории Украины», «Гибридная война против кафедры», «Физическая изоляция кафедры», «Книга, спаси кафедру», «Книга, ты бессильна перед украинофобией», «Другие книги! В атаку!».

Как и предыдущие труды профессора Гончарука, эта шестая книга мемуаров читается, как говорят, на одном дыхании. Читатель болеет за автора потому, что он в одиночестве сумел выстоять, сберечь коллектив и его необыкновенную трудоспособность. Подумать только: коллектив из пяти ставок пришел к столетию политехнического университета с невиданным багажом — выдал 100 книг, монографий, научных сборников и сборников материалов конференций. Слышал, что трудовой коллектив кафедры ходатайствовал перед ректором о награждении своего руководителя орденом князя Ярослава Мудрого. Отказали по причине нарушения процедуры...

В книге Григория Гончарука читатель найдет много интересного. Автору этих строк, одесситу не приходилось встречать так научно и художественно описанную Аркадию, как это сделал профессор. Подобраны удачные фотоиллюстрации, но не про автора, как у Малахова, а по содержанию книги.

Мне приходилось писать в рецензиях на другие издания Гончарука, что, работая много лет в политехническом университете на разных преподавательских должностях, а также заведующим кафедрой, деканом факультета, могу подтвердить правдивость изложения фактов, жизни ОНПУ в книгах профессора. В том числе и рецензируемой здесь.

А еще хочу высказать предложение-просьбу к руководству политехнического: надо набраться мужества, мудрости и вернуть кафедре истории и этнографии Украины помещения в главном учебном корпусе, ближе к студентам.

Илья Еримичой,
профессор

В газеті «Чорноморські новини» 15 листопада з'явилася стаття Володимира Криштала «Кому належить Аркадія». Він, як морж-ветеран, розповів про презентацію моєї книги у кафе біля моря, яку влаштували персонажі глави книги про Аркадію. Але краще, якщо самі автори розкажуть про свої спостереження

Кому належить Аркадія?

Або свято моржів

А справді, кому належить Аркадія, ця перлина в перлині Одеси? Хтось скаже: міліардерам, що збудували житлові багатопверхівки. Інші скажуть: магнатам, що набудували майже два десятки висотних готелів. А ще скажуть: бізнесменам, що натиснули тут всяких кав'ярень, магазинчиків, кіосків тощо.

Але дивна річ: все існує, поки тепла, точніше пляжна погода. Потім нікого не можна зустріти. Неначе повимирали. Готелі, магазини та інші будови нерентабельні. Аркадія неначе відвертається від грошових людей. Неначе вони їй чужі, незрозумілі.

А кому ж вона рада? Певна річ: тому хто її любить. «А хто її кохає?» — питає читач. Той, хто кожного дня її бачить. А хто ж вони? Це моржі або просто закохані в Аркадію одесити. А скільки їх. Статистика мовчить. Вони сюди ідуть та йдуть з усіх куточків Одеси. Тільки жевріє небо. Чи пішки, чи першими трамваями, тролейбусами вони вже тут. Хто пішов у воду, хто глибоко дихає морським повітрям, хто на спортивному майданчику виконує свою індивідуальну оздоровчу програму, хто уже присів під навісом грати в карти, хтось захоплюється вправами йоги та інше.

Але сьогодні у частини з них вихідний. Вони прийшли не в спортивному одязі. А у святковому, навіть у веселих краватках. Вони зібрались у єдиному повнодіючому кафе «Піццелле». Чому? У них своє свято. Презентація книги професора Григорія Гончарука, у якій перший розділ присвячений Аркадії, морю, а значить і їм, справжнім, всепогодним, круглорічним мешканцям цієї перли-

ни. З вікон кафе було видно і чути за декілька метрів шовковий шелест повільних хвиль.

Про що йшлося за святковим столом? Звичайно про перший розділ книги, де описано море і та Аркадія, про автора, який описав не тільки краєвид, а і їх, моржів. Кажали, що написано красиво і об'єктивно. А Валентина Михайлівна Печенко навіть застосувала гіперболу. Мовила, що у Гончарука море краще показано, ніж у Ернеста Хемінгуея. А іншій навіть пішов далі. Казав, що Хемінгуея «Старий і море» читав давно, але у Гончарука краще. Як зазвичай, всі бажали автору здоров'я та успіхів, а ще готовити друге видання книги, доповнене та посилене.

Професор Гончарук у своєму слові просив не перебільшувати результати його роботи. Але підкреслив, що панування в Аркадії має декілька вимірів. Формальний вимір — це задокументована власність переважно не бідних людей. Сезоні виміри. Це — пляжники, інші відпочиваючі. Якщо їх немає, то цей персонал займається працевлаштуванням. А інші виміри. Це біологічні, медичні, екологічні, морально-психологічні, почуттєві. Саме до цих вимірів належить категорія моржів, колишніх моржів, зміцнюючих здоров'я одеситів чи просто закоханих в Аркадію, які з самого ранку, часто перед робочим днем отримують тут повітряну-морську енергетику, біологічний заряд.

Виступаючі відмічали чудові фотографії в книзі. Їх підготували С. Л. Савіч та І. В. Яковлев.

А потім прогулянки по звичних маршрутах, але цього разу у святкових сукнях неформальні пани Аркадії своїм веселим настроєм викликали цікавість у зустрічних одеситів та гостей міста.

В. О. Кришталь

Слід також сказати, що ще 8 листопада газета «Чорноморські новини» опублікувала рецензію свого кореспондента Валентина Щегленка «Доживемо до понеділка. Якого?»

Нові видання

ДОЖИВЕМО ДО ПОНЕДІЛКА. ЯКОГО?

Завідувач кафедри історії та етнології України Одеського національного політехнічного університету, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, почесний краєзнавець України Григорій Гончарук видав шосту книжку із серії «Мемуари

професора» під назвою «Історія України кличе на лінію вогню» (Одеса: Екологія, 136 с.).

Читаючи зачин нової книжки, ловиш себе на думці, як же прокиливо автор говорить про море, освідчується в любові до одеської Аркадії! «Відчуваю свою нікчемність перед художниками-мариністами та письменниками, які писали про море. Особливо перед Ернестом Міллером Хемінгуєм. Його повість-притча «Старий и море» таємними, не почутими звуками кличе людину, передусім не молоду за віком, вижити в здавалось би трагічній ситуації». І далі: «Хіба ж можливо бути одеситом і нічого не сказати про море? — запитує він і сам відповідає: — Хемінгуєм можеш і не бути, але одеситом бути зобов'язаний».

Втім, Гончарук не був би самим собою, якби в свою оду блакитній стихії не заклав інтригу: «...на горизонті, у тім місці, де повинно зійти сонце, якась чорна, товста хмара з якимось вікном-амбразурою. Вона спочатку неохоче зачервонілася, а потім випустила дивовижний промінь. Він летів над морем, над своєю стежкою над водою, перетворюювався в райдужний колір і прямував до берега...» То автор переповів сон, який йому наснився у ніч з 18 на 19 серпня 1991 року, а на ранок прийшла звістка: у країні — ГКЧП і надзвичайний стан...

Це повідомлення люди сприйняли по-різному. Прибічники комуністичної ідеології підбадьорилися. У парткомі навчального закладу, куди зранку зайшов Григорій Іванович, вже було людно. Секретар парткому по телефону саме розмовляв із секретарем міськкому партії з ідеологічної роботи.

— ...А Гончарук щойно зайшов, — сказав він у слухавку. А потім до прибулого: — Товаришу Гончарук, Михайл Михайлович спрашават о Вашем самочувствии. Что сказать?

І Григорій Іванович ствердно мовив:

«Скажите ему, что еще «главные матчи не сыграны», так в хоккейной песне поется. И еще пословицу: «Доживем до понедельника».

...Боротьба проросійських і патріотично налаштованих сил з прийняттям 24 серпня 1991 року Акта про незалежність України не припинилася. Раніше наші недруги, можливо, діяли більш завуальовано, але з часом, прикриваючись демократією, стали почуватися вільготніше і нахабніше. Особливо, коли Росія анексувала Крим і розпалила війну на Донбасі. Просто диву даєшся, коли деякі народні обранці дозволяють собі відверто ворожі висловлювання.

Якщо таке твориться у верхах, то що вже говорити про низи?! Ось і «Мемуари професора», як сказано в анотації, головним чином присвячені темі боротьби, яка випала на долю колективу кафедри історії та етнографії України проти керівників-українофобів впродовж двох десятиліть, за створення і збереження свого колективу.

Будемо відвертими: дехто досі сумнівається в необхідності вивчення гуманітарних дисциплін, у тому числі історії України, у технічному виші. Але немає сумнівів щодо того, що не може бути спеціаліста вищого профілюючого рівня без громадянської позиції. А ця позиція неможлива без знання минулого України.

Таку думку підтвердили учасники республіканської науково-методичної конференції «Проблеми викладання історії народів України у технічному вузі» (1991) та Всеукраїнської науково-методичної конференції «Проблеми поширення досвіду викладання та вивчення історії України в технічних вищих навчальних закладах» (1993), які відбулися на базі Одеського політеху з ініціативи Григорія Гончарука та за підтримки Міністерства освіти і науки України. Вони однозначно вирішили за доцільне викладання історії України у всіх вузах на засадах базового курсу як важливого фактора формування національної свідомості, громадянськості та патріотизму.

Нині модно посилатися на досвід США. Так ось, там історія своєї держави викладається під назвою «Америка — це прекрасно». Певно, ніхто не заперечуватиме, якщо й наші нащадки так захочуть сказати про Україну, вкладаючи в це поняття зокрема й історію держави, її героїчне минуле, здобуття незалежності, розбудову і захист..

Незалежницькі події початку 1990-х років торкалися і вищих навчальних закладів. У політеху кафедра історії КПРС стала називатися спочатку кафедрою історії та політології, потім — історії і зрештою (від 21 жовтня 1992 року) кафедрою історії та етнографії України. Остаточна назва утвердилася не за помахом чарівної палички, а в зіткненні різних поглядів та інтересів, нерідко протилежних. Непростий шлях, судячи з даних, наведених мемуаристом, випав кафедрі і далі.

Вже одні назви розділів книжки багато про що говорять: «Керівництво боїться історії України», «Мета: кафедра історії України», «Гібридна війна проти кафедри», «Фізична ізоляція кафедри», «Гібридна війна вимагає гібридної відсічі», «Книга! Врятуй кафедру!», «Книга, ти безсила перед українофобією...» З викривальною сутніс-

тю автор розповідає про дії керівників вишу та окремих колег, про методи утиску колективу кафедри та його особисто.

Емоції емоціями, але звернімося до фактів.

Зі звернення Г. Гончарука до ректора В. Малахова:

«1991–1992 навчальний рік. Проректор і створена ним переважно зі вчених-технократів рада з гуманітарної освіти ставить питання скасування кафедри історії та заміну її на кафедру соціології під дивним приводом, мовляв, «поведение личности формируется социологами». Ціною неймовірних зусиль вдалося захистити кафедру...

1992–1993. З ініціативи О. Цабієва розгорнулася дискусія на згаданій раді про заміну навчального предмету «Історія України» дисципліною «Етнографія народів України». Врятувала «Історію України» позиція Міністерства освіти.

Ліквідується методичний кабінет на кафедрі.

Різко скорочується викладацький склад кафедри...

1993–1994. На викладання історії України відводиться 72 години замість 108 годин, рекомендованих Міністерством освіти.

1994–1995. Обсяг годин на вивчення історії України, встановлений О. Цабієвим, ним же скорочується до 62 годин. Це було своєрідним рекордом обрізання програми з історії України серед усіх вузів держави. На заочному факультеті вивчення історії України дозволяється тільки на одному замість двох семінарів. Робляться шалені спроби без кінця укрупнювати лекційні потоки...

1995–1996. У результаті скорочення О. М. Цабієвим семінарських занять на 10 годин, а також при плануванні ним семінарських занять на тих тижнях, коли занять в ОДПУ не було взагалі, мінус свята, вивчення історії України згідно з програмою фактично не відбувалося...

За п'ять років викладацький склад скоротився з 23 до 8 осіб».

Не кращим чином обернулася ситуація і з приміщенням кафедри. Попервах вона знаходилася в головному корпусі вишу, однак згодом її у складі гуманітарного факультету перевели в аварійний корпус № 13, що на вул. Гагаріна. Після того, як там на одній із кафедр зі стелі впала штукатурка і травмувала викладачку, звідти довелося знову переселитися. На цей раз аж під горище, на п'ятий поверх іншого корпусу. Про той момент автор книжки згадує так: «Іду до ректора. Кажу: «Валерію Павловичу, я не можу переводити колектив кафедри на нове місце призначення. Приміщення зруйноване. Брудне. Кругом антисанітарія. Небезпечно для здоров'я

людей. Перейдемо тільки після належного ремонту. При наявності акта комісії про відсутність загрози життю викладачів, лаборантів, аспірантів».

Ремонт було виконано, але наслідки переїзду ще довго давалися взнаки: були поламані меблі, понівечені наочні посібники...»

Були й інші наїзди на кафедру та її очільника, про що докладно написано в книжці. Гоніння кафедри по навчальних корпусах, порушення навчального процесу, спричинення морального болю відбиравало в Григорія Івановича багато сил. З книжки довідуємося, де він їх черпав: «Ні, — казав я собі, — тебе Бог покликав, щоб ти розвивав історію свого народу, захищав її, зберіг кафедру. Наступить час і всі сьогоднішні колеги з сепаратистським, ліквідаторським мисленням покинуть кафедру; і для України, і для її історії прийде справжній день; а ти, Гончарук, борись, тримайся, скільки є сил, і обов'язково переможеш, на твоєму боці всі борці за долю України як у минулому, так і в сьогодні, в Одесі їх поки що мало, але підрастає чудова молодь, яка успішно звільняється від брутальних кайданів великодержавного шовінізму і хоче жити нормальним, європейським життям. Не схиляй своєї лисої голови перед незваною публікою, яку Бог обділив любов'ю до Батьківщини і дозволив у їх душах поселитися бісам ненависті до чудового, працьовитого, боголюбивого, миролюбного українського народу».

У мемуарах викладено також історію написання книжки про ректора політеху Валерія Павловича Малахова та відповідно до нових обставин переоцінено його діяльність. Дано характеристики й іншим персоналіям. Читач знайде також пізнавальні сторінки про Бакінську трагедію 19–20 січня 1990 року. Того ж року восени автор побував у Баку, де взяв участь у науковій конференції «Національне питання в СРСР у сучасних умовах». Його виступ став чи не найрадикальнішим. Там зміцніло переконання, що розвал Радянського Союзу неминучий. Є підстави вважати, що це саме ті бакінські зустрічі трансформувалися у пророчий сон, про який ми згадали на початку цієї публікації.

Читач, певно, вже помітив невідповідність однієї реалії другій. З одного боку, кафедра історії та етнографії України принесла Одеському політехнічному університету заслужену славу, вона є визнаним у країні центром наукових досліджень історії та діяльності НРУ. У її стінах регулярно пишуться і видаються монографії, наукові праці, організовуються наукові конференції. Завідувач кафедри

всією своєю діяльністю підтверджує, що вчений не має самоусуватися від громадського життя, а зобов'язаний бути на його стрижні, займаючи активну громадянську позицію. Ім'я Григорія Гончарука є одним з найяскравіших серед одеських дослідників. З другого боку, зі щирої оповіді автора, схожої на крик душі, бачимо якесь упереджене ставлення до його кафедри.

Що ж це діється? В умовах жорстокої інформаційної війни фахівці з історії України позбавляються належної підтримки. Гальмується ширше впровадження української мови (подивіться хоча б на таблички на кабінетах для занять). На виживання полишені українські газети, які, незважаючи ні на що, виховують любов до України...

Коли я повертався з кафедри і йшов повз навчальні корпуси, то почув, як в якійсь аудиторії хтось голосно декламував знайомі рядки:

А він, бентежний, шука бурі,
Немов у бурі спокій є...

Подумалося: Григорій Гончарук теж шукає бурі, але не задля спокою, а заради очищення українськості від намулу проросійщини, патріотизму — від безликості, любові — від байдужості...

Валентин ЩЕГЛЕНКО

Серед всіх цікавих виступів на презентації моєї книги, як завжди, зворушливі, напівліричні образні слова Галини Могильницької, талановитої письменниці, поетеси.

Вона якесь особливо місце займає у моїх стосунках з тими далекими моїми студентськими однокурсниками, які витримали тягар багатолітнього життя. Їх залишилися одиниці. Але, як і Галина Анатоліївна, що без усталі творить і публікує книги, ще продовжують працювати у вищих навчальних закладах.

Вона якось несподівано своїм віршем жбурнула мене в студентські роки, та так майстерно, що я на мить опинився у вирі свого студентського життя, і в полоні пройденого, щоб не сказати пропертого, неначе плуга своїм горбом, минулого.

З дозволу Галини Анатоліївни навожу її поезію.

Григорію Івановичу Гончарукові,
професору, доктору історичних наук,
заслуженому працівнику освіти і т. д., і т. д.

Ювілейне вітання

Шановний пане професоре!
Забудьмо про звання й чини
Літа згадаймо неповторні
Ще нашої до сивини,
Коли ти був іще із чубом,
А я — гінка, немов стебло...
Їй-бо, згадать іноді любо
Те, що було, і — загуло!..

Преображенська добре знала,
Й донині, може, пам'ята,
Як в час далекий пробігала
Там наша юність золота,
Як ти, науки шанувальник, —
Хоч сніг, болото, а чи дощ —
На пари йшов. Завжди охайний,
Як юний комсомольський вождь,

Як в тебе поглядом зазивним
Стріляла юнка не одна...
А ти, як суперпозитивний
Герой радянського кіна,

Якісь єдиній, очевидно
Меті себе офірував
Й, того не відаючи, бідні
Сердечка юні розбивав.

...Чому ж ці ювілеї, Грицю,
(Такі поважні!..) так спішать,
Що ледь успіш оглядіться, —
А вже тобі й вісімдесят?!

Та сказано реві демократом,
І я (хоч в цьому..) згодна з ним:
«Старий — не той, що літ багато,
А той, хто скис ще молодим».

Й тому я хочу побажати,
Щоб дав тобі Господь рости!
Творити! Жити!
Й не скисати
Літ... хоч до ста п'ятдесяти!

Галина Могильницька,
письменниця,
заслужений працівник освіти,
лауреат... і т. д., і т. д...

А знайшов у своїй кишені складений аркуш паперу. Дивно. Вірші. Чиї. Підпис Л. В., мабуть, Леонід Васильович Масляннов. Він майже мій ровесник. Підполковник міліції. Багато років помічник ректора університету.

Уважаемому Григорию Ивановичу Гончаруку,
заведующому кафедрой истории и этнографии Украины,
доктору исторических наук, профессору,
заслуженному работнику образования Украины,
автору «Мемуаров профессора»
и целой вереницы других книг...

Дитя війни, дитя Природи,
Дитя Советского Союза,
Дитя великого народу,
И, наконец, профессор вуза!

Ты шел тернистой целиною:
Тут был укол, а там — наскок;
Ты заплатил большой ценою
За этот жизненный урок!

Сегодня ты слуга Науки!
Достойный автор этих книг,

Не опускай же пишущие руки,
Вся наша жизнь — лишь только миг!

20.04.2016

Л. В.

Хід самої презентації книги частково представили у репортажах Валентина Щегленка в газеті «Чорноморські новини» 22 листопада та Йосипа Бурчо в газеті «Прес-кур'єр» теж 22 листопада 2018 року.

Саме в цьому номері «Прес-кур'єра» з'явилась рецензія на книгу доцента, кандидата історичних наук Олександра Музичка, молодого, перспективного дослідника.

Історія сучасності

В офісі Одеської регіональної організації Національної спілки журналістів України 16 листопада відбулася презентація двох нових книжок завідувача кафедри історії та етнології України Одеського національного політехнічного університету, доктора історичних наук, професора Г. І. Гончарука із серії «Мемуари професора: п'яті» — «Написано у Кабулі і в Одесі» та шостої — «Історія України кличе на лінію вогню».

Ці видання, як і вся серія, належать до жанру мемуарів. Та їх не можна порівняти з мемуарами, до яких читач звикли, бо розповідають не про давні події, а про те, що відбулося і відбувається на наших очах. Це — історія сучасності, яка не може бути завершена, а тому викликає живий інтерес і відгук у кожного, хто прочитає книжки відомого історика, дослідника, вченого і, нарешті, безпосереднього учасника всіх описуваних подій.

За плечима у Григорія Гончарука довге, цікаве, насичене життя, у якому він завжди мав чітку позицію, і сьогодні сміливо і відверто говорить про найскладніші етапи своєї наукової, педагогічної та громадської

діяльності. У нього немає авторитетів, бо понад усе цінує документи, якими підтверджує наведені факти, на які опирається у своїх оцінках.

Як вчений і педагог, який усе своє життя присвятив вихованню українських патріотів, Григорію Івановичу боляче сьогодні бачити, як у вищих навчальних закладах викладання історії, культурології та етнології України. Суспільні кафедри адміністрація технічних вишів часто розглядає як другорядні. Не минула ця доля і кафедри, яку створив професор Гончарук: із приміщень, які вона займала 32 роки, її вивели на задвіркі. Учасники презентації були обурені таким станом справ і одностайно прийняли звернення до нинішнього ректора Одеського національного політехнічного університету (звернення друкується окремо).

Учасники презентації, серед яких були вчені, письменники, журналісти, громадські діячі, відзначали сміливо і мужньо позицію автора, говорили про необхідність видавати такі книжки більшими тиражами, щоб вони стали доступними усім, хто цікавиться правдивою історією сучасності.

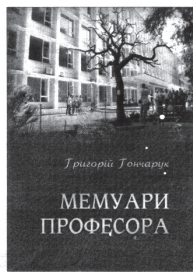
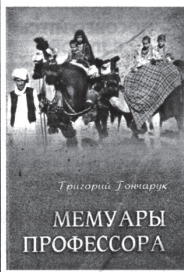
Йосип БУРЧО.

ЗВЕРНЕННЯ

Учасників презентації двох книг Григорія Івановича Гончарука із серії «Мемуари професора» до ректора Одеського національного політехнічного університету Геннадія Олександровича Оборського

Ми — вчені, письменники, журналісти, представники громадськості — звертаємося до Вас з проханням повернути колективу кафедри історії та етнології України приміщення, які належали йому 32 роки і з яких виселив його попередній ректор, і не долучатися до українофобських дій на офіційному рівні. Прийнято одностайно.

За дорученням учасників зібрання підписав звернення професор Ілля Єрмічюк.
16 листопада 2018 року.

Про українофобів та людей...

Про шосту книгу мемуарів професора Г. І. Гончарука «Мемуари професора» (Одеса, 2018)

Мемуари — сіль та цукор історії, живильний еліксир, що збадьорює і надає цілий спектр емоцій. Багато, а може й більшість, осіб пізнають історію не за сухими підручниками, а саме за мемуарами. Мемуари не пишуть сірі особи, а лише ті, хто мали насичене події життя, в якому як у краплі води відобразилася історія. Певні

мемуари свідчать про наявність серед нас таких особистостей. Тому приємно, коли з'являються мемуари одеситів, а Одеса стає центром мемуаристики. Останнім часом це відбувається не в останню чергу стараннями професора Г. І. Гончарука. Особливістю його мемуарів є те, що вони висвітлюють переважно нещодавню, або як часто кажуть зараз, «сучасну» історію. Ми тільки починаємо глибоко осягати цей період і тому цінність таких текстів зростає.

Шоста книга мемуарів Г. І. Гончарука є особлива — у ній професор торкається головним чином пекучих і дуже актуальних прямо зараз проблем викладання історії України в університетах. Бо ми живемо у дивну та парадоксальну добу. Чуємо та бачимо (на бігбордах) багато заяв про велике значення української духовності, мови, культури для побудови держави. Але водночас години на викладання предмету історії України у школах та університетах скорочуються. Від чиновників лунає дедалі більше заяв про пріоритетність технічної освіти та скепсис щодо історичної. Часто бачимо прагнення розчинити історію та літературу України у всесвітній під начебто благими гаслами інтеграції у світ, що є правильним, але ж аж ніяк не має виключати та применшувати пріоритетність пізнання саме нашої Батьківщини. Космополітичний, ліберальний та лівий погляди на історію не відповідають освітнім завданням, що в Україні мають бути спрямовані передусім на виховання патріота та українця в усіх можливих аспектах цих понять, не лише графа про громадянство у паспорті, але й мовно-культурні пріоритети. Пишуться підручники з історії України з маніпулятивними, а часто і прямо фальсифікаторськими твердженнями про героїв української історії. Усе це вносить хаос у свідомість, що перетворює нас на жертв гібридних війн, бо такі війни можна вести виключно проти гібридів, роздвоєних, аморфних, особистостей. І, як «вишенька на торті» — досі у фактичному «загоні» в освіті у таких містах як Одеса (але, на жаль, не тільки) перебуває українська мова. Г. І. Гончарук згадує про те, що предмет історії України на добровільних засадах, за бажанням студентів, міг викладатися їм українською мовою. Але! Йдеться про 1990–1991 роки, зорю незалежності. Але коли тепер в одеських ВНЗ дуже часто лекції починаються з запитання викладачів до студентів про те «на каком языке вам читать лекцию?» — це є брутальне порушення законодавства та рекомендацій, наказів, статутів і т. д. Тим більше, що так само брутально найчастіше ігноруються ті студенти (а їх дедалі

більше), які на це провокативне запитання твердо відповідають: «УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ!». То, власне, мемуари Г. І. Гончарука й актуалізують запитання: а чи не тому перебуваємо у такому дивному стані тотального ігнорування українських законів, що у 1990–1991 роках так мляво, кволо і з таким острахом задовольняли права українців, сподіваючись на милість, розуміння і т. п., в той час як в усьому світі закон та покарання за невиконання цих законів є невіддільними один від одного? З іншого боку, на жаль, наш народ у масі міцно забув головне правило: «Найбільше гнітять того, хто найменше вимагає». Часто за усім цим криводзеркаллям стоїть українофобія — побоювання «ужасов украиннизации», патологічна, ірраціональна ненависть до всього українського, страху перед порушенням усталеної етнічної ієрархії, в якій українець завжди мав бути нижчим за носія «прогресивної» російської мови та культури. Зрештою, про це ніхто виразніше та лаконічніше не написав за Миколу Куліша в його безсмертному «Мині Мазайло». Більшість сторінок нової книги мемуарів Г. І. Гончарука присвячені аналізу явища українофобії на прикладі та в контексті висвітлення історії впровадження предмету історії України у навчальний процес Одеського політеху, а потім і відстоювання цього предмета від спроб його викреслити.

Як і у попередніх книгах, автор не обмежується сухими даними, хоча і міцно стоїть на ґрунті документів, а дає виразні прямі мови своїх героїв, діалоги. Повчально читати наведені діалоги з українофобами, бо їх «аргументи», «логіка» ненависті до українського аж ніяк не змінилися і все це ми можемо рясно чути та бачити у сучасній Одесі і, що найзагрозливіше, у стратегічно надважливій галузі освіти. І зараз хочеться, аби якийсь високий чин відчув на собі усі прелесті українофобського хамства, як це описано на 50-й сторінці книги. Може б тоді на високому рівні наступило прозріння і була усвідомлена уся гострота проблеми і зроблені конкретні кроки, саме такі, про які йдеться на цій сторінці? Це б сприяло тому, аби у суспільстві України явище українофобії було піддане аналогічному остракізму, як і явище расизму, шовінізму, антисемітизму.

Щоправда, Г. І. Гончарук занадто широко трактує поняття «українофобія». Як на мене, це поняття не слід абсолютизувати, поширювати на випадки, коли йдеться про банальну боротьбу за владу, кон'юнктуру. Так можна зробити з цим поняттям те, що зробили комуністфіли з поняттям «фашизм», пхаючи його скрізь

до місця та (здебільшого) не до місця. Є справді патологічні випадки, а є й те, що останніми роками бачимо аж занадто — коли погляди змінюються як погоди, а ватництво — на вишиватництво (екзальтовано-показушну, кон'юнктурну, любов до України, мото-рошно-приторну, як усі штучні почуття).

Повчальними та показовими є сторінки мемуарів, на яких автор описує генезу своєї книги про одного ректора Одеського політеху В. П. Малахова. Книги мають свою історію, що є, втім, відображенням історії людей, їх амбіцій, гріхів, заслуг, емоцій. Як історику, ці сторінки нагадують мені взаємини «кращого друга радянських письменників» Сталіна та, власне, «інженерів людських душ». На жаль, замовна, глорифікаторська, кон'юнктурна біографічна література — це той сумнівний спадок, який перейшов до сучасності з іншими «принадами» совка. Часто письменники та історики комуністичної доби (яскравий приклад — Є. Тарле) мотивували свої вчинки та книги «необхідністю моменту», самозахистом. На жаль, часто такі приклади привчали до подвійної моралі, розмивання моральних орієнтирів та цінностей. Слід віддати належне Г. І. Гончаруку — він чесно та самокритично оцінює свою книгу. Як і в кожних мемуарах, у книзі Г. І. Гончарука є низка додаткових фактів та деталей. Так, цікавими є сторінки з описом відрядження одеського історика на науковий форум до Баку у буремному, переламному 1990 році. Приблизно у той час я був у Тбілісі і мої враження від настроїв на тогочасному Кавказі співпадають з описом мого старшого колеги. Мемуари привідкривають маловідому для більшості сторінку біографії видатного одеського українця А. Д. Бачинського, який на початку 1990-х років був місіонером історії України не лише для гуманітаріїв, але й для студентів політеху. Насиченим є опис Аркадії як району Одеси, що напевно буде колись використаний у краєзнавчій літературі.

Підсумовую: мемуари Г. І. Гончарука, як відомі тексти виразника темної сторони Ренесансу Макіавеллі, є своєрідними посібниками того, як слід триматися у бурхливому життєвому морі, повному акул та гострих рифів, що дуже не багатьом вдається, а значить, тут потрібен талант особливого роду.

Олександр МУЗИЧКО,
доцент, кандидат історичних наук

У злагоді із совістю

Війну, яку зараз веде Росія проти України, фахівці поділяють на дві складові: агресію збройну та гуманітарну. Одним із чинників останньої є боротьба проти української історичної пам'яті. Тому історія України також є зброєю, роблять висновки експерти.

Привід ще раз поговорити на цю тему випав на недавній презентації двох останніх книжок завідувача кафедри історії та етнографії Одеського національного політехнічного університету, доктора історичних наук, професора Григорія Гончарука. Мова про п'яте видання «Написано у Кабулі і в Одесі» та шосте — «Історія України кличе на лінію вогню» із серії «Мемуари професора».

Учась у заході взяли представники наукової та творчої інтелігенції, яким не байдужа доля України і які уважно стежать за публіцистичними виступами у цій площині.

У Сзоєм виступі автор мемуарів Григорій Гончарук зупинився на основних порушених ним питаннях, зокрема й тих, які непокоїть очолюваний ним колектив, з боєм повідавши про утиски з боку керівництва навчального закладу, проти переселення кафедри з погіршенням умов та скорочення часу на викладання предмета.

В обговоренні взяли участь доктор фізико-математичних наук, професор, член НСПУ Олександр Птащенко, політик і громадський діяч Руслан Боделан, письменники Анатолій Глуцук, Станіслав Стриженюк, Олександра Різників, Галина Могильницька, редактор газети «Прес-кур'єр» Йосип Бурчо, депутат обласної ради Олексій Кобильников, голова громадської ради при облдержадміністрації, кандидат економічних наук Володимир Максимович та автор цих рядків.

Промовці відзначали активну позицію автора, його сміливість і

послідовність у відстоюванні справедливості, наголошували на значущості вивчення історії України для формування громадянської позиції нашої молоді.

Руслан Боделан, аналізуючи процеси, які відбуваються у вищій школі і які уможливили проблеми, порушені у презентованих новодруках, розкритикував реформу вищої освіти в Україні. «Якщо хочеш розвлати державу — розвлати освіту», — резюмував він.

Володимир Максимович, зокрема, сказав: «Мій дід колись мене вчив: «Постарайся прожити своє життя у злагоді зі своєю совістю. Це дуже важко, але спробуй». Коли я перечитав книжки Григорія Гончарука, то зрозумів, що і йому дід радив те ж саме. І він неухильно дотримується цього кодексу честі». А от те, що діється довкола кафедри, охарактеризував одним словом: «Заздрість».

Учасники презентації односторонньо підтримали звернення до ректора Одеського національного політехнічного університету Геннадія Оборського, в якому, зокрема, йдеться:

«Ми, вчені, письменники, журналісти, представники громадськості, звертаємося до Вас з проханням повернути колективу кафедри історії та етнографії України приміщення, які належали йому 32 роки і з яких виселив його попередній ректор, і не долучатися до українофобських дій на офіційному рівні».

За дорученням учасників зібрання підписав звернення професор Ілля Єрмічов.

Валентин ЦЕГЛЕНКО.

Дружня підтримка моєї шостої книги «Історія України кличе на лінію вогню» серії «Мемуари професора» викликала у свідомості стійкі думки, слова, емоції, подяки всім учасникам презентації. Мені здалося, що мої книги знаходять відгук серед вчених, журналістів, політиків. А це немов мандат для подальших досліджень.

ОДЕСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ БЕЗ ПРИЗВИЩ І МАСОК

Головними персонажами цієї глави, як вичленяється з висловлювань в Інтернеті, будуть передусім мої аспіранти-успішники, що захистили кандидатські дисертації, аспіранти-неудачники, які були відраховані з аспірантури за невиконання свого індивідуального плану, мої студенти, одесити, яких зацікавила перепалка названих вище осіб, та, очевидно, хтось інший.

Розпочну з моїх вихованців — кандидатів історичних, одна політологічних наук. Це молодь, яка за статистикою входить в ті 15–20 відсотків випускників вищих навчальних закладів, що здатні від природи займатися дослідницькою, науковою роботою і характер організувати себе на цей важкий, виснажливий труд. Власне, дослідницька праця найважча уже тому, що вільна, захоплююча і приковує свідомість, серце, душу автора аж до досягнення мети. Вона, пошукова праця, тримає в полоні всі інші задумки аж до своєї перемоги. Серед перших моїх аспірантів до згаданої категорії входять: Ю. О. Ватуля — доцент Херсонського філіалу Одеського технологічного інституту харчової промисловості, Лариса Петрівна Євпатова — доцент Одеського економічного університету, Лілія Борисівна Кулікова — доктор історичних наук, професор, проректор з гуманітарних питань Херсонської державної морської академії, Ірина Миколаївна Місєвра — доцент, нині проживає у Федеративній Республіці Німеччині, Олена Андріївна Шановська — доцент кафедри політології Одеського національного політехнічного університету. Серед майже трьох десятків остепенених аспірантів таких переважна більшість. Вони працюють в Києві, Івано-Франківську, Миколаєві, в Одесі. У нашому політехнічному їх можна зустріти на кафедрах політології, міжнародних відносин і права, кафедрі культурології, соціальної роботи і навіть двох доцентів Олену Вікторівну Мардаренко і Марину Вікторівну Цинову — на кафедрі іноземних

мов. А також всі члени нашої кафедри є випускниками нашої аспірантури. Вони позитивно атестуються. Майже одностайно таємним чином обираються на вчених радах на новий термін. Серед них, а цьому важко запобігти, є особи зі своїми претензіями: одні беруться за неймовірно важку ношу — пишуть монографії, докторські дисертації, інші намагаються утвердитись в статусі талановитих методистів, їм часто це вдається, а одиниці до пори, до часу кохають таємну мрію стати завідувачем кафедри або добитись підвищення по адміністративній лінії.

Тепер про аспірантів-неудачників. Їх більшість. За моїми підрахунками, вони складають дві третини від усіх, що були прийняті на конкурсній основі в аспірантуру. Серед них чимало таких, що уже на першому році або на другому переконались у своїй нездатності нести долю дослідника. Будучи совісними, порядними людьми, вони добровільно пишуть заяви на відрахування з аспірантури і керівництво вишу погоджується з їх рішенням. Але чимало таких, які з меркантильних міркувань поступили до аспірантури. Переважно це хлопці, які ховались від призову до збройних сил. Були і дівчата, чи вже молоді мами, яким сподобалось нічого суттєвого не робити три роки, отримувати стипендію, трудовий стаж і мати документ про закінчення аспірантури, щоб потім працювати у вищому або середньому навчальному закладі.

Були й такі, що встигли за три роки написати дисертаційну роботу, отримати протокол рішення кафедри про затвердження дисертації, як головний документ, необхідний для представлення дисертації до захисту, але з різних причин (чи то чоловік не хотів мати вчену дружину, чи то не вистачало коштів для захисту, чи то ще щось).

Для керівника аспірантів і завідувача кафедри найнезручнішими були аспіранти-неудачники, які намагались, як кажуть студенти, «на шару» закінчити аспірантуру. Тобто дисертацію не представити, а документ про закінчення аспірантури отримати. Від таких авантюристів передусім страждали керівники. Поясню чому. Ректорат здійснює контроль за ходом виконання індивідуальних планів аспірантів, у тому числі вивченням звітів аспірантів на засіданнях кафедри й клопотанням кафедри про атестацію аспіранта, підписаним завідувачем кафедри й науковим керівником. Щоразу по завершенню календарного року на вчених радах факультетів, інститутів і університетів заслуховувались відповідні рішення: атестувати чи відмовити.

Хочу підкреслити окремо: якими жалюгідними виглядали ті керівники, які доводили аспірантів до третього року навчання без відповідних наукових результатів. Там, так би мовити, пахло і хабарами, і нездатністю керівника забезпечити належне керівництво, і ще, і ще. Зрозуміло, що серйозні керівники були проти таких оцінок своїх властивостей і задалегідь, як тільки переконаються у нездатності аспіранта написати дисертацію, робили все, щоб позбутися таких горе-науковців. Рідко кому з керівників вдавалося позбутись таких бездарів без конфліктів.

Вдамося до арифметики. Якщо дві третини від прийнятих в аспірантуру не здатні написати своєчасно дисертацію, а на нашій кафедрі захистилося, скажімо, 30 аспірантів, то принаймні 60 осіб залишились, як пушкінська бабка біля розбитого корита. Але ця категорія так званих дослідників не схильна звинувачувати себе у відсутності у них іскри Божої до пошукової роботи. А хто по-їхньому винний? Звичайно, керівник. Тому вони, з одного боку, все роблять, щоб відсидіти три роки в аспірантурі, а з іншого — формують конфлікт з завідуючим, щоб змусити його їх терпіти. І тут пускається вхід все: скарги на керівника до ректорату, запевнення, що до завершення навчання в аспірантурі дисертація буде готова, спроба створювати брехнею несприятливу для керівника атмосферу, апеляція до опозиційно налаштованих до керівника членів кафедри. Але для повного уявлення мого, керівника, становища у 2009–2013 роках краще звернутись до Інтернету.

Спочатку матеріали з'явилися на сайті Одеського національного політехнічного університету на сторінках «Студзони», яку окупували викладачі, а потім на сторінках мого прізвища на сайті Google. Вони зберігаються там і досі. Читачу, наберись терпіння і сорому, щоб переглянути те, що було вилито на мене, і те, що порядні люди сказали на мій захист.

Гончарук Григорий Иванович

Отзывы о преподавателе

2009

- + Там их 2, если тот, что пожилой, то Respect. И с юмором все ок и добрый)
Если скажете что-то про Украину хорошее, получите бонусные 1–5 баллов)
Я за семестр с практикой+бонусы+модули набрал где-то 140+балов))))
- Предложил Юшку в святые зачислить, му*ак. Его сначала нужно замучить, а потом в святые оформлять
09.04.2009 21:22:57
- В конкурсе по лизанию Ж. он был бы постоянным победителем...
10.04.2009 05:12:19
- + Чудова людина, талановитий викладач, добрий вчений та керівник.
Справжній патріот своєї країни!
14.04.2009 07:41:19
- + Самий класний препод
14.04.2009 22:01:05
- + Не он ли написал конжку Руслану Боделану «Исповедь», автобиография. У него есть опыт писать мэрам книжки.
17.04.2009 01:27:45
- Старый маразматик и русофоб.
21.04.2009 02:00:29
- + Гончарук — самый классный мужчина и преподаватель, а на украинском разговаривает, как наш президент.
22.04.2009 01:15:59
- + Гончарук — дуже чемна, порядна людина. А ті, хто писав 21.04, просто перепили та перекурили конопельки, хай їм шастить і буде добро... (Пасха)
22.04.2009 01:22:57

- Не он ли написал очередную книжку бестселлер Боделану, который в бегах? Любит писать мэрам книжки, а как же любовь к Гурвицу, а он очень ревнив! Пора писать уже собственные мемуары, сидя на печке, а не тусоваться среди молодых. В мозгах уже застой полный!
- 23.04.2009 02:56:18
- + Клёвый дедушка. К лику святых его!
- 23.04.2009 09:41:14
- Сразу вместе с Ющенко.))) А зачем травить преподавателей? Есть там такая Моясеева. Без мужа, так он ее доводит до инфаркта, и вообще с одними бухает, а с других зарплату здирает себе на бухалово. Кто он после этого?
- 23.04.2009 11:15:40
- + Хто може порівнятися з Гончаруком Г. І. — видав більше, ніж хто в ОНПУ та серед гуманітаріїв Одеси — 20 монографій, підготував 17 кандидатів наук, два докторанти, ініціатор і головний редактор періодичного наукового збірника «Інтелігенція і влада». Організатор більше 20 всеукраїнських наукових конференцій, виграв гранти кожних три роки починаючи з 1995 р. і по сьогоднішній день з держбюджетної проблематики та інше, про що скажем пізніше...
Для порівняння: за всіма названими показниками у Моїсеєвої одні нулі! Зате вона вже багато років спить і бачить себе завідувачем кафедри.
- 24.04.2009 02:01:28
- + Правильно! вибирайте слова! врешті решт, поважайте старість!
- 24.04.2009 02:37:08
- + Да книженция еще та! Предлагаю обратиться с открытым письмом к Гурвицу, пусть подкинет денег на переиздание
- 25.04.2009 03:05:45
- + Професор Гончарук кращий науковець та безапелювано провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсеєвої.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
Де ваша совість, учні??
- 25.04.2009 09:32:44

- + Професор Гончарук кращий науковець та безапелювано провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсеєвої.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
Де ваша совість, учні??
- 25.04.2009 09:40:46
- + Професор Гончарук кращий науковець та безапелювано провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсеєвої.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
Де ваша совість, учні??
- 25.04.2009 10:01:12
- + Професор Гончарук кращий науковець та безапелювано провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсеєвої.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
Де ваша совість, учні??
- 25.04.2009 10:07:04
- + Професор Гончарук кращий науковець та безапелювано провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсеєвої.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
Де ваша совість, учні??
- 25.04.2009 10:18:56
- + А шо ви маєте против комунізму? тем более — наукового!
- 25.04.2009 10:43:27
- + Професор Гончарук кращий науковець та безапелювано провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсеєвої.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
де ваша совість, учні??
- 25.04.2009 11:19:56

- + А я все-таки вважаю, професор Гончарук кращий науковець та безапелючно провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
Де ваша совість, учні?? Ще додаю, що ніхто не може порівнятися з Гончаруком Г. І. — видав більше, ніж хто в ОНПУ та серед гуманітаріїв Одеси — 20 монографій, підготував 17 кандидатів наук, два докторанти, ініціатор і головний редактор періодичного наукового збірника «Інтелігенція і влада». Організатор більше 20 всеукраїнських наукових конференцій, виграв гранти кожних три роки починаючи з 1995 р. і по сьогоднішній день з держбюджетної проблематики!
- 25.04.2009 12:01:25
- Мантра заїла))) мабуть від інтелектуальної бідності
- 25.04.2009 12:37:20
- Мантра заїла))) мабуть від інтелектуальної бідності
- 25.04.2009 13:36:28
- + Кто как может, так и зарабатывает. Авторитет — в том числе.))) 25.04.2009 21:56:12))). И нечего тут завидовать!
- 25.04.2009 13:45:01
- Мантра заїла))) мабуть від інтелектуальної бідності
- 25.04.2009 13:52:19
- Мантра заїла))) мабуть від інтелектуальної бідності
- 25.04.2009 13:57:31
- Мантра заїла))) мабуть від інтелектуальної бідності
- 25.04.2009 14:02:52
- + Професор Гончарук кращий науковець та безапелючно провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсєєвої.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
Де ваша совість, учні??
- 25.04.2009 14:45:35
- Григорий Иванович, побойтесь Бога!!!! Вам это не к лицу с вашими «научными регалиями». Очень низко Вы опускаетесь.
- 26.04.2009 02:13:13
- + Старенький професор-історик, хоче, щоб студенти були патріотами України... інколи це виходить...
- 28.04.2009 20:43:34

—	Интересно, а почему его лаборантки все время беременные? преподав он на кафедре не пускает, запирается там с ними...	29.04.2009 12:48:41
+	Найкращий викладач нашого університету!!! Людина з ВЕЛИКОЇ БУК-ВИ!!!!	30.04.2009 00:43:28
+	Перш ніж когось критикувати, треба самому добитися чогось в житті, а потім кидати подібного роду принижуючі репліки! Така поведінка недостойна інтелегентної людини!!!!!! Задумайтеся..... — це виглядає надзвичайно негарно!!!!!	30.04.2009 00:51:32
—	Короче, пора на пенсію, товарищ! Собирай чемоданы. Не позорь кафедру и предмет истории Украины.	30.04.2009 01:07:58
—	Такой хороший, а рейтинг ниже плинтуса?!?!?!?!?!?!?!!	30.04.2009 04:11:26
—	Человек с «большой буквы». «Г».	30.04.2009 11:50:03
+	Як вам не соромно?!. Намовляєте на таку Велику людину! Де ваша совість, учні?	30.04.2009 11:53:16
—	Человек с «большой буквы». «Г».	30.04.2009 11:55:25
+	Знову мантру заїло? Чи інших літер в алфавіті не знаєте? наприклад, «А», «Б», «Д»...	30.04.2009 13:09:29
+	Это по принципу, есть два мнения — одно мое, другое неправильное? Такой гон сродни наездам на диссидентов! Их тоже за несогласие с властью в дурку закрывали. Еще один такой выпад, буду обращаться в международный суд по защите прав человека!	02.05.2009 04:43:58
—	Гнали, гоним и будем гнать потому, что: 3.2. Любая информация, приведенная на www.studzona.com , носит обзорный характер, может быть неполной, ошибочной и неточной... 3.3. Отзывы пользователей, приведенные на www.studzona.com , — являются субъективными мнениями этих пользователей и могут не совпадать с общепринятым мнением и не соответствовать действительности. Г. на пенсию УРРРРРРРРРРААААА!!!	02.05.2009 07:25:27

—	Гнали, гоним и будем гнать потому, что: 3.2. Любая информация, приведенная на www.studzona.com , носит обзорный характер, может быть неполной, ошибочной и неточной... 3.3. Отзывы пользователей, приведенные на www.studzona.com , — являются субъективными мнениями этих пользователей и могут не совпадать с общепринятым мнением и не соответствовать действительности. Г. на пенсию УРРРРРРРРРРРААААА!!!	02.05.2009 09:03:09
+	Че вы ерундой занимаетесь! Судя по оперативным данным, пенсионер не такой уже и старый. Прошу, ответьте на вопрос, как на кафедру лаборанткой устроиться? Я тоже хочу!	02.05.2009 09:34:28
—	Работу чи дитину? На кафедрі багато більш молодих та спритних викладачів.	02.05.2009 10:00:09
+	Например?	02.05.2009 10:02:10
+	Часто молодість і спритність може замінити досвід	02.05.2009 10:10:07
+	Все це лише зведення рахунків між викладачами. Студенти до Гончарука ставляться нормально.	03.05.2009 03:03:36
+	Люди, будьте людьми! так как на кафедру лаборанткой устроиться?????? и на всяк случай дайте телефончики «більш молодих та спритних»	03.05.2009 03:11:41
+	И не только в политехе, между прочим. Г., не обращай внимания, ты крутой чел. Самый большой Г. из всех Г.	03.05.2009 04:09:23
—	Шпионам не место в политехе! Разведчик! Привычки те же, чужими руками действовать.	05.05.2009 04:20:37
+	Гон-самогон, псевдо-гон, матюгон... Предлагаю убрать данного преподавателя из списка... Пора заканчивать бардак	05.05.2009 07:43:27
+	Аминь	05.05.2009 12:23:22
+	Аминь	05.05.2009 13:44:56
+	Из какого опыта? КГБ-шного?	08.05.2009 10:37:52

+	Да нет. Просто в советское время наобщался.	09.05.2009 06:14:58
+	Интересный круг общения однако. Для тех, кто не учит историю Украины: пора бы знать, что времена ноне другие и нечего нас тут запугивать всякими разведчиками и шпиёнами	09.05.2009 11:17:20
—	Опасна власть, когда с ней совесть в ссоре... Уильям Шекспир	10.05.2009 13:22:41
+	Хороший человек, всегда идет навстречу, на лекциях было очень интересно, много живого актуального материала, никогда не читает с листа, как большинство других преподавателей	11.05.2009 02:20:07
+	Слѣзно прошу, подскажите, как на кафедру лаборанткой устроиться? Вам что жалко, что ли?	11.05.2009 03:38:01
+	Не, ну это жесь! вам там че заняться больше нечем??????????? А на важный вопрос ответить не можете! КАК НА КАФЕДРУ ЛАБОРАНТКОЙ УСТРОИТЬСЯ?	11.05.2009 07:42:27
+	Перестаньте писати усяляку гидоту про таку святу людину! Через ваші писульки у Григорія Івановича Гончарука можуть виникнути проблеми з зайняттям посади міністра освіти і науки!	11.05.2009 12:13:07
—	Святыми становятся только после смерти, а при жизни или блаженный, или убогий, или мученик. Если Г. святой — значит он умер...()	12.05.2009 01:33:08
+	Как можно такое писать! Ни капли совести! А я ж еще на кафедру лаборанткой не устроилась!...	12.05.2009 01:39:07
—	Святой не святой, а Диму Грозного в беде бросил, не заступился за своего аспиранта. Отрекся. Позор научному руководителю. Фу-фу-фу-фу.	12.05.2009 01:40:57

- За работу спросить заведующего кафедрой Киндрачук Наденьку. Она и цены и тарифы, ну все-все знает... Как она отрекомендует Вас старенькому дедушке (Г.), так он и поступит. Он без ее одобрения последний год не принял ни одного самостоятельного решения. Жаль. Стареет профессура. (((А фаворитки всегда были в цене (см. преЙскурант за час), Помпадурша, например.)))
- 12.05.2009 01:46:38
- За работу спросить заведующего кафедрой Киндрачук Наденьку. Она и цены и тарифы, ну все-все знает... Как она отрекомендует Вас старенькому дедушке (Г.), так он и поступит. Он без ее одобрения последний год не принял ни одного самостоятельного решения. Жаль. Стареет профессура. (((А фаворитки всегда были в цене (см. преЙскурант за час), Помпадурша, например.)))
- 12.05.2009 01:52:42
- Калым)) или откат)) Я так думаю. Хотя...
Вы спросите у Киндрачук. Она Вам поможет. Если надо, и экзамены в аспирантуру примет) и кандидатский тоже может сделать) Ух бабище!!! Прозвище «Канапка». Подмяла под себя такого мужика! Гордость отечественной науки! Профессор старенький, а она така несчастна....Ох!....
- 12.05.2009 03:36:37
- + Как смешно, гы-гы-гы
А ведь не до смеху, когда взрослый человек, имеющий десятки лет опыта преподавательской работы, пишет, что не может устроиться лаборантом на кафедру.
Неужели неровно дышит некая доцентка к своему шефу... а шеф-то игнорирует её:)))
До чего же женская ревность может довести бабу предпенсионного возраста:)))
Всё тот же айпишник, все те же лица:))))
- 12.05.2009 13:29:45
- + Григорий Иванович, не переживайте, мене точно можете брати на роботу: ні досвіду, ні стажу, ні ума, ні фантазії. на такому фоні ви будете поза конкуренцією.
- 15.05.2009 02:21:42
- + Может, хватит кафедру обсырать, Скоро останется один пшик с парашютистом на месте профессора... И это будет варян который всех построит или отправит нафиг.. Пора о душе всем подумать... Предлагаю МИР, ТРУД, на улице ведь МАЙ
- 16.05.2009 12:16:10

- + Атаки на профессора Гончарука — это атаки на украинский фактор тех, кто уничтожал голодом и репрессиям украинцев, выселял татар из Крыма, чтобы самим там править.
18.05.2009 03:23:39
- + Гончарук не служил в КГБ. Он кадровый офицер СА. После окончания военного училища служил помощником командира эскадрильи в Качинском высшем авиационном училище летчиков. Скоро его служебные характеристики будут опубликованы. Они прекрасны.
18.05.2009 03:33:55
- + На доносы Гончарук неспособен. Его высокие честь и достоинство несовместимы с доносами. Чтобы убедиться в этом, читайте его замечательную книгу «Афганистан, прости»
18.05.2009 03:41:10
- + Гончарук не пишет доносы. Он пишет книги. У него их уже двадцать. А той, кто поливает его грязью — ноль.
18.05.2009 03:51:08
- Как ни садитесь, а в писаки, Гончарук, вы не годитесь! Смени хоть айпишник и время, а то невтерпех, всем сразу в одно время писать. Допишешься до ручки. Афганистан тебя никогда не простит, как и преподаватели, которых ты там грязью поливал, читали, слышаны. Седина в голову, а бес в ребро. Постыдился бы писательством заниматься.
18.05.2009 08:27:35
- + А какое ударение нужно ставить в слове «писательство»?
18.05.2009 11:12:38
- Ну что, и здесь прихвостни удаляют записи про правду об Афганистане! Так вот, Гончарук, удаляйте сколько хотите, на одно удаление будет три новых, правдивых и обличающих! АФГАНИСТАН вас НИКОГДА не простит! Помните, как вы там в книжончке дешевенькой советских преподавателей вузов изживали. Вы забыли? Нет не забыли, потому что правду не задушишь. Она всегда будет ВАС обличать. Советник президента Наджибуллы!!!! Представляем, что вы там ему советовали! Что ноги дали вы от туда ДОСРОЧНО! Пусть студенты ваши знают, какой вы человек, и какими прихвостнями себя окружили! А доцента Моисееву не меряйте своими мерками. Ваша должность ей не нужна. А дайте работать спокойно и ей, и всему коллективу.
19.05.2009 04:47:00
- + Або дуже порядна людина
19.05.2009 09:07:27

- + Так как лаборанткой на кафедру устроиться? А то уж очень хочу!!!!!!!!!!!!
!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
19.05.2009 09:13:18
- + А о том, что вы хотите, уже весь интернет знает:))
19.05.2009 09:30:37
- + Таня, кончай позорить кафедру!
Тебе мало сто раз про себя хорошее писать, так надо ещё и шефа сто раз оскорбить??
Надоела ты нам!
Будем ставить вопрос на кафедре о твоей профпригодности!!!
19.05.2009 11:17:24
- + Професор Гончарук краший науковець та беззаперечно провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі.
Він створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсеєвої.
Як можна такі страшні слова писати на нього, навіть в інтернеті?
Де ваша совість, учні??
19.05.2009 11:23:01
- Ну наконец-то сам себе рейтинг сделал! Удовлетворен Г. И.?! Может теперь за разработку нового курса возьметесь, и приложите такие же силы, а здесь с ветром воевать не будете. Уже вы выше доцента Моисеевой, наслаждайтесь. И Афганистан вас ничему не научил! А люди с которыми вы там так же, как и здесь, воевали помнят это и вас НЕ ПРОСТЯТ никогда!
20.05.2009 07:11:52
- + Да, добрые дела не остаются безнаказанными
20.05.2009 07:52:56
- Ну наконец-то сам себе рейтинг сделал! Удовлетворен Г. И.?! Может, теперь за разработку нового курса возьметесь, и приложите такие же силы, а здесь с ветром воевать не будете. Уже вы выше доцента Моисеевой, наслаждайтесь. И Афганистан вас ничему не научил! А люди с которыми вы там так же, как и здесь, воевали помнят это и вас НЕ ПРОСТЯТ никогда!
20.05.2009 07:54:38
- Ну наконец-то сам себе рейтинг сделал! Удовлетворен Г. И.?! Может теперь за разработку нового курса возьметесь и приложите такие же силы, а здесь с ветром воевать не будете. Уже вы выше доцента Моисеевой, наслаждайтесь. И Афганистан вас ничему не научил! А люди с которыми вы там так же, как и здесь, воевали помнят это и вас НЕ ПРОСТЯТ никогда!
20.05.2009 08:06:18

—	Позорище семьи и фамилии Гончарук! Стыдно должно быть! 20.05.2009 08:24:23
—	Виртуальный рейтинг, виртуального профессора не поднимет ни ви-агра, ни запуганная лаборантка. Уважение коллег надо заслужить, а не выслужить. Учитесь, батенька, учитесь. В. И. Ульянов (Ленин).
+	Бла бла бла. Рабы-псевдоученики псевдоученого подняли восстание против своего псевдоучителя:)))) Только если он псевдоученый, кто же тогда вы, его ученики?:)))) 20.05.2009 09:06:52
—	Позор кафедры! 20.05.2009 09:09:47
+	Неудовлетворенные бабы только о виагре и думают! И виноват в их бедах не профессор, а то, что он ими пренебрегает и не отвечает на их взаимность! Григорий Иванович, гоните вы этих баб-псевдоучениц с кафедры, они вас доканают своими домогательствами! 20.05.2009 09:16:05
+	Гончарук не служил в КГБ. ОН ПОСЛЕ ВОЕННОГО УЧИЛИЩА СЛУЖИЛ ПОМОЩНИКОМ КОМАНДИРА ЭСКАДРИЛЬИ В КАЧИНСКОМ ВЫСШЕМ ВОЕННОМ УЧИЛИЩЕ ЛЕТЧИКОВ. КАПИТАН. Его служебные характеристики прекрасны. Скоро они будут опубликованы. 21.05.2009 04:43:57
+	Гончарук спокойно, даже сочувственно воспринимает маразм — интернет Моисеевой. Она бредит должностью заведующей кафедры, не имея для этого никаких оснований, кроме веса более 100 кг, предпенсионного возраста и миллион раз перекрашенных седых волос. 21.05.2009 04:49:06
—	Оправдывается только тот, кто виноват. Значит, правду кто-то написал про службу в КГБ. Вот такой напрашивается вывод.... 21.05.2009 05:59:20
—	Як можна назвати людину, яка накинулося на самотню жінку, у якої немає нікого на цьому світі, окрім хворої матері-інваліда. Порівняйте: військовий, завідуючий, професор, з дітьми проти самотньої жінки з хворою мамою. Дуже «шляхетно». «Справжній чоловік». Аморальний вилупок, у якого немає нічого святого. 21.05.2009 06:06:43

+	<p>Да, Григорий Иванович, понимали вы на работу дерьма на свою кафедру и теперь расхлебываете. Слали бы вы их подальше, пускай поливают грязью тех руководителей, которых они достойны. Если вообще они кому-то нужны.</p> <p style="text-align: right;">21.05.2009 06:22:06</p>
—	<p>Он не тот, кто помогает, защитница, запомни, он ИСПОЛЬЗУЕТ и выбрасывает. И с вами, милочка, будет то же самое!</p> <p style="text-align: right;">21.05.2009 10:14:35</p>
+	<p>Можете не ревновать, я не «милочка:)))</p> <p style="text-align: right;">21.05.2009 10:23:56</p>
—	<p>*** О том, что подлость заразительна и через воздух размножается, известно всем, но утешительно, что ей не каждый заражается. И. Губерман</p> <p style="text-align: right;">21.05.2009 10:36:07</p>
—	<p>*** Грицько служака был исправный, служил он всем, кто платит больше — тем исправней, но главное, он чтит заветы от отца — своя мошна всегда дороже, ближе к телу. Набить мошну — вот наше дело, кредо и призванье. *** Пушкин О. С.</p> <p style="text-align: right;">21.05.2009 10:44:57</p>
+	<p>Зря завидуете, господа доценты. С такой грамотностью, «ПушкЕны», вам вообще никаких денег не светит, ну разве что ваши привычные доллары с бедных студентов политеха. В нормальном обществе ваше место бы было «возле параша» или с метлой на улице.</p> <p style="text-align: right;">21.05.2009 10:54:11</p>
—	<p>21.54.11: Если хочется сказать глупость, промолчи, если сможешь. Афоризм.</p> <p style="text-align: right;">21.05.2009 12:05:44</p>
+	<p>Ещё бы, как же не похвалить себя и «свои» стихи:))) гениально:)))</p> <p style="text-align: right;">21.05.2009 21:28:46</p>

- Профессор, зав. кафедрой, а так низко пали.. Вы даже возглавляли интеллигенцию, и где же ваша интеллигентность делась? Границы дозволенного вы не видите. Заставляете и сами диктуете, наверное запуганным лаборантам и подневольным аспирантам комментарии! Посмотрите, время рабочее. Неужели для этого на кафедру истории провели интернет, который оплачивает, кстати, не ГОНЧАРУК, а УНИВЕРСИТЕТ из бюджетных денег! Постыдились бы. Вместо того, чтобы следить за дисциплиной, вы сами ее нарушаете, потому что чувствуете вседозволенность! и безнаказанность. Ректору книгу написали и думаете, всё купили? ПОЗОР.
- 22.05.2009 00:28:07
- + И кто такие глупости придумывает? неужели господа доценты-историки в рабочее время:))))
Насколько я знаю, Г. И. вообще не владеет компьютером и уж тем более интернетом:)))
А то что он интеллигент, то это видно даже невооруженным взглядом. мы, интеллигенты Одесщины, за Гончарука!
Умный, воспитанный, талантливый руководитель, ученый с большой буквы Григорий Гончарук и сегодня выполняет актуальную работу и приносит пользу украинскому обществу и науке!
- 22.05.2009 01:22:11
- + Гончарук всі книги пише сам. На кафедрі видано багато монографій, з них більше половини Гончарука. Тобто він написав у 100 раз більше книг, ніж весь колектив на кафедрі. Де тут предмет дискусії, чорнороті! Бійтесь Бога, якщо ви православні.
- 22.05.2009 03:15:26
- Опять написано с компа кафедры, кто кроме Г., знает объем всех работ и их количество?! Время-то рабочее! А разве Г сдал партбилет, и красный флаг с серпом и молотом? Успокойте свое больное воображение, Г!
- 22.05.2009 03:31:30
- + Олежо! Для України, для Одеси було б краще, якби ти не міг писати, ні вірші складати.
- 22.05.2009 03:32:18
- Може, для України буде краще, якщо взагалі ніхто, крім автора, ще й читати не вмітиме — не матиме змоги оцінити «шедеври» Г.
- 22.05.2009 06:18:16

	21.05.2009 21:18:27: О том, что подлость заразительна и через воздух размножается, известно всем, но утешительно, что ей не каждый заражается. И. Губерман
	22.05.2009 10:33:06
—	Доцент Моисеева НЕ ХОЧЕТ быть заведующей кафедрой. Предлагаю пари на 1 гривну.
	22.05.2009 10:57:36
—	Пора на свалку истории, вместе со Сталиным, Лениным, Брежневым. Это ваши лучшие друзья. Им интересны будут ваши книжечки.
	23.05.2009 02:56:38
+	Гончарук всі книги пише сам. На кафедрі видано багато монографій, з них більше половини Гончарука. Тобто він написав у 100 раз більше книг, ніж весь колектив на кафедрі. Де тут предмет дискусії, чорнороті! Бійтесь Бога, якщо ви православні
	23.05.2009 11:06:17
+	Якщо те, що пишеш, правда, не гріх повторити для тих, хто ще не зрозумів, тому я все-таки скажу, що Гончарук всі книги пише сам. На кафедрі видано багато монографій, з них більше половини Гончарука. Тобто він написав у 100 раз більше книг, ніж весь колектив на кафедрі. Де тут предмет дискусії, чорнороті! Бійтесь Бога, якщо ви православні
	23.05.2009 22:33:21
+	А шо вы имеете против комунистов, тем более, глубоко уважаемый Г. партбилетик-то не сдал...
	24.05.2009 00:44:16
+	А кто его сдавал-то?
	24.05.2009 01:09:57
—	24.05. 2009, 11.25.34: Дурь — это особая форма материи, которая не возникает ниоткуда и не исчезает никуда, а лишь переходит из одной головы в другую.
	24.05.2009 01:24:55
+	Кто-то реально помешан на своей дури и пиарит её здесь уже не первый раз:))) Видимо, в этом слове надо заменить мягкий знак на букву «а»:)))
	24.05.2009 01:34:06
+	Тебе виднее, милочка
	24.05.2009 01:43:54

—	24.05.2009, 12.34.06: У короткого ума — длинный язык. (Аристофан)	24.05.2009 01:46:28
+	Сами вы такие, а Григорий Иванович, он хороший: в КГБ не служил, шпионом не был, не пьет, книжечки пишет — вот какой он — и белый и пушистый	24.05.2009 03:25:25
—	Забыли добавить: и к Моисеевой претензий не имеет, приносит ей глубочайшие извинения за все оскорбления и унижения. И по доброте душевной, заботясь о молодом поколении, идет на пенсию.	24.05.2009 07:32:13
—	Справку из КГБ о том, служил или нет, можно посмотреть? И от ветеринара справочку желательно на предмет прививок от бешенства (если он белый и пушистый, конечно).))))))	24.05.2009 07:59:28
+	Куда нести? укажите, пожалуйста, координаты.	24.05.2009 09:16:21
—	На доску объявлений кафедры, плиз	24.05.2009 10:24:13
—	Точные координаты Одессы: 46°28'N, 30°44'E.	24.05.2009 10:29:30
+	Григорий Иванович и его здравомыслящие коллеги не должны обращать внимание на эти дешевые провокации и пошлости. Чем больше успех у человека, тем больше у него завистников и врагов. Желаю вам новых творческих успехов, а вашим завистникам утопания в море желчи, которая из них исходит.	24.05.2009 21:00:21
—	Правда глаза колет	24.05.2009 23:55:12
+	ГАНЬБА Гончаруку!!! Националист перекрашенный.	25.05.2009 00:45:45
—	Полнейший бред!	25.05.2009 06:45:28
+	Григорий Иванович и его здравомыслящие коллеги не должны обращать внимание на эти дешевые провокации и пошлости. Чем больше успех у человека, тем больше у него завистников и врагов. Желаю вам новых творческих успехов, а вашим завистникам утопания в море желчи, которая из них исходит.	25.05.2009 07:06:00

—	Чему завидовать? Лысине и перегару? Смешно!!!	25.05.2009 07:39:35
+	На лекциях у проф. Гончарука было очень интересно, я и не думал, что история интересная наука да ещё и на укр. языке. Спасибо вам!	25.05.2009 12:56:03
—	Можно заснуть на его нудных лекциях и крепко спать. Нуднее его никто не читает.	26.05.2009 00:17:30
—	Так он же еще и глухой. после бутылочки ничего, кроме себя, не слышит.	26.05.2009 01:12:49
—	Приятно читать вам, профессор, что вам в лицо не скажут? Знайте, что тот, кто улыбается вам в лицо, еще не значит, что он ваш друг.	26.05.2009 06:59:09
—	Старый перекрашенный карьерист.	26.05.2009 11:30:12
+	Классный дедуля!!!	26.05.2009 13:26:05
—	Бандой «друзей» окружил себя именно заведующий! Теперь всё ясно. За место держится как «вошь за кожу». Позор	26.05.2009 18:09:35
—	Не тебе, писюха, определять, кому находиться в обществе, а кому нет. Твое место на горшке. Сидеть молча и какать!	26.05.2009 20:08:02
+	Классный препод! Просто супер!	27.05.2009 02:19:25
—	Да кому ты Г нужен!	27.05.2009 07:13:43
+	27.05.2009 17:17:58: Авторитет растет, рейтинг падает.....	27.05.2009 11:34:44
+	Интересно, а какую бы оценку дал райком КПСС (или КПУ) вашему моральному облику сегодня? Напишите, пожалуйста. Вы же писали подобные характеристики на «буржуазных украинских националистов» или просто неугодных вам людей. Сколько их было 10, 20? Поделитесь с нами нашей историей, пожалуйста. Очень прошу.	27.05.2009 12:05:40

+	Кто-то пытается подбить проф. Гончарука к написанию мемуаров:) «Настоящие ученики» могли бы и лично задать такие вопросы учителю, а не на позорных и пошлых форумах:))	27.05.2009 12:48:57
+	Так хочется знать правду.	27.05.2009 13:02:30
+	Мемуары — это здорово. Мне первый экземпляр. Могу помочь с написанием текста, сбором материалов в архиве, публикациях в СМИ.	27.05.2009 13:16:09
+	<p>10 мыслей, которые приходят после первой выпитой рюмки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рано еще тещу называть старой сукой. 2. Блин, а за что пили? 3. Надо сделать погромче телевизор и пукнуть. 4. Делает ли меня диссидентом то, что я закусываю после первой? Потеряна ли навсегда связь с народом? 5. Чем лучше блевать — селедкой или бутербродами? 6. Кто те 8 %, что все время голосуют за Жириновского? 7. Нет, с таким народом капитализм мы никогда не построим. 8. Кучма — геть. Однозначно! 9. Какие березовые бруньки. Водка, настоящая на шахматных фигурках, вот это идея. Элитную будем настаивать на староиндийской защите. 10. А не много ли у меня мыслей для 50 грамм? 	27.05.2009 15:21:48
—	Ночные комменты — явно кому-то не с кем спать.	28.05.2009 01:11:54
+	Кто реально хочет помочь, тот оставляет свое имя и координаты	28.05.2009 10:17:25
+	28.05.2009 12:11:54:))))))))) Главное, чтоб было с кем проснуться, милочка	28.05.2009 11:17:14
—	Какой круг общения у профессора — ПОШЛЫЙ, как и сам пошляк, с молодухой связался.	28.05.2009 18:30:58

—	<p>Поимел дед молодуху по-всякому и бросил. Може ще і грошенят трохи зрубив. Моща!!! Нет! Это все неправда. Это был мастер-класс для «настоящих учеников» све(Я)тила, как надо иметь все вокруг себя на госпредприятии. Точно. Это последний мастер-урок. Мы все поняли. Мы научились. На ком теперь можно сдать экзамен?</p>	28.05.2009 20:46:42
—	<p>Попробуйте на учителя, если получится</p>	29.05.2009 00:32:39
—	<p>Что админресурс издох? Насладились, профессор? Теперь уж не отмоетесь от той грязи, которую вы начали лить. Вам же писали, «не рой яму другому!» А вы не послушались. И любовница не поможет, а продаст за грош. А жена вообще в курсе ваших проделок с молоденькими любовницами?</p>	29.05.2009 00:40:10
—	<p>А кто такая доц. Моисеева? Речь ведь не о ней, а о любовнице!</p>	29.05.2009 04:47:39
+	<p>Она отвергнутая, неудачливая, не получившаяся любовница:))) Мужчина отказал ей)))</p>	29.05.2009 13:53:52
—	<p>Докуда тьма, хрест за хрестом, полем, могилой, во животе и над головой, в тебе возьмися, руки сохни хрест</p>	30.05.2009 03:04:29
+	<p>Классный препод</p>	31.05.2009 23:04:05
—	<p>Застойный препод.</p>	01.06.2009 00:15:06
+	<p>30.05.2009 21:28:24 У кого-то проблемы с адекватностью восприятия реальности:)) Может, поговорим о конце света и роли профессоров в нем?:)))</p>	01.06.2009 04:52:56
+	<p>Просьба удалить страницу преподавателя, за неадекватность содержания!</p>	02.06.2009 23:31:44
+	<p>Всех неадекватных уже удалили:)</p>	03.06.2009 01:01:40

—	А при чѐм тут доц. Моисеева? Ведь речь не о ней, а ЛЮБОВНИЦЕ АСПИРАНТКЕ. Ее фамилия не Моисеева! Не выдавайте желаемое за действительное	04.06.2009 01:39:31
+	У Гончарука шире серце, добра душа. Він любить молодь батьківською і дідусевою любовію. Ганьба Моїсеевій, яка публічно плює на літню людини, що забезпечила її шматком хліба і шматком масла на все життя. Моїсеева — ти Іуда і на тебе очікує господня кара.	04.06.2009 02:21:08
—	Мерещится Гончаруку, а не Моисеевой.	04.06.2009 04:12:55
—	04.06.2009 13:53:51 «Заседание прошло грамотно и безупречно с подальшим прекрасным результатом». ЦЕ ВИ ПРО ЩО?))))))	04.06.2009 11:13:49
+	Григорій Іванович — сама свята людина в Україні, головний розпорядник всіх святих. І взагалі — професор Гончарук кращий науковець та безапелювано провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі і в цілій Україні. Вн створив цілу наукову школу, яка дала світло для багатьох вчених-істориків, зокрема й Моїсеевої. Де ваша совість, учні??	04.06.2009 11:31:11
—	Смени пластинку, заело что ли?	04.06.2009 18:22:34
—	Писаки, вы хоть понимаете, что такое святость? Если Гончарук святой, то кто ж тогда ГРЕШНИК??? Опомнитесь и побойтесь Бога, прилбатели.	05.06.2009 00:37:59
+	Моисеева перешла на свой любимый слободской жаргон, мат и прочая. Это означает, что примитивный ум обессилен. Гончарук порядочные люди, настоящие интеллигенты с тобой. Храни гордое терпенье.	05.06.2009 02:51:08

—	Угомонись, писака! А еще, если ты умная писака, то лучше для своего же шефа Гончарука, профессора, самой святой личности в Украине, який є головний розпорядник всіх святых. І взагалі — професор Гончарук кращий науковець та безапелюдно провідний викладач-гуманітарій в одеському політесі і в цілій Україні. Вн створив цілу наукову школу, — удали или закрой его страницу раз и навсегда.	05.06.2009 02:57:58
+	Коллеги!!!! Прекратите!!! Ведь стыдно же!!!! Немедленно прекратите!!! Пусть каждый замолчит.	06.06.2009 12:39:26
+	Давно пора прекратить эту грязь лить, которую начал сам профессор Гончарук!	07.06.2009 06:52:33
+	07.06.2009 — Вы меня не поняли. Я предлагаю — ПРЕКРАТИТЬ, без фамилий и упреков. Стыдно!!! Коллеги!!!! Стыдно!!! Где Ваш разум??? Где интеллект??? ВСЕ!!! ТЕМА ЗАКРЫТА!!!	07.06.2009 10:28:47
+	И перед Борисом Моисеевым пусть тоже выбачиться)))	08.06.2009 06:22:15
+	...и не только хороший педагог. вчера опаздывала на пары и Григорий Иванович меня подвез. Замечательный человек!	08.06.2009 09:49:58
—	Народ вимагає ВИБАЧЕННЯ!!!!	09.06.2009 13:34:50
—	Классно ротиком рейтинг поднимаешь))))	09.06.2009 21:49:23
+	Опять пошлости от б. Моисеевой:)	10.06.2009 01:34:43
—	Первая трезвая мысль на этом флуде	10.06.2009 05:24:38
—	Уйдет Гончарук, и уйдет проблема!	10.06.2009 08:52:57
—	Григорий Иванович, поучаствуйте в пятницу в 19–30 на телемосте с вашим любимым святым президентом. Расскажите ему о Моисеевой, какая она бяка, а какой вы белый, и пушистый...	10.06.2009 09:00:47
+	Проблему раньше уволят:)	10.06.2009 10:35:06

- Не выдавайте желаемое за действительное НЕ УВОЛЯТ Таню, а скорее шефа! Пенсия давно зовет на покой.
10.06.2009 18:16:08
- + Профессоров не выгоняют на пенсию, а вот доцентов вполне могут.)
11.06.2009 00:06:15
- Ой, как еще и выгоняют профессоров, и даже выносят... так долго работают, что уже нет сил.
11.06.2009 00:47:45
- + У Григория Ивановича все лекции прекрасны. Но последняя перекрыла все. Все было: свободное чтение, эмоциональные примеры, факты, логические выводы. А в конце он подарил почти всем студентам свои книги и книги своих учеников по истории Украины. С ув.: студенты ИБЭУТ
11.06.2009 01:10:12
- + Но если уволят профессоров, кто займет их место??
Может амбициозные, но не проявившие себя ни в науке, ни в педагогике доценты, чей научно-педагогический потенциал по различным методикам исчерпывается в 30–35 лет?
Сначала вырастите достойную замену — зрелых докторов наук, перспективных кандидатов наук (до 30 лет), а уж потом говорите об увольнении нынешних аксакалов.
А пока на таких, как Г. И. Гончарук, держится престиж и уровень не только кафедры, но и всего факультета, всего политеха.
Увольте его, и кому нужен будет ваш факультет без профессоров? опустите весь гуманитарный блок политеха до уровня техникума и вообще лишитесь работы, Министерство сейчас такого не прощает!
11.06.2009 03:19:08
- Кстати, о книгах, которые раздарил Г. Многие из них после лекции лежали в мусорной корзине. Это самая объективная оценка «научного наследия» Г., которую дали ему наши студенты! И раздавал он их лишь только потому, что никто их не покупает. Кому нужна эта лживая, безграмотная, пропитанная коммунистическим маразмом публицистика?
11.06.2009 09:39:21

+	<p>Да, чувствуется, что предыдущий отзывающийся недалекий человек:)))... или далек от реальности:)))</p> <p>Кого-кого, а Гончарука трудно обвинить в «коммунистическом ма-разме»... он как раз те самые последние лет 15 занимается глубоким исследованием деятельности украинских национальных партий типа Народного Руха.</p> <p>Заслуживает гранты Миносвиты, проводит конфы, выпускает сборники и за счет этого его кафедра сейчас продвинута куда больше, чем большинство исторических кафедр Одессы, включая и истфаковские:))</p> <p>Зачем ему ещё и учебники?:)) он и так делает ооочень много!</p> <p>Учебники уже давно написаны:))) по истории их не надо каждый год выпускать:)))</p> <p>Все мои знакомые учились по Субтельному, знаете когда написан этот учебник?:)))</p>	11.06.2009 09:50:32
—	<p>Че молчим? Желчь кончилась? или трафик?</p>	11.06.2009 11:41:56
—	<p>Че молчим? Желчь кончилась? или трафик?</p>	11.06.2009 11:59:39
+	<p>Здесь актуальна поговорка: «Хорошее дело не остается безнаказанным».</p> <p>Рейтинг ученого определяют его публикации, Рейтинг руководителя — достижения его подчиненных, Рейтинг преподавателя — определяем мы, его студенты:)))</p>	11.06.2009 12:25:27
—	<p>Вы посмотрите на него, он же похож на Бандеру. Нацик перекрашенный. Геть з кафедри! И забирай свой гарем любовниц.</p>	12.06.2009 01:50:10
+	<p>Кто же по-вашему должен остаться на кафедре? Кто будет заведующим?</p>	12.06.2009 01:52:20
+	<p>Кто же по-вашему должен остаться на кафедре? Кто будет заведующим?</p>	12.06.2009 01:57:38
+	<p>Ключевое слово «кого-нибудь»:)))</p>	12.06.2009 22:09:00
+	<p>Почему это кого-нибудь? Надежду Мирославовну!</p>	12.06.2009 23:27:42
—	<p>Геть з кафедри! И забирай свой гарем любовниц.</p>	13.06.2009 02:08:30

+	У вас хоть какие-то мозги остались? Какие у старика могут быть любовницы?	13.06.2009 06:56:01
+	Чушь бездоказательная	13.06.2009 07:19:27
+	Как сказать...	13.06.2009 08:11:32
—	Доказательство на кафедре.	13.06.2009 08:19:26
+	А конкретнее?	13.06.2009 13:14:39
—	Не прикидывайтесь Незнайкой. Все знают в университете, кроме вас	13.06.2009 20:00:31
+	Это не ответ! Вы просто распространяете необоснованные сплетни! А может даже и являетесь их источником! Нет доказательств — вы пустое трепло! И больше не изливайте здесь свои больные фантазии, они никого не интересуют!!!	14.06.2009 07:32:13
+	Студенти подарені книги Гончарука не викидають, а ідуть на кафедру з проханням до автора підписати книги!	14.06.2009 07:50:48
—	Жёлчь пошла. Видно, видно. Фу. Держите себя в руках. Не вижу очереди на кафедре за подписями. Кому она нужна? Место книжки на гвоздике в сортире, а студентам она даром не нужна. Уймите свое больное воображение, а лучше всего займитесь диссертацией. А то дедуля выгонит, как и всех предыдущих не фавориток, и не посмотрит на ваше вылизывание.	14.06.2009 08:12:23
+	У Моїсеєвої на всі добрі справи професора знайдеться відро г..., бо з'їдає вона за один раз булку хліба і кастрию вівсянки	14.06.2009 08:19:57
—	И она вам интересна, книжка? Грош ей цена. Никто не покупает их, так он их в нагрузку раздает. Даром бы не взяла. А дед любит, когда за ним бегают и книжки просят, бальзам на рану. А выпить не предлагал, за книжечку?	14.06.2009 09:08:56

+	<p>МЫ ГОРДИМСЯ, ЧТО ЛЕКЦИИ НАМ ЧИТАЛ ЛЕГЕНДАРНЫЙ ПРОФЕССОР ГОНЧАРУК. ОНИ НЕЗАБЫВАЕМЫ. выпускники ФАВТА</p> <p style="text-align: right;">14.06.2009 09:31:44</p>
—	<p>Ой, да не брешите. Я слушал его лекции, бред сивой кобылы.</p> <p style="text-align: right;">14.06.2009 09:43:36</p>
+	<p>У Моїсеєвої на всі добрі справи професора знайдеться відро г..., бо з'їдає вона за один раз булку хліба і кастрюлю вівсянки!</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 00:12:25</p>
—	<p>— Ой, да не брешите. Хватит желчью исходить.</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 00:43:17</p>
—	<p>Займитесь лучше диссертацией. Хватит желчью исходить.</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 01:11:29</p>
—	<p>15.06.2009 12:24:42 В отличие от вас в это время 12:24 Моисеева была в политехе, на работе. Так что не вешайте ярлыки. Лучше идите в библиотеку и пишите диссертацию, а не занимайтесь анонимизмом и враньем.</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 06:29:04</p>
+	<p>Ну слава богу, Моисеева уже вернулась к своему компьютеру к 15.06.2009 17:29:04 и продолжает писать свою безграмотную чушь:))) Только в одном слове «онанизм» вы сделали 3 ошибки:))) И вы ещё хотите стать зав. кафедрой?:))) Какая-то пародия на доцента:))) соцветие невежества и глупой амбициозности:))) Эдакий Янукович в юбке:))) хотя нет... до главного «профессора» страны вам ещё расти и расти:)))</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 06:55:42</p>
—	<p>Займитесь лучше диссертацией.</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 06:59:44</p>
+	<p>Ну хоть эти три слова грамотно научились писать:))) Это уже прогресс для доцента-заочника:)))</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 08:18:54</p>
—	<p>Если ты такой умный, может, объяснишь значение слова «мизантроп». Думаю, этот термин наиболее удачно характеризует Г.</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 10:38:50</p>
—	<p>15.06.2009 17:55:42: Хочешь сказать глупость — смолчи, если сможешь. (Афоризм). Хотя, вероятно, уже не можешь — приспичило, дурь прет.</p> <p style="text-align: right;">15.06.2009 10:44:35</p>

—	15.06.2009 11:12:25. Ой, боюсь, на такое количество г., которое прет из Г., никакой овсянки не хватит.	15.06.2009 10:51:04
+	«Умная» доценша начинает оправдываться:)))) Услышала новое слово и хочет, чтобы ей объяснили его значение:))))))	15.06.2009 11:27:57
—	«Умная» доценша начинает оправдываться:)))) Услышала новое слово и хочет, чтобы ей объяснили его значение:)))))) Комментарий: Возможно, не умные, не доценты, смогут объяснить? Хотя — это вы о чем?	15.06.2009 22:27:57. 15.06.2009 11:44:07
+	Татьяна Николаевна, прекратите писать глупости, не дискредитируйте звание доцента, вы отбиваете у нас, аспирантов, охоту к какому-либо развитию! Вашу страничку уже удалили с этого сайта за ненормативную лексику, так вы решили на странице вашего шефа отвести душу? Неужели такое глупое существо может стать доцентом? Куда смотрит руководство вуза и министерство, когда присваивает звания безграмотным и алчным преподавателям?	15.06.2009 11:49:19
—	Татьяна Николаевна, прекратите писать глупости, не дискредитируйте звание доцента, вы отбиваете у нас, аспирантов, охоту к какому-либо развитию! Вашу страничку уже удалили с этого сайта за ненормативную лексику, так вы решили на странице вашего шефа отвести душу? Неужели такое глупое существо может стать доцентом? Куда смотрит руководство вуза и министерство, когда присваивает звания безграмотным и алчным преподавателям? Комментарий: 1. Татьяна Николаевна никакого отношения к странице вашего шефа не имеет. 2. Очень жаль, что аспирантам Г. (надеюсь, не всем) нужно еще прививать охоту «к какому-либо развитию» — кошмар!!!! 3. Доцентом может стать «любое существо», если сможет защитить диссертацию + еще выполнить ряд требований (подробнее можно узнать в ВАКе, который присваивает — по глупости, наверное — звания «безграмотным и алчным преподавателям»).	15.06.2009 22:49:19 15.06.2009 12:02:43

+	<p>«Я — студент-заочник». Таня, мы знаем, что ты заочница. Хватит чесать тут свой хвост:))) Это очень заметно, что ты заочница:))) правда бывшая, но это, видимо, уже диагноз:)))</p>	15.06.2009 13:10:32
—	<p>Простите, я про хвост что-то не очень понял, и я не Таня. Так что — контрольную все-таки писать или как? Может, лучше подойти в заочный деканат за разъяснениями, я вижу, что вы здесь очень заняты.</p>	15.06.2009 13:16:45
+	<p>Супер викладач!</p>	15.06.2009 13:47:57
—	<p>«Только в одном слове «онанизм» вы сделали 3 ошибки» Ну, вам, вероятно, виднее. У кого что болит!</p>	15.06.2009 17:55:42
+	<p>Мало знаю, потому могу только сказать — приятно смотреть в глаза такому Человеку, как Григорий Иванович. Особенно в свете возрастания количества животных среди населения...</p>	15.06.2009 13:59:44
+	<p>У особо «умных» и одиноких доцентов предпенсионного возраста таки да видимо это и болит:))) Но при этом грамматику пока ещё никто не отменял... хотя псевдоученым этого не понять:) Они ж экс-заочники, им можно поносить любые авторитеты, глумиться над умными и успешными людьми... пусть даже на малопосещаемом форуме... от имени студентов... но зато они это могут, им это помогает самоутвердиться и доказать, что жизнь прожита не зря и они чего-то стоят:))) Но они, видимо, не понимают, что любая подлость рано или поздно обернется против них, и тогда никто их уже не пожалеет, никто не подаст руку, т. к. он заслужили это.</p>	15.06.2009 14:05:50
+	<p>Да... мужчина хоть куда!! такого бы в дом себе))!!!</p>	15.06.2009 14:07:48
+	<p>Людинка супер, як викладач і взагалі, розумний, начитаний, цікавий — побільше б таких...</p>	15.06.2009 14:21:44

- «У особо «умных» и одиноких доцентов предпенсионного возраста таки да видимо это и болит:)))
Но при этом грамматику пока ещё никто не отменял... хотя псевдочуждым этого не понять:)
Они ж экс-заочники, им можно поносить любые авторитеты, глумиться над умными и успешными людьми... пусть даже на малопосещаемом форуме... от имени студентов... но зато они это могут, им это помогает самоутвердиться и доказать, что жизнь прожита не зря и они чего-то стоят:)))
Но они, видимо, не понимают, что любая подлость рано или поздно обернется против них, и тогда никто их уже не пожалеет, никто не подаст руку, т. к. он заслужили это».
- 16.06.2009 01:05:50.
1. Это вы о чем? В политехе немало умных и одиноких доцентов предпенсионного возраста. Нужно узнать — что же у них болит?
 2. На этом «форуме» самоутвердиться пытается только Г.
 3. По поводу подлости, абсолютно разделяю вашу точку зрения, только это тоже — к Г.
- 15.06.2009 14:21:56
- Не теряй время, пиши не бред на Студзоне, а диссертацию. Лапшу на уши не надо вешать
- 16.06.2009 01:39:08
- + Взаимно:)))
- 16.06.2009 02:50:24
- Чему может научить Гончарук? Ничему умному. У него можно поучиться, как делать людям ПОДЛОСТИ!!!!. Подлости делать, это его ХОББИ!!!! Но делая подлость другим, даже своим коллегам по работе, не забывай, профессор, что ты роешь яму себе и очень глубокую. В которую ты и попадешь. Люди тебя не простят за клевету и подлость, которую ты делаешь. А это много значит!!! Кем ты себя окружил? Поувольнял всех умных доцентов, которые могли тебя держать в узде. Осталась одна доцент Моисеева, и ты ты хочешь убрать. Останешься с безликими серыми подневольными роботами.
- 16.06.2009 06:41:46
- + Это глубокое сообщение полностью раскрывает причины ненависти пишущих здесь негативные отзывы индивидов))))))
Не бойтесь! на пенсии тоже люди живут))))))
- 16.06.2009 10:37:03
- + Запитання для розумних людей: «Як уберегти Гончарука у майбутньому від таких горе-аспірантів як Мойсієєва?»
- 16.06.2009 11:06:16

—	16.06.2009 22:06:16 Відповідь для тупих. Можна піти, наприклад, таким шляхом — уберегти аспірантів від такого керівника.	16.06.2009 11:12:31
—	16.06.2009 23:19:11. Ой, а Григория Ивановича уже перевели работать на ферму?))))))	16.06.2009 12:43:26
+	17.06.2009 00:04:57 Так это ж гениально! зачем париться, сидеть в библиотеках, Интернет (упаси Бог!) осваивать, если можно, переставив запятую, «творчески переосмыслить»?	16.06.2009 13:26:06
—	Да у этого афериста от науки много таких «гениальных» трюков. (Будет время, напишу пособие для молодых и неопытных.) Особенно с аспирантами. Они наивные ему верят, а он дефлорирует их невинность и святую веру в большую науку самым циничным и грубым образом. При этом ломаются судьбы людей.... Мизантроп!!!	16.06.2009 13:54:30
—	О каких внуках речь, невестка младшего сына и та сбежала от мужа, из-за Гончарука старшего и внучку прихватила с собой, чтоб не развращал ребенка. Она еще и в суд подала на развод. Вот вам и любовь к детям, внукам, и вообще людям. Одна любовь — бутылочка.	16.06.2009 18:22:21
—	Щас Наденька свободное место займет и будет у родины Г. щастяяяяяЯ! Она как !невестка! начнет ими всеми командовать. Скажет, например, что уже беременна))). Во будет шоу!!!;) Себя-то Г. любит, а вот остальных просто ненавидит. И эта ненависть пропорциональна успеху человека в жизни. Ради эксперимента, кто-нибудь скажите, что вы самостоятельно написали методичку, конспект лекций, учебник, пособие, книгу — тут же раскритикует и разнесет ее в пух и прах, и сразу же напросится в соавторы, для солидности, разумеется. Вот только после этого ваша работа станет «ну просто ваше-ееЕЕЕЕ!!!!!» Халявчик!!!	17.06.2009 00:36:47

—	Если, он действительно так любит всех, как вы тут про него пишете, в чем я лично СИЛЬНО СОМНЕВАЮСЬ, пусть Г., из любви к ближнему, извинится перед Моисеевой и будет дальше с ней работать на кафедре тихо, мирно и спокойно. Как самый человеколюбивый Г. И наступит на кафедре тишина и спокойствие, как на кладбище или на болоте)))	17.06.2009 00:42:21
+	Ладно, пацаны и девчонки, классно вы пропиарили родную кафедру. Отбой!	17.06.2009 01:26:47
+	А вы слышали, что Одессу в 41-м сдали немцам из-за Гончарука. Ох уж этот профессор:)) Как он нам мешает жить:)))	17.06.2009 01:37:40
+	Та шо ви кажете? не, ви шось переплутали. кажуть, що трипільська культура разом з Атлантидою, садами Семіраміди і Петром Першим загнулись дякуючи старанням Моїсеєвої. А хто, по-вашому, винен в загибелі Титаніка?!!!!!!!!!! Все вона!!!!!!!!!!!!	17.06.2009 02:34:24
—	Та ні! Це все Г. зробив, а потім звинуватив, як завжди, Моїсеєву! Отака вона жінка. А ще, я чув, що вона вміє одним поглядом викликати заздрість, таксі та цунамі!!!!...)))	17.06.2009 04:12:15
—	Там немає тієї гідності, яку можна було б принизити. Він сам тут пише про себе, про своїх колег... А взагалі — яка людина — такі й відгуки. Не сайт треба змінювати, а старого дідугана.	17.06.2009 15:36:46
—	Відбілювач не допоможе. Г. є г.	17.06.2009 15:46:31
+	Эй! Полиглоты! А на русском писать слабо? Гумнитарии долбанные!	18.06.2009 09:14:41
+	У власні	18.06.2009 11:21:56
+	У влісній державі, з Вашого дозволу, звичайно, писатиму державною мовою, а кому не подобається — на ПМП до Росії, будь ласка	18.06.2009 11:35:25
—	Националист перекрашенный.	19.06.2009 02:12:32

—	Да вы просто русский не знаете. А почему на ПМЖ в Россию? Вы забыли или не знали, что еще и другие то государства есть, которые говорят на русском языке и где нет таких недобитых долб...в, как вы.	19.06.2009 13:10:44
—	Израиль, что ли?	19.06.2009 13:16:46
—	На Луну. Пусть там почитает свои лекции лунатикам. И заодно книжечки подарит с автографом. Может, там это и пройдет, хотя навряд ли.	20.06.2009 06:47:43
—	В Киев к Черновецкому. Два сапога — пара.	20.06.2009 07:38:20
—	Не, лучший маршрут на Луну. А то в Киеве людей портить будет своей идеологией.	21.06.2009 04:57:55
+	Не могу быть сдержаннее, прошу удалить страницу.. Надоел этот флуд	22.06.2009 02:35:03
—	Это ты кого просишь страницу удалить? Совсем что уже того?..	22.06.2009 07:39:03
+	Абракадабра	22.06.2009 10:48:59
—	Что ж так быстро интерес пропал у Г.? Думал, тебе все будут перлы приятные ушам лить? Вот она правда о тебе. Стыдно должно быть, а еще заведующий кафедрой.	23.06.2009 01:37:51
—	И снова начали удалять комментарии. Правда вылезит из мешка. Не красиво вам Г. этим заниматься и просить подневольных ассистентов удалять негатив. Это между прочим и статьей пахнет. Подумайте об последствиях своей деятельности. Вы хотите только перлы приятные вашим ушам слышать, но есть еще и другая сторона медали и ее надо тоже с гордостью принимать. Как только вам разрешают кафедрой руководить?	23.06.2009 08:51:45
+	кукарекуууууууу	23.06.2009 14:01:15
—	А кто удаляет комментарии? И еще профессор называется! Совести нет.	24.06.2009 00:41:28

- + А ви покажіть документ, де вказано, що у професора, доктора наук має бути довідка, що в нього є совість, а тоді вже кукурікайте!
24.06.2009 04:46:32
- Совість есть у всех нормальных людей, а у профессора ее видать нету, значит он не нормальный человек. Вывод сам собой напрашивается.
24.06.2009 05:30:11
- + Какие вы все умные:)))))))))
Вам надо в профессора))))... слабо заслужить это звание?))))
А то завидуете, завидуете, завидуете... и пишете, пишете, пишете:))))
Вы, господа писаки, пустышки, бестолковые и никому не нужные люди:)))))))))
Продолжайте писать, а мы на море в отпуск:))))))
25.06.2009 06:55:34
- Скатертью дорожка. Умница ты наша, пиши свою диссертацию а не на море шатайся. Профессор выгонит осенью.
25.06.2009 07:40:59
- + Кто бы давал советы:))))
25.06.2009 12:32:15
- Пишите лучше диссертацию, пустышка, а не сидите на Студзоне.. Осенью старый профессор тебя вышвернет, как вещь не нужную, если не будет диссертации. И лямур не поможет!
26.06.2009 04:30:41
- Пишите лучше диссертацию, пустышка, а не сидите на Студзоне.. Осенью старый профессор тебя вышвернет, как вещь не нужную, если не будет диссертации. И лямур не поможет! Удаляй!!!
26.06.2009 04:39:08
- + Что за глупости, я уже давно защитился))))
какой лямур?)))))))))
26.06.2009 10:29:13
- Во блин! какая у вас тута бредятина написана... А почему вашего сыночка тута нет?
21.07.2009 15:34:47
- + Да уж, действительно, какой лямур? Пора о душе подумать.
31.08.2009 10:57:02
- Душу Дьяволу Гончарук продал, вы что не знали? О какой душе речь?
02.09.2009 06:22:48
- + Что вы говорите?
Без него вашу кафедру просто закроют! или вы этого и добиваетесь?
15.09.2009 00:27:10

+	Найвидатніший вчений у всій Україні. Ніхто не має стільки наукових праць, як наш дуже глибокоповажний Григорій Іванович.	17.09.2009 10:37:14
—	Притворство сплачивает воедино тех, кто связан круговой порукой лицемерия. — Ж. Мольер	17.09.2009 10:57:54
—	Пополиз! Люди похожи на монеты: надо принимать их по их стоимости, какой бы отпечаток на них ни был. — П. Буаст	18.09.2009 10:32:29
—	Службе безопасности нечего больше делать, чем следить за студзонай!. Не смешите пожалуйста.	20.09.2009 07:39:02
—	Фууу он же хохол и говорит по-хохляцки	23.09.2009 06:26:26
—	Оборотень, вот кто он такой. Какой цвет власти, такой и Гончарук. Победит Янукович на выборах, будет он голубеньким. Таким не место в истории, а тем более в Политехе.	28.09.2009 00:52:58
+	Отличный преподаватель, очень хорошо относился к нам... интересные лекции, не щимил... из всех, что у нас были за 4 года он пожалуй лучший.	21.10.2009 03:59:52
+	Если это «лучший», то кто ж тогда худший?! Он историю КПСС всю жизнь читал, и работал на партию, а вы говорите лучший! Перевёртыш он!	21.10.2009 08:33:07
—	Каждую пару одно и тоже пиздит тапа бендера и шухевич украинские герои..	30.12.2009 11:02:29

2010

+	+	03.01.2010 16:25:42
+	А у Украины других героев 2 Мировой и нет:)	09.02.2010 08:38:27
—	Його колір на цей раз програв... думаю програв назавжди	13.02.2010 08:01:23
+	Який колір?	15.02.2010 13:14:08

+	Классный препод! А как человек — просто супер! На его лекциях — весело и даже спать не хочется, как у некоторых!!!!	26.05.2010 02:09:18
—	Человек жуткий, загонит кого угодно, даже на его сыновей жалко смотреть, и их загнал	30.06.2010 12:12:23
—	Зануда	07.11.2010 09:51:27
—	—	17.11.2010 08:47:54

2011

—	Просто непорядочный человек	15.01.2011 02:02:12
—	—	19.01.2011 11:32:12
+	Мудрый человек	20.01.2011 07:19:25
—	В чем его мудрость? может скажете?	20.01.2011 07:28:17
—	—	27.01.2011 06:09:09
—	Рано или поздно за все придется отвечать... ответит и Гончарук. ой, как ответит... ой, как будет больно... 31.01.201 13:19:52	
—	—	02.02.2011 08:09:28
+	Не надо свои болезни душевные перекладывать на мудро и уважаемого человека. Если гложет вас авторитет Григория Ивановича, то имейте мужество не показывать здесь свою несостоятельность невнятной «критикой», а попытаться повторить или превзойти его своими достижениями.	03.02.2011 00:04:22
—	Какие у него достижения?	03.02.2011 07:32:22
—	—	03.02.2011 11:37:46
+	Посидите в каталоге библиотеки, почитайте литературу и поймете...	04.02.2011 00:09:20

—	Научные достижения не заменят отсутствие нормальных человеческих качеств	04.02.2011 02:51:33
+	Без нормальных человеческих качеств трудно завоевать уважение и благодарность стольких людей.	05.02.2011 13:43:54
—	_____	06.02.2011 07:21:16
+	«Приспособленец» — понятие растяжимое. А вы разве не «приспособиваетесь», чтобы выжить?	10.02.2011 03:02:25
+	Поздравляем с новой должностью — ректора ОНПУ. УРААААА-АА!!!!!!!!!!!!!! ГОНЧАРУК МОЖЕТ ВСЕ!!!! Оборский — завхоз!!!!	10.02.2011 04:43:12
—	ГАНЬБА!!!	10.02.2011 10:37:17
—	Сыновей его все жалеют, как их он затуркал, не верите, почитайте отзывы про старшего сына в ОНУИИ и сами убедитесь!	10.02.2011 12:40:05
+	Хорошо затуркал, если оба его сына в прошлом году защитили докторские диссертации, кто бы моих так затуркал!	13.02.2011 08:36:24
+	Чудовий організатор та досвідчений вчений, допомагає молодім вченим, випускає фахову збірку Інтелігенція і влада	13.02.2011 23:02:34
—	_____	14.02.2011 07:05:47
—	Для того, чтобы один из сыновей написал докторскою он выгнал невестку с грудным ребенком на улицу. Цена звания доктора — детская судьба. Порядочный человек так не делает.	16.02.2011 12:50:09
—	_____	17.02.2011 07:13:16
+	Молодцы, недруги Г. И., на отца больше не хватает фантазии придумывать новый негатив, так принялись топтаться по его гордости — клеветать на сыновей.	19.02.2011 01:18:27
+	Не забувайте, що в шефа ще є дружина та інші родичі	19.02.2011 01:46:07

+	Люди! Загляните в себя. Не ищите в другом недостатки — будьте добрее.	19.02.2011 02:46:07
+	Люди! Загляните в себя. Не ищите в другом недостатки — будьте добрее.	19.02.2011 02:57:23
—	_____	20.02.2011 00:46:30
—	Господи, огороди кафедру от нашествия Гончаруков! Неужели не пора руководству университета навести на кафедре порядок. Это просто позор!	23.02.2011 04:42:06
+	Григорий Иванович — с праздником Вас! Вы — Настоящий Мужчина и Защитник!	23.02.2011 13:03:34
—	Добро нужно нести всем людям, и они вам взамен ответят тем же!	23.02.2011 13:26:42
+	Вот и несите добро — вместо отрицательных отзывов. негативом сердце не откроешь.	23.02.2011 13:37:01
+	Вот и несите добро — вместо отрицательных отзывов. негативом сердце не откроешь.	23.02.2011 13:44:52
+	Вот и несите добро — вместо отрицательных отзывов. негативом сердце не откроешь.	23.02.2011 13:50:10
—	Вы продолжаете спорить, а нужно помириться со всеми, уступить где можно! Не забывайте, что вы уважаемый ученый-историк, который должен сеять только ДОБРО и пытаться ладить со ВСЕМИ!	23.02.2011 14:59:10
—	_____	23.02.2011 23:58:28
—	Интересно отрицательные комменты убирают. Это о многом говорит, Григорий Иванович! Вы просто шизоид! Вам не место среди людей.	28.02.2011 09:38:20
+	Шизоиды — ум Земли. Примеры шизоидного типа личности: Коперник, Фромм, Фрейд, Руссо, Екклесиаст, Франкл. Им тоже не место среди людей?	28.02.2011 11:41:34

+	<p>Неужели вы думаете, что Григорий Иванович читает всю эту чушь? насколько я знаю, он вообще не пользуется компьютером. Вся ваша злость обернется против вас! поэтому, прежде чем снова тут изливать свою желчь, подумайте, кому это нужно и стоит ли это делать!</p>	28.02.2011 11:45:07
+	<p>Просто у некоторых людей весьма примитивное понимание свободы слова:)</p>	28.02.2011 11:4:20
—	<p>_____</p>	01.03.2011 10:37:21
—	<p>_____</p>	01.03.2011 11:06:11
—	<p>_____</p>	01.03.2011 11:33:36
—	<p>Добро нужно нести всем людям...</p>	27.03.2011 07:48:23
+	<p>«Добро нужно нести всем людям...» — на этом сайте особенно:)</p>	02.04.2011 10:43:10
—	<p>Коленно-локтевая позиция Гончарука по отношению к тем, кто у власти, уже всех достала. А кто не у власти? Так с ними уже даже здороваться не нужно, что от них можно получить для своих сыновей?</p>	03.04.2011 14:34:18
+	<p>Несмотря на все зловещие комментарии, Григорий Иванович чудесный человек!!!!!! А те, кто на него здесь грязь льет, пусть не забывают, из какого болота он их вытянул и как в люди вывел.</p>	29.04.2011 01:26:31
—	<p>Да, это точно, он с людьми общается только ради выгоды! А потом с ними даже не здоровается первый.</p>	03.05.2011 01:42:3
+	<p>Як вам не соромно! Так знущатися над такою великою людиною, яка так багато зробила для багатьох світу цього. Григорій Іванович найкращий у світі. Дівчата, читайте Біблію. Ви вважаєте, що із своєю «видатною дисертацією», про кінчених румун, які знущалися над людьми, ви досягнете усіх вершин, шануйтеся.</p>	06.05.2011 11:54:14
+	<p>«С людьми общается только ради выгоды» — вполне деловой подход, признак грамотного руководителя, который не тратит своё время на пустяки.</p>	09.05.2011 00:06:47

+	Шановні друзі! Читаючи всі ці дуже цікаві замітки, стає зрозуміле, що ви купка торгівців з Привозу. До Григорія Івановича Вам всім рости и ще раз зростати. Ви просто заздрите своєму колезі, хочите зайняти таке солодке місце завідующого.	10.05.2011 07:57:04
—	Какая зависть, вы что, его только пожалеть можно, он жизнь продолжает строить своим сыновьям, с кем жить, с кем дружить, где работать, это нормально?	30.07.2011 04:18:33
—	'Завідувача'. Хуманитарии...	31.08.2011 07:53:47
—	XU — — — — —	10.09.2011 11:03:49
—	Если судить по рейтингу, то самый «популярный» преподаватель. Интересно, за что его так любят?	20.09.2011 11:14:52
—	Жуткий националист.	12.10.2011 12:01:57
+	Он настоящий украинец	14.10.2011 06:50:23
+	Да, Григорий Иванович весьма популярный. А кто ему эту популярность делает? Болтливый язык — признак короткого ума! Вы как торговки разносите сплетни, считая себя преподавателями. Впрочем, вам бы только не работать!	09.11.2011 10:07:35
+	Полностью соглашаюсь со сказанным. В отличие от этих «горгон» Гончарук занимается настоящей работой: имеет больше 20 монографий, а публикаций в газетах больше 200! Больше него никто не сделал!	28.11.2011 08:10:36
—	Лучше бы на старости лет подумали о единственной внучке, а вы все писульки, статьи... ведь главное в жизни не это!!!!!!!	01.12.2011 10:07:43
—	Что-то в нем не то	17.12.2011 13:03:48

2012

—	Полюбите ближних своих	08.02.2012 9:22:33
---	------------------------	--------------------

+	Гнев есть оружие бессилия. Софья Сегюр	11.04.2012 10:00:16
+	Моисеева и компания уже совсем сошли с ума: пытаются натравить ректора на Григория Ивановича. Они забыли о том, что ректор знает Григория Ивановича около 40 лет и они в прекрасных отношениях.	11.04.2012 10:12:07
+	Григорий Иванович отличный преподаватель и хороший человек. Не надо ему завидовать и наговаривать на человека.	14.04.2012 02:03:46
—	Позор кафедры это Гончарук и его приспешники! Где это видано, чтобы доцента увольняли а незащищенных преподавателей и аспирантов оставляли? И это вы называете наговором и отличным человеком? Вы просто льстите ему и он это очень любит. Но запомните, что о таких, как вы, он вытрет ноги и не вспомнит. Ему пора на пенсию и точка!	16.04.2012 10:08:36
+	Не злобствуйте. Научитесь прощать.	17.04.2012 04:05:36
+	Григорий Иванович нам очень нравится. Мы с удовольствием ходим на его лекции. Очень интересно. А все эти дразги — это просто мусор, черная зависть и бессилная злоба.	21.04.2012 22:02:12
+	Коллеги!!! Научитесь правильно ставить «+» и «-». Вы путаете праведного с грешным. Некоторым не хватает ни ума, ни слов. ОНИ СТАВЯТ ПРОСТО МИНУС.	24.04.2012 00:55:45
+	Мені подобаються не тільки лекції Гончарука, а його газетні статті. Наприклад, стаття у «Чорноморці» за 24 вересня минулого року: «Український фактор — могутня перспективна сила». Дізнаюся про те, чого раніше не зустрічала.	26.04.2012 06:50:26
+	Какая же она ограниченная, эта М***еева, — даже не подозревает, что националист в европейском значении звучит ГОРДО!	26.04.2012 11:38:28
+	Григорий Иванович — классный препод!	29.04.2012 02:33:51
—	Его не любят за лицемерие, склочность и лизание нужных людей	10.05.2012 12:39:29

+	Чтоб оценить чье-нибудь качество, надо иметь некоторую долю этого качества и в самом себе. У. Шекспир	20.05.2012 10:14:13
+	Определенные несостоявшиеся личности позволяют себе самоутверждаться за счет негативных отзывов. Утверждайтесь на работе, а не в виртуальном мире.	20.05.2012 10:35:48
+	Я слышал столько клеветы в Ваш адрес, что у меня нет сомнений: Вы — прекрасный человек! Оскар Уайльд	20.05.2012 10:39:52
—	Проходимец, с большой буквы П.	22.06.2012 10:40:17
—	Земля ему пухом	27.06.2012 03:07:21
+	Он что умер?	30.06.2012 23:05:26
+	Раньше времени не хороните — Григорий Иванович ещё только первую сотню лет живет:)	06.08.2012 09:50:35
+	Да, ему уж стукнуло три четверти века... настоящий ученый, учитель и руководитель... так держать!	08.08.2012 07:36:09
+	Уваженье человеку! Фанат своего дела, отличный преподаватель. Знания на +5 даёт!	14.10.2012 10:07:31
+	Ну да, это точно — многим «нулям» нашей кафедры кажется, что они — орбита, по которой вращается мир, а Гончарук молодец — так держать!!!	25.12.2012 06:44:34

2013

—	Григорий Иванович, я знаю Вас много лет, Вы исторический тиран, оставьте своих коллег, уйдите на пенсию и наслаждайтесь жизнью. Перестаньте писать о себе хорошее, а ведь Бог знает правду.	28.03.2013 15:42:53
+	Классный!	27.08.2013 04:13:37

Самые обсуждаемые преподаватели

	отзывов	+	—
1. Гончарук Григорий Иванович	389	205	184
2. Плотникова Лилия Ивановна	153	84	69
3. Анисимов Владимир Александрович	136	110	26
4. Малахов Валерий Павлович	94	50	44
5. Бойко Андрей Александрович	78	76	2
6. Мисюн Анна Владимировна	73	54	19
7. Музыка Юлия Олеговна	52	36	16
8. Стрельцов Олег Васильевич	51	9	42
9. Тонконогий Владимир Михайлович	49	43	6
10. Крапива Наталья Владимировна	48	43	5

Гончарук Григорий Иванович

ВУЗ: Одесский национальный политехнический университет

Всего отзывов: 389
Положительных: + 205
Отрицательных: — 184
Рейтинг: 528

Общая оценка:

*

+5 — супер ▼

Активность:

+5 — супер ▼

Организованность:

+5 — супер ▼

Изложение материала:

+5 — супер ▼

Требовательность:

+5 — супер ▼

Объективность:

+5 — супер ▼

Чувство юмора:

+5 — супер ▼

Обаяние:

+5 — супер ▼

Як кажуть, коментарі зайві. Хочеться подякувати передусім своїм студентам за позитивні оцінки моєї роботи, а також колегам, своїм вихованцям-аспірантам, безіменним одеситам, що дали відсіч злим людям з хворою фантазією видумок моєї аморальності, які окупували мою сторінку в «Студзоні» і спровокували чорну дискусію на студентській території. Ще раз переконуєшся, що нормальних людей більше.

ЧЕСТЬ СИЛЬНІШЕ СМЕРТІ

Читач, очевидно, звернув увагу, що найбільша кількість оскажених атак на мене припадає на 2009 рік. Саме тоді хвора фантазія розпліднення фейкових компроматів досягла апогею. Це не випадково. Черговий термін перебування ректора Валерія Малахова наближався до завершення. Перспектива його подальшого перебування на цій посаді була туманною. У зв'язку з цим фактором проректор з гуманітарних дисциплін, історик за базовою освітою і мистецтвознавець за гримасами долі спішив, треба думати, оволодіти посадою завідувача кафедри історії та етнографії України. Вона була зручніше до нього за вищою освітою. А для цього належало посунути з цієї посади Гончарука. Будь-якою ціною. Не гребуючи нічим. У п'ятій книзі мемуарів показана низка способів травлі завідувача. Серед них — створення й активізація опозиції у кафедральному колективі. Розповсюджувались чутки, що доцент Моїсєєва найкращий претендент на цю посаду. Проректор з гуманітарних дисциплін дипломатично не заперечував. Він, очевидно, плекав надію самому захопити крісло завідувача нашої кафедри. Для нього головним було прибрати Гончарука. А все інше, як кажуть, справа техніки.

Була ще одна суттєва причина посунути Гончарука. Пішов третій, останній рік перебування в аспірантурі В. І. Крикун. Вважаю, що це прізвище можна називати без суттєвої її компрометації: вона одружилась, тепер носить прізвище чоловіка і мало хто знає її дівоче прізвище. Так у чому цвях справи. Деякий час вона була старшою лаборанткою на кафедрі. Родом з Роздільної. Склала іспити кандидатського мінімуму і поза конкурсом вступила в аспірантуру. Побажала, щоб її керівником був професор Гончарук. Як зазвичай, перший рік навчання аспіранти складають кандидатські іспити, виконують певну дослідницьку роботу зі своєї дисертаційної теми. У Крикун, яка склала іспити, так би мовити, руки були розв'язані

для праці над кандидатською дисертацією. Тему дисертації може запропонувати сама аспірантка або хтось з членів кафедри. Для Крикун тему довелося підказати мені. Вона торкалась діяльності флотських і портових профспілок в умовах незалежної України.

Рік минув. Звітують аспіранти про виконання свого індивідуального плану. Крикун представила 30 сторінок друкарського тексту. Загальні фрази. Далекі від плану дисертації, який затверджений на факультетській й університетській радах. У мене, як наукового керівника, арифметика проста: якщо за рік написано тридцять сторінок, то за всі три роки перебування в аспірантурі слід очікувати 90 сторінок. А треба не менше 180 сторінок. Та ще по суті теми. З конкретними фактами. Їх аналізом та висновками.

Серед моїх методів наукового керівництва аспірантами є такий: якщо аспірант на першому році навчання не виконав запланованих робіт без поважних причин, його слід звільнити, бо толку з нього не буде. А за невибагливе керівництво аспірантами в решті решт перед ректоратом і Міністерством відповідає керівник. Мораль проста: несе покарання той, хто нашкодив.

На засіданні кафедри мені довелося висловити і аргументи, і пропозицію не атестувати аспірантку Крикун. Опозиція до мене очікувала мого виступу такого змісту і підготувала контрміри. Ось вони: підскакує з місця кандидат наук, доцент Тхоржевська, якій раніше на мою пропозицію, належним чином оформлену протокольно, вчена рада університету надала право керувати аспірантами, і заявляє: дайте мені аспірантку Крикун, я згодна бути її керівником, запевняю, вона напише дисертацію.

Кафедра за моєї згоди задовольнила прохання доцента. Читач може запитати: «А чому саме Тхоржевська підклала руки аспірантці? Та ще з таким пафосом?».

Зрозуміло, у мене не може бути переконливої відповіді. Є здогадка: для отримання вченого звання професора кандидату наук без вченого ступеня доктора наук слід бути науковим керівником не менше трьох кандидатів наук. У Тхоржевської вже була успішна аспірантка. Докторську вона не мала наміру писати. Для звання професора потрібно ще два кандидати.

На наступному засіданні кафедри була затверджена нова тема кандидатської дисертації аспірантки. «Румунська освіта в окупованій Одесі в 1941–1944 рр.». Ця тема, казали, дублювала тему її дипломної роботи. Засідання кафедри затвердило тему і зобов'язало

аспірантку вивчити румунську мову для використання в оригіналах документів й матеріалів румунських владних структур та газетних публікацій.

Наближався останній рік перебування в аспірантурі. Зі сторони аспірантки і її керівника доносилися чутки про своєчасну атестацію та рекомендацію дисертації до захисту. Головним документом для прийняття до захисту дисертації є саме протокол засідання кафедри про обговорення і рекомендацію дисертації до захисту. Аспірантка принесла мені примірник своєї праці, у мене становище, як кажуть, було гірше губерндаторського. Те, що авторка принесла, не перекоувало мене, що вона написала цю роботу. Тим не менш, мною було запропоновано їй залишити мені свою роботу на декілька днів для ознайомлення. Прочитавши рукопис і переконавшись, що мої побоювання справдилися, іду за порадою до одного з поважних професорів, розказую ситуацію. Він каже: «Григорію Івановичу, твої чесноти у наш час нічого не варті. Написання дисертації іншими особами тепер не рідкість. І ти нічого не вдієш проти, бо влада ще не навчилася з цим ганебним явищем боротися. Обговорюйте дисертацію, рекомендуйте і підписуй протокол».

В кінці розмови професор став називати фейкові дисертації, які начебто були захищені в нашому політесі.

Читач здатний уявити моє душевне становище. Уже не один десяток моїх аспірантів захистили дисертацію, але нічого схожого не спостерігалось. Фальш загалом суперечить моїй натурі. А така крупна не зможе суміщатись з моїм розумінням честі і гідності.

Прийшла аспірантка за дисертацією і моєю оцінкою. Приховуючи свої почуття і настрій, скільки міг, стримуючи обурення, сказав:

— Віра Іванівна, мені не знайома тематика вашої дисертації, а також румунська мова. Бажаю послухати фахівців з історії румунської окупації Одеси. Що можу вам запропонувати: якщо хтось з моїх заступників проведе засідання кафедри з вашим порядком денним і підпише протокол про рекомендацію дисертації до захисту, у мене заперечень не буде. Поступайте так, щоб обійтись без мене.

Після цієї розмови емоційна ситуація в колективі досягла нечуваного і небаченого накалу. З викладацької до мого кабінету доносились якісь мітингові виступи. Якісь крики, що завідувач кафедри не має права не підписувати протокол засідання кафедри. Потім мені донесли начебто чутки, що названа аспірантка була на при-

йомі у ректора. Скаржилась, що я її домагався і що я не маю права бути завідувачем. Ректор Валерій Малахов начебто спитав:

— Коли це було?

Вона відповіла:

— Декілька років тому. Тоді Гончарук був молодшим, ніж тепер.

Ректор спитав:

— А чому ви тоді не скаржилися?

Відповідь:

— Не було потреби.

Незабаром ректором було обрано професора Геннадія Оборського. Про нього писалось мною у книзі п'ятій моїх мемуарів. Може, дасть Бог, ще колись напишу більше.

Опозиція скаженіла. Колектив університету вивчав художества про мене в «Студзоні». Кожного дня моя сторінка поповнювалась новими видумками опозиції, а також колишніх аспірантів-неудачників, яких було в Одесі не один десяток, і просто злих людей, переважно українофобів. Правда, трохи тішило те, що все більше колег, нормальних колишніх аспірантів, студентів ставали на мій захист. При зустрічі чимало професорів, доцентів, які слідкували за ситуацією на кафедрі, радили махнути рукою або плюнути на свою посаду і залишитись просто професором кафедри. Це найкраща, найспокійніша посада у вишах.

Мені не хотілось серед битви залишати поле бою. Здається, Данте сказав: хто сам не здається, той непереможний.

Пам'ятаю засідання кафедри 22 жовтня 2010 року. Було ясно, що опозиція вирішила зірвати засідання. Довго не затверджували порядок денний, вимагали включити обговорення згаданої дисертації. Коли мені доводилось їм відмовляти, піднімався гвалт, тупотіли ногами. Навіть хтось пробував свистіти. Такого ще не було у нас. Після засідання мені довелось, на прохання старшого сина, піти на залізничний вокзал, взяти йому квиток до Києва, куди він мусив відвезти документи, необхідні для захисту докторської дисертації. Відбувалось незвичайне з моїм самопочуттям. На прохання обідати відмовився. Приліг на дивані. Потім дружина підійшла з тонометром і каже:

— Ти вже тричі питаєш, який сьогодні день.

Зміряла тиск: 252 на 135 одиниць. Негайно викликали «швидку». Приїхало одразу три машини: швидка допомога, реанімаційна й кардіологічна. Поміряли тиск. Наказали не ворушитись. Чимось

кололи. На ношах віднесли у швидку. Повезли до клініки № 1. Це у народі називають Єврейською лікарнею. Зробили томографію. Потім відвезли на 15 станцію Великого фонтану у міську лікарню № 8, у неврологічне відділення. Хоч начебто намагався контролювати свій стан, але моментами згадати потім все не міг. Лікар сказала, що я народився в сорочці. Аби ще з півгодини було прогаєно часу, то пам'ять до мене у повному обсязі не повернулася би. А могло бути гірше. Інсульт. Навіть смерть.

Деся близько двох тижнів пролежав у лікарні. Мої сини і супроводжували мене до лікарні, і разом з дружиною навіщали мене, навіть серед перших ночей перебування в лікарні. З колег ніхто не навідувався до мене. На сайті «Студзони» в ці дні з'явилися триумфуючі повідомлення моєї опозиції. Вони вирішили, що я не повернусь до виконання своїх обов'язків. Навіть були побажання на зразок «Земля ему пухом». Мої прихильники чи нейтральні колеги теж не навістили мене. Очевидно, побоювались ревнощів опозиції. Зате вона, опозиція, спішила творити чорні справи: дати зелене світло згаданій аспірантці.

Коли я приступив до виконання своїх службових завдань, то знайшов сфальсифікований документ: виявляється, що я 19.10.2010 року доповідав на засіданні вченої ради гуманітарного факультету про завершення кандидатської дисертації аспірантки Крикун В. І. Тут же було сказано, що її звіт був представлений на засіданні кафедри 29.09.2010 року. Саме тоді, коли я знаходився на стаціонарному лікуванні. На цьому засіданні я фізично не міг бути присутнім, а про засідання вченої ради факультету мене ніхто не повідомив. Чи було воно так, не впевнений. Зате вже 20.10.2010 року отримую від ректора наступні документи:

Перший. Витяг з протоколу засідання вченої ради гуманітарного факультету № 3 від 19.10.2010 р. Оспорювати його не став. По формі він фальшивий. Декан Баканурський А. Г. міг роками не проводити засідань вченої ради. Зате протоколи писались регулярно. Це робила секретар. Про це мені доводилось неодноразово говорити на вченій раді університету чи на якихось інших зібраннях. З безпринципними дискутувати дискомфортно. Краще мовчати. А по суті рекомендація дисертації до захисту була констатацією до рекомендації «після деякого опрацювання дисертації».

Другий. Лист доц., к. і. н. Тхоржевської Т. В. до ректора підтвердив мою позицію по суті справи, хоч вона не повідомила ректо-

ра, що я не проти, щоб мій заступник провів засідання кафедри на предмет обговорення дисертації, і не сказала ректору, чому вона хоче, щоб саме Гончарук провів це засідання. Відповідь банальна. Вона бажає, щоб під протоколом був підпис професора.

Третій. Витяг з протоколу № 6 засідання кафедри історії та етнології України від 30 жовтня 2010 р. навмисне не чіткий. В дійсності було в протоколі так:

«...Якщо заст. завідувача Мельник О. В. доведе цю справу, яку він розпочав у відсутності Гончарука на засіданні кафедри 19.10.2010 р. при обговоренні виконання аспіранткою Крикун В. І. індивідуального плану за три роки навчання в аспірантурі і до кінця буде констатувати, що дисертація завершена, то Гончарук Г. І. заперечувати не стане, але свого підпису під протоколом не поставить».

Четвертий. Розпорядження ректора на листі Тхоржевської Т. В. про «заслухати аспіранта на научному семінарі кафедр, дати відповідне висновок» страждає погрішностями. По-перше, звіт аспіранта у зв'язку з завершенням аспірантури вже відбувся. По-друге, якщо ректор мав на увазі обговорити дисертацію на предмет придатності до захисту, з відповідним протоколом, то цей нормативний документ пишеться не науковому семінару, а засіданню кафедри.

Але розпорядження ректора хоч не за формою, а за суттю було ясне. Обов'язок завідувача кафедри бездоганно його виконувати. І знову, як у Михайла Лермонтова: «Нам был обещан бой жестокий».

Але, як кажуть, на ловця і звір біжить. Зустрів начальника науково-дослідної частини, заступника проректора з наукової роботи Галину Вікторівну Кострову. Довідався, що прийнято рішення дисертацію Крикун відправити на зовнішнє рецензування. Мені ця інформація підняла настрій. Думалось: якщо рішення маємо, то питання обговорювалося на високому рівні. А чим вище рівень, тим вірогідніше, ближче до істини, до справедливості і правильності. Введення нових факторів, потужних наукових рецензій фахівців зніме з мене відповідальність за рекомендацію до захисту дисертації і полегшить морально-психологічне становище. Істини бояться не слід. Слід бути готовим з нею співпрацювати. Навіть якщо вона колюча, строката. Кожна правда, хай важка, неприємна, врешті решт спрацює на задоволення. Важливо бути готовим до зустрічі з нею. Правда любить мужніх людей. Правді подобаються ті, хто слідом за старовинними князями повідомляв ворога: «Іду на ви!»

А тепер знов звертаємося до їх величності документів.

ВИТЯГ
з протоколу засідання кафедри історії та етнографії України
№ 4 від 29.09 2010 р.

СЛУХАЛИ:

Звіт аспірантки Крикун В.І. про виконання індивідуального плану третього року навчання.

ПОСТАНОВИЛИ:

Звіт аспірантки третього року навчання затвердити. Дисертація завершена і після деякого доопрацювання може бути рекомендована до захисту.

Зав.каф.,
д.і.н., проф.

Гончарук Г.І.

Секретар

Федорова А.І.

13

ВИТЯГ
з протоколу засідання Вченої ради Гуманітарного факультету
№ 3 від 19.10. 2010 р.

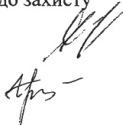
СЛУХАЛИ:

Повідомлення завідуючого кафедри історії та етнографії України Гончарука Г.І. про виконання аспіранткою Крикун В.І. індивідуального плану за три роки навчання в аспірантурі.

ПОСТАНОВИЛИ:

На підставі представленого звіту та рішення кафедри історії та етнографії України (протокол №4 від 29.09.10) вважати план за три роки навчання в аспірантурі виконаним. Дисертація завершена і після деякого доопрацювання може бути рекомендована до захисту

Голова Вченої ради
Вчений секретар

Баканурський А.Г.
Кривдіна І.Б.

15

*Др. Гончарук Г.І. Категорично відмовляється
 а також своїм чином всі категорично
 відмовляється при обговоренні есея асем-
 блі, а також: зазначає амбіції як
 професору есею на кафедрі історії, а також
 відповідно до протоколу відмовляється.*

Ректору ОНПУ
 професору Оборському Г.О.

08.10.2010

Прошу Вашого втручання в ситуацію, яка склалася на кафедрі історії та етнографії України щодо обговорення дисертації аспірантки 3-го року денного навчання Крикун В.І. Завідувач кафедрою проф. Гончарук Г.І. категорично відмовляється призначити рецензентів та винести дисертацію Крикун В.І. на обговорення.

Члени кафедри не згодні з рішенням завідуючого.

Витяг з протоколу додається.

Науковий керівник

доп., к.і.н. Тхоржевська Т.В.

16

**Витяг
з протоколу №6 засідання кафедри історії та етнографії України
від 20 жовтня 2010 р.**

Присутні: проф. Гончарук Г. І., доц. Тхоржевська Т.В., доц. Моїсєєва Т.М., доц. Федорова А.І., доц. Богуславська Ю. Ю., доц. Овсієнко С.Л., ст. викл. Мельник О.В., ас. Кучерук М.С., Осипов В.М., асп. Киркун В.І., Звїздун О.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

3. Різне.

СЛУХАЛИ: Аспірантка Крикун В.І. представляє кандидатську дисертацію на обговорення кафедри.

Гончарук Г.І. заперечує.

Гончарук Г.І. на питання Крикун В.І. та її наук.керівника Тхоржевської Т.В. розглянути дисертацію продиктував наступне рішення:

Зав.кафедрою зазначив, що якщо заст. завідувача Мельник О.В. доведе цю справу до кінця, то сам він підпис під протоколом у жодному разі не поставить, оскільки:

- 1) дисертація не має системи (на питання членів кафедри, що Г.І. не читав дисертації, відповів, що читати не буде);
- 2) ні керівник, ні аспірантка не знають румунської мови, аспірантка не виконала вимоги щодо вивчення румунської мови;
- 3) нє аспірантка писала дисертацію.

Зав.кафедрою

Гончарук Г.І.

Секретар

Федорова А.І.

Члени кафедри

доц. Моїсєєва Т.М.	
доц. Овсієнко С.Л.	
ст. викл. Мельник О.В.	
доц. Богуславська Ю.Ю.	
доц. Тхоржевська Т.В.	

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Ministry of Education and Science of Ukraine

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ODESSA NATIONAL POLYTECHNIC UNIVERSITY

пр. Шевченка, 1, м. Одеса-44, 65044 Україна
тел.: +38 048 7223474, факс: +38 048234 4273

Shevchenko av., 1, Odessa-44, 65044 Ukraine
phone: +38 048 7223474, fax: +38 0482 344273

E-mail: opu@opu.ua http://www.opu.ua

25.10.2010 № 2046/48-07
На № _____

С.В. Руденко,
проректору з наукової роботи
Одеського національного
морського університету
м. Одеса, вул. Мечникова, 34
т. 732-22-64

Шановний Сергію Васильовичу!

На кафедру історії та етнографії України ОНПУ представлена робота аспірантки Крикун В.І. «Система освіти в Одесі в період румунської окупації 1941-1944рр.»(примірник додається). На кафедрі бракує фахівців з названої проблеми та періоду. Прошу Вашого сприяння у висловлюванні своєї думки про представлену роботу доктором історичних наук Миколою Івановичем Міхайлуцою. Нас влаштує одна з трьох відповідей: чи позитивна рецензія, чи негативна рецензія, чи відмова від рецензування з назвою причини такого відмовлення.

З повагою
начальник НДІ
заступник проректора
з наукової роботи

Г.В. Кострова

Тел.: 7348314, 7348408

РЕЦЕНЗІЯ

на рукопис дисертації аспірантки кафедри історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету Крикун В.І. «Система освіти в Одесі в період румунської окупації 1941-1944 рр.», представленій на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук, зі спеціальності 07.00.01 – історія України.

Наукова розробка історичної тематики, що розкриває сутнісні характеристики окупаційного режиму (чи то німецького, чи румунського) викликала і, поза сумнівом, викликатиме надалі значний інтерес і зацікавленість науковців різного ґатунку як в Україні, так і за її межами. Рецензований рукопис дисертаційного дослідження в якійсь мірі також не є виключенням.

Проте, не зупиняючись на характеристиці копіткої пошукової роботи (а вона є необхідною основою будь-якого наукового процесу!) проведеної аспіранткою Крикун В.І., висловлю ряд зауважень, які, з моєї точки зору, є суттєвими і наріжними.

1. Тема дисертаційного дослідження за суттю визначена надто звужено. Йдучи у такому напрямку, можна й взагалі звести дисертаційні роботи до рівня курсової чи дипломної роботи, а то й писати дисертації про окремі вулиці чи мікрорайони. Вважаю, що вартувало б взяти за дослідницький об'єкт увесь комплекс освіти в губернаторстві «Трансністрія», розширивши географічні межі дослідження. Такий підхід сприяв би розкриттю дійсної природи окупаційної політики у підрумунських землях, дозволив би дослідниці прослідкувати й виокремити специфічні особливості у межах 13 повітів губернаторства: у Придністров'ї (Тираспольський, Бендерський, Рибницький), у Причорномор'ї (Одеса й прилеглі райони) та на південно-західних землях «Трансністрії», а саме: південні райони Вінниччини (Тулчинський, Ямпільський та Могилів-Подільський) і західні – Миколаївщини (Голтський, Очаківський та ін.).

2. Рецензована робота втрачає свою актуальність і через те, що стосовно даного періоду і проблематики вже захищено ряд дисертаційних досліджень (або є окремі розділи), а саме у Молдові Родікою Соловей та нещодавно у Миколаєві Н.В.Шевченко. Дисертація останньої – «Діяльність національно-культурних освітніх закладів півдня України в період

німецько-румунської окупації. 1914-1944 рр.» має третій розділ, в якому саме і йдеться про культурні та наукові заклади, в тому числі й про специфіку організації навчального процесу в Одесі.

3. Невдала архітектоніка дисертаційної роботи не відповідає поставленій дослідницькій меті й завданню, а отже, сприяє формуванню враження спрощеного й пропедевтичного підходу до досліджуваної проблеми. Однак робота має розглядати «систему освіти»! Авторка цілий розділ II присвятила «аналізові сутності й характеру румунського окупаційного режиму», наче сучасна українська й зарубіжна історіографія донедавна взагалі не знала що це! Це свідчить про недостатню вивченість дисертанткою значного доробку вітчизняних і румунських вчених. Варто зазначити, що у грудні має вийти у видавництві «Наукова думка» НАН України 2-томна праця (понад 130 авт. арк.), присвячена й окупаційній політиці румунів на Півдні України. Серед авторського колективу з 20-ти істориків, які брали участь у цьому проекті, й автор цієї рецензії та інші одеські історики. Окрім того, у жовтні цього року у Кривому Розі відбулася Міжнародна наукова конференція «Україна в добу окупації. 1941-1944 рр.», під час якої діяла окрема секція (за участі румунських істориків), присвячена підрумунській зоні окупації. Отже, структура дисертаційного дослідження має бути зміненою й удосконаленою.

4. Розділ I, необхідно переструктуризувати, оскільки у ньому зовсім не корелюються підрозділи 1.1 і 1.2 з завданням, що ставиться авторкою.

5. Історіографічний сегмент дисертації виглядає дуже блідо, не систематизовано і страждає на банальну констатацію й описовість. Наведені історіографічні фрагменти й невеличкі нариси переважно не відповідають духу й букві дисертаційного дослідження. Так, у підрозділі 1.1. йдеться про дослідження з історії церков і конфесій у роки Другої світової війни (РПЦ, УАПЦ та ін.). Серед них фігурують Г.Суглобов, В.Бачинський, К.Дмитрук (с. 10), а згодом, праці Ю.Волошина, В.Гордієнка, О.Лисенка (с. 12), далі – М.Михайлуци та ін. Постає справедливе питання, а яким чином церковна проблематика торкається «системи освіти в Одесі»? Що це за підхід?! Дисертація, як зрозуміло зі вступної частини, присвячена світській освіті, то навіщо аналізувати цей блок літератури. З іншого боку, а яким чином сприяє реалізації дослідницької мети так званий аналіз «руху Опору та повстансько-партизанського руху» у працях Н.Дейнеки та Н.Терефери?! Задля вдалого вирішення поставленої проблеми в Розділі I дисертантці вартувало б звернутися до теоретичних праць Я.С.Калакури, О.Є.Лисенка, В.В.Стецькевича та інших з методології та методики дослідження проблематики Другої світової війни.

6. Виглядає слабкою джерельна база дослідження – документи і матеріали лише 2-х архівів – ДАОО і NARM. Цього дуже замало! Автором

проігноровано фонди з ДАОО: Р-4121 «Одеський історичний архів», Р-4127 «Одеський археологічний музей», 7 фондів науково-дослідних інституту та обсерваторії, фонд Р-4104 «Інститут технічних винаходів і вдосконалень», а також документи про діяльність Одеського морського ліцею (4 справи), Одеського російського теоретичного ліцею №2 (3 справи), Одеського жіночого ліцею №1 (18 справ), Одеського ремісничого училища №1 (ліцею) (38 справ) та інше. Не можна написати солідну наукову роботу, посилаючись на періодику, ігнорувати архівні фонди. Про це свідчать посилання у тексті.

7. Натомість 1/4 частину джерельної основи дисертації становлять газети і періодика окупаційного походження, переважно російськомовні матеріали, які, через свою суб'єктивність і заідеологізованість, потребують виключно обережного ставлення дослідника. Дослідницею також проігноровано солідне документальне видання «Архіви окупації. 1941—1944 / Держ. ком. архівів України / [упоряд. Н. Маковська ; голова редкол. Г. Боряк]. — К. : “Киево-Могилянська академія”, 2006., де відображено й процеси зазначеного періоду.

8. Якщо ж дисертантка не використала румунські архіви (з різних причин), то було би правильним використати хоча б науковий доробок румунських дослідників. Щоправда у історіографічному сегменті і списку літератури знаходимо праці, на жаль, лише трьох-чотирьох румунських та молдавських істориків. Та й то, вкрадається сумнів, що дисертантка безпосередньо знайома з наведеними працями (як, наприклад, з працею Р.Соловей).

9. Виходячи із наших зауважень вище щодо сутності дослідницьких завдань, у тексті розділів III і IV відсутні серйозні висновки та теоретизації, як, власне, й загальні висновки далекі від досконалості. Деякі узагальнення є загальновідомими і давно зафіксовані у поважній науковій літературі. Так, висновок дисертантки щодо специфіки та уніфікації окупаційного режиму в губернаторстві «Трансністрія» з іншими територіями, контрольованими «Тіага», давно висловлені істориками О.Новосьоловим, Ж.Єнаке, М.Михайлуцею, В.Стецкевичем та ін.

10. У тексті часто зустрічаються стилістичні огріхи та шаблони, публіцистичні вирази. Рецензентові не вдалося знайти й заявлені у змісті Додатки.

Отже, підводячи підсумок, хотілося б наголосити, що керуючись лише і виключно науковими інтересами та методологічними критеріями, які пред'являються до дисертаційних досліджень у п.п. 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №423 від 7 березня 2007 р., зазначимо, що рукопис

дисертаційної роботи аспірантки В.І.Крикун у такому вигляді **не може вважатися** завершеним і самодостатнім за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною визначених та розв'язаних завдань, обґрунтованістю основних положень тощо. Робота значно виграла б, якби дисертантка на основі висловлених зауважень і рекомендацій доопрацювала її як за формою, так і за змістом.

Рецензент:

Доктор історичних наук,
завідувач кафедри українознавства
Одеського національного
морського університету

4.11.2010 р.

Лідерне засвідчую
В.о.нач. ВК Федощанко
[Signature]

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Ministry of Education and Science of Ukraine

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ODESSA NATIONAL POLYTECHNIC UNIVERSITY

пр. Шевченка, 1, м. Одеса-44, 65044 Україна
 тел.: +38 048 7223474, факс: +38 048234 4273

Shevchenko av., 1, Odessa-44, 65044 Ukraine
 phone: +38 048 7223474, fax: +38 0482 344273

E-mail: opu@opu.ua http://www.opu.ua

об. М. 2000 № 2109/08-07
 На №

В.О Іванці,
 проректору з наукової роботи
 Одеського національного
 університету ім. І.І. Мечникова,
 м.Одеса, вул. Дворянська,2.

Шановний Володимире Олексійовичу!

На кафедру історії та етнографії України ОНПУ представлена робота аспірантки Крикун В.І. «Система освіти в Одесі в період румунської окупації 1941-1994рр.»(примірник додається). На кафедрі бракує фахівців з названих проблеми та періоду. Прошу Вашого сприяння у висловлюванні своєї думки про представлену роботу докторантом кафедри історії України Василем Петровичом Щетниковим. Нас влаштує одна з трьох відповідей: чи позитивна рецензія, чи негативна рецензія, чи відмова від рецензування з назвою причини такого відмовлення.

З повагою
 начальник Інституту
 заступник проректора
 з наукової роботи

Г.В. Кострова

РЕЦЕНЗІЯ

на рукопис дисертації аспірантки кафедри історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету КРИКУН В.І. «Система освіти в Одесі в період румунської окупації 1941-1944 рр.» представленої на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.01 – «Історія України»

Віддаючи належне зверненню аспірантки до такої складної та недостатньо вивченої теми як історія окремих окупаційних зон на українських землях в роки Другої світової війни, відразу хотілося б зазначити, що саме південноукраїнський регіон у цьому сенсі є найменш дослідженим, навіть з точки зору накопичення та систематизації джерельного підґрунтя проблематики (не говорячи вже про історіографічний доробок). З цієї точки зору поява ще одного дієписання на даній ниві не може не викликати схвалення та усіякої підтримки. Рецензуєми рукопис привернув до себе увагу ще й тому, що і сама тема і підхід до її висвітлення, солідна джерельна база анонсована у першому розділі та її деталізація у списку джерел та літератури, на перший погляд мали б свідчити про чималий науковий доробок авторки з позицій джерелознавчого аналізу проблематики окупаційних зон взагалі, та губернаторства «Трансністрія» зокрема. Саме при такому підході робота спрямована на вивчення окремих аспектів соціальної політики (а освіта є одним з таких аспектів) окупаційних урядів у вимірі навіть окремого міста не викликала б великих зауважень. Тим більше, коли йдеться про такий важливий культурний, освітній, політичний та економічний центр, яким була і лишається Одеса для цілого південноукраїнського регіону. На користь такого підходу спрацювало б й те, що він, в основному, вкладається у річище такого нового важливого напрямку історичних досліджень як «місто і війна».

В Україні останнім часом з'являються наукові розробки виконані у цьому контексті і вже вийшли друком солідні монографії з висвітленням різних аспектів життя підокупаційних Києва, Харкова, Дніпропетровська та інших міст України. Захищаються докторські та кандидатські дисертації по цій проблематиці, наприклад, на нашу думку, найбільш системною працею на сьогоднішній день є монографія та докторська дисертація Анатолія Васильовича Скоробогатова «Харків у роки німецької окупації (1941 – 1943)». Ціла низка київських дослідників працює на ниві висвітлення різних аспектів життя Києва у часи окупації, свідченням чого є збірка «Київ у дні нацистської навали» (Київ-Львів, 2003). Над проблемою «освіта і війна» працюють і окремі дослідники: Т.Пастушенко, В.Гінда (Київ), М.Бистра (Луганськ), Т.Перехрест (Черкаси), В.Ленська (Кр.Ріг), Н.Шевченко (Миколаїв) та багато інших. Усталеного підходу та, так би мовити, стереотипу близькості до розкриття даної проблеми не існує взагалі – тут все залежить від ступеня її наукової розробки теми та ступеня володіння джерельною базою. В роботі джерелознавчого характеру можна звужувати предмет дослідження, але тоді потрібний ретельний аналіз документів, їх критичне осмислення.

Але робота, яка претендує на аналіз будь-якої системи (як у випадку з дослідженням Крикун В.І.) потребує розширення поля дослідження до кордонів в яких працює конкретна система (а в нашому випадку такими кордонами є сфера діяльності конкретної окупаційної адміністрації), оскільки аналіз передбачає порівняння: як зовнішнє (однотипні процеси в різних окупаційних зонах) так і внутрішнє (освіта в місті і освіта в селі тощо). Тим більше, що Трансністрія була зоною подвійного окупаційного підпорядкування: не лише румунського, а й німецького, і не лише цивільного, а й військового.

Якщо поглянути на представлений рукопис дисертаційного дослідження Крикун В.І. з точки зору вищезазначених підходів, які є тільки пунктирно означеними найбільш загальними та далеко не всеохопними і самими прискіпливими, проте обов'язковими, то перед нами постає наступна картина.

По-перше: будемо виходити з того, що концепція дослідження виявляється не лише через його мету та завдання (та інші параметри, про які йдеться у вступі до кожної наукової праці); у відповідності саме до власного концептуального бачення проблеми дослідник будує структуру своєї роботи, формулює пункти плану. З огляду на це, сама назва дисертації. «Система освіти в Одесі в період румунської окупації 1941-1944 рр.» дозволяє вважати, що в губернаторстві «Транснестрія» в роки окупації існувала ще якась система освіти, або система освіти в Одесі мала якісь суттєві, принципові відмінності від загально губернських (маючи на увазі систему як таку). Вище вже називалися причини, через які термін «румунська окупація Транснестрії» (наголос на слові «румунська») не є зовсім коректним та науково виваженим (тут була досить відчутною і німецька присутність). Отже сама назва роботи не є бездоганною.

Далі. На нашу думку структура основної частини є явно недостатньо продуманою, потребує перегляду з позицій відповідності як назві роботи, так і завданням, які дисертантка перед собою ставить. Адже формулювання першого розділу обов'язково має включати у себе пункт, в якому би розкривалися теоретико-методологічні засади дослідження. Порушенням внутрішньої логіки є постановка пункту про історіографічний доробок проблеми у вимірі Транснестрії після пункту 1.2 який мав би (з точки зору автора) аналізувати літературу стосовно ситуації в місті, але мало того, що він поставлений другим, та є ще й таким, що не відповідає темі роботи взагалі, оскільки має назву «Окупаційний режим в Одесі у науковій літературі» (?!). Вважаємо, що і дрібнення пунктів з аналізом історіографії є штучним та зайвим, оскільки і характер і обсяг літератури, що її винесено на аналіз цього зовсім не вимагає (насправді є значно більше праць з проблеми чим їх називає Крикун В.І.) та і обсяг 1 – 3 підрозділів майже дорівнює 4 підрозділу. Крім того, назви підрозділів зазначені у плані не завжди співпадають із назвами в тексті рукопису. Так, наприклад, в плані роботи підрозділ 1.2 має назву «Окупаційний режим в Одесі у науковій літературі», а в тексті рукопису – «Румунська окупація на території Транснестрії, місто Одеса». Такі розходження у тексті, що подається на рецензію абсолютно неприпустимі.

Другий розділ дослідження Крикун В.І. є найбільш слабкою його частиною, якщо не сказати про доцільність його існування взагалі. В назві розділу немає елементу проблемності: що означає «Румунський окупаційний режим»? Де? Коли? В зв'язку з чим? Хоча йдеться про велику частину обсягу роботи (43 сторінки зі 191-ї в цілому) він складається всього з двох підрозділів. В той же самий час III розділ присвячений аналізу системи початкової та середньої освіти, тобто концептуально чи не самий базовий і важливий враховуючи значення цієї ланки освітньої діяльності будь-якого державного організму, нараховує всього 27 сторінок тексту, але складається з трьох підрозділів. Коли ж повертатися до другого розділу, то потрібно відразу зазначити, що румунський окупаційний режим та його аналіз (мабуть все-такі в вимірі цілої Транснестрії?) ніяк не зводиться лише до адміністративно-територіального устрою, тим більше лише одного міста, навіть і такого як Одеса, і вже тим більше - лише до ідеологічного аспекту внутрішньої політики румунської окупаційної адміністрації. Отже, зміст другого розділу має бути максимально наближеним до теми роботи, а його обсяг, у кращому випадку – зведений до обсягу підрозділу.

Що стосується структури четвертого розділу, то слід зазначити, що головною його вадою є обсяг який в три рази перевершує обсяг третього розділу а також явно перевантажена внутрішня архітектоніка, що відбивається і у його назві – «Вища освіта. Діяльність Одеського університету». В такому разі краще було б вести розмову про систему румунської вищої освіти стосовно конкретної окупованої зони (так би мовити

теорія питання) і діяльності Одеського університету та інших навчальних закладів (практика). В такий спосіб авторці вдалося би уникнути явної тавтологічності як в структурі розділу, так і в викладенні його матеріалу. Адже, хоча матеріал по Одеському університету та іншим навчальним закладам вищого щабля і розведено по різних підрозділах, але лев'яча доля п'яти підрозділів з шести все одно присвячена Одеському університету. Крім того підрозділ «Матеріально-технічне забезпечення вищої освіти» (4.3) явно дублює зміст підрозділу, в якому йдеться про організацію діяльності вищих навчальних закладів (4.2) оскільки поняття «матеріально-технічне забезпечення» явно має відношення до будь-якої «організації діяльності», в тому числі і вищих навчальних закладів.

Отже, розширивши перший розділ, знявши (або звівши його до підрозділу і включивши в рамки третього) другий підрозділ і розділивши на дві смислові частини четвертий підрозділ дисертантка отримала б ту ж саму структуру з чотирьох розділів, але таку, яка б значно краще відповідала меті і завданням її дослідження.

Але це був, так би мовити, зовнішній огляд представленого на рецензію тексту. Більш важливим і суттєвим є внутрішній аналіз, аналіз самого тексту роботи.

Тому і це вже по-друге: повертаючись до змісту наданого для рецензії рукопису можна почати з висновку, який полягає в тому, що отриманий текст справляє враження **попіхом виконаної чернетки**, втім, не без певних концептуальних окреслень. Але величезна кількість смислових та механічних огрішок, недоречностей, невдалих, а інколи і несумісних з нормами правописання помилок закривають те позитивне, що можна було б знайти у тексті і абстрагуючись від чого можна було б його покращати і довести до того стану, коли рукопис подається на рецензію.

Навіть побіжний перелік вищезазначених недоречностей примусив би нас скласти окремий додаток до цієї рецензії, втім (розуміючи, що це робота дисертантка) ми наважимося звернути увагу лише на найбільш важливі моменти. До вступної частини ми ще повернемося нижче. Що ж стосується першого розділу, то вже сказавши про недостатність аносованих моментів його структури, потрібно додати і недостатність такого підходу, коли в преамбулі до цілого розділу (с.8-9) в якому йдеться і про джерельну базу дослідження проведено лише загальний аналіз тільки історіографії проблеми (тоді треба або вивести сюжет в історіографічний підрозділ, або додати за рахунок загального аналізу джерел). Хоча термін Велика Вітчизняна війна має право на існування, стосовно Одещини безумовно потрібно застосовувати й термін Друга світова війна (с.8), адже були події 1940 року, які змінили геополітичну конфігурацію регіону. Чому вивчаючи події окупаційного періоду в Одесі ви розширяєте його хронологічні рамки до 1945 року(с.9)? Не говорячи вже про явно недостатню повноту історіографічного аналізу його значною вадю є й відхід від принципу, якій сама дослідниця сформулювала в преамбулі до першого розділу (с.8) і який полягає в тому що «весь спектр досліджень аналізовано за наступною схемою: радянські, вітчизняні сучасні і, нарешті, зарубіжні [дослідники – В.Щ.]». Втім у тексті, що його подано на рецензію роботи чергуються безсистемно, з порушенням проблемно-хронологічного принципу, майже немає величезного доробку радянських істориків там, де йдеться про загальноукраїнський вимір проблеми та ситуацію в Трансністрії. Аналізуючи сучасний стан української історіографії дисертантка демонструє невміння розібратися з напрямками досліджень, показує незнання так би мовити корифеїв жанру і людей які з'явилися в темі вперше (а може й випадково) і не мають під собою потужного історіографічного підґрунтя. Відтак вона багато чого плутає, скажімо стаття дослідників Марина Дубик стала Дубиком (с.11) а Наталя Дейнека (в дівочтві - Терефера) взагалі клонувалася на двох окремих дослідників Дейнеку і Тереферу (с.18) (до речі дисертантка вчилася з нею на одному факультеті і майже в ті самі роки що й вона). Ще гірше ситуація виглядає коли йдеться про провідних вчених з проблеми: адже у переліку публікацій 90-х – першої половини 2000-х років з питання конфесійної політики окупантів серед праць інших дослідників потрібно було б

викремити (при всій повазі до інших) саме роботи доктора історичних наук, професора О.С.Лисенка зав сектором Другої світової війни Інституту історії України НАН України (їх у нього, звичайно, не дві, як зазначено у розділі та списку літератури); і зовсім незрозумілим є відсутність у цьому переліку (с.12) праць доктора історичних наук Михайлуци М.І., який на той час працював над темою давно і досить плідно. Коли йдеться про «альманах, присвячений подіям війни, опублікований в Одесі» (с.17) а у переліку літератури вказано просто – «Историческая память.- Одесса,2000» не відразу здогадаєшся, що йдеться про періодичне видання, яке має число і перелік авторів, так само, як і «колективна праця «Історія Одеси»» (с.17) має 10 розділів, в тому числі і великий системний розділ з аналізом подій періоду оборони Одеси, окупаційного періоду (1941 – 1944 рр.), визволення міста у 1944 році, великим (понад 100 позицій) історіографічним вказівником і дисертантка у списку літератури мала б показати, - яким саме розділом вона користувалася (і досить плідно для себе), замість цього бачимо: Історія Одеси.- 2002.- 558с. (с.56 списку літератури). Гадаємо, що таке невігластво неприпустимо вже на рівні студентської курсової роботи, не говорячи вже про кандидатську дисертацію.

Ще гірше ситуація виглядає коли маємо справу з численними проявами невідповідностей. Скажімо аналізуючи праці професора Самоїлова Ф.О. дисертантка чомусь посилається на журналіста О.Черкасова (с.22), а роботи цього останнього (при всій повазі до публіцистики) зайняли почесне місце серед сюжетів про дослідження з проблеми відомого діаспорного професора А.Жуковського та доктора історичних наук М.Михайлуци (с.21). З таким підходом можна було б погодитись, оскільки для ретельного дослідника є важливими усі прояви історичної думки з того чи іншого приводу, але чому ж тоді таким кутим і хронологічно несучасним виглядає блок іноземної літератури? Де праці хоча би самих відомих представників сучасної румунської, молдавської, російської історіографії? Адже давно вже існують англomовні переклади праць та збірок документів Радю Іоаніда, Акіма Вюрела, вже кілька років як видані російською мовою роботи Альфреда Коха, Павла Поляна, Дитера Поля та інших (які в будь-якому разі мають відношення до заявленої теми).

Торкаючись проблем підрозділу 1.4 передусім кидаються в вічі дві речі: практично повна відсутність київських архівів, що є неприпустимим (поруч з наявністю архівів Молдови та Румунії, що само по собі є доброю ознакою), також – величезний блок фондів і справ, які ніякого відношення до проблеми дисертації не мають (тут і «списки повітів та районів, що входили до складу Трансністрії», і різного роду «угоди між Румунією та Німеччиною», і «діяльність підпільників та партизан на Одещині», і «звірства фашистів в Одеській області» і т.п.), а з іншого боку - велика кількість заявленого архівного матеріалу, що вивів би дослідницю на можливість висвітлення проблеми на рівні губернаторства (безумовно з показом і одеської специфіки). Дуже добре, що Крикун В.І. опрацювала таку велику кількість архівних матеріалів. Лишається тільки незрозумілим, чому коефіцієнт посилань саме на архіви у неї значно нижчий чим, скажімо на пресу окупаційного періоду. Та і в такому разі, коли вона посилається на архівні дані мають місце численні перекручення і невідповідності про які вже було сказано вище. Щоби не бути голосливим, наведемо лише декілька прикладів. На с.38 списку літератури (чомусь нумерацією подано окремо) за позицією №301 фігурує справа 370, оп.2, фонду Р-2367 – тут перекручено і номер фонду (треба - 2357) і кількість аркушів (треба не 9 а 16) і дати початку та закінчення справи (у списку – 1941-1943 рр., треба – 1.06.1942 – 25.07.1942), неточно подані назва фонду (немає назви відділу), перекручено назву справи. І зовсім вже неприпустимо є ситуація, коли автор в тексті наводить дані, яких у справі на яку він посилається просто бути не може. Так, в тексті рукопису нам пропонується посилання на одну і ту саму справу №233 з фонду Р-2294, оп.1, але на с.176 рукопису у зв'язку із діяльністю асистента політехнічного факультету Одеського університету Петра Івановича Алексєєва, а на с.177 рукопису у зв'язку з рішенням Сенату Одеського університету ввести регулярне викладання румунської мови на старших курсах. І всі ці

дані, згідно списку літератури складеного дисертанткою (с.37) містяться у справі №233 начебто під назвою «Списки співробітників та учнів шкіл 1941 – 1944 рр.» на 293 арк. Реально ж за вказаними параметрами у Державному архіві Одеської області міститься справа під назвою «Списки сестер і певчих храма св..Равноапостольної Марии Магдалины (ул.Маринская,3)» на 13 аркушах, дата: листопад 1943 р. І таких прикладів, на жаль, чимало.Звичайно, помилки можуть мати місце, але перед подачею на рецензію текст треба було б вичитати ретельніше!

В цілому ж блок підрозділу з аналізом архівних даних, хоча й розлогий, але слабо структурований. В цей же самий час аналіз опублікованих джерел/опублікованих документів у дисертантки помістився аж ...в 4-х строках с.27 підрозділу 1.4.

Знадто стислим (трохи більше однієї сторінки – с.28), з огляду на інтенсивність використання, вважаємо сюжет з аналізом такого важливого джерела даної роботи як окупаційна преса. Недостатніми, як за формою так і за змістом вважаємо такі характеристики газет, що виходили в період окупації: для «Одесской газеты» - «Це була найсерйозніша за змістом газета: у ній друкувалися тексти правил і декретів»; для «Мольв» - «Інтерес до неї серед читачів був найвищим серед преси Транснїстрії» (с.28).

Цілком і абсолютно недостатньою є та кількість мемуарної літератури, з якою ознайомилася авторка: в списку літератури зазначено 4 позиції, дві з котрих строго кажучи під цей розряд не потрапляють, оскільки одна є документальною повістю про одеське підпілля (1968-й рік видання), а друга спогадами Саула Борового, який під час окупації знаходився в евакуації і сам користувався спогадами інших людей. Отже, аналізу Крикун В.І. лише спогади В.Бекерського і легко погоджується з висновком автора мемуарів (зробленого ним на прикладі «однієї сім'ї – Е.Лопатто (інженера, вченого), які добре жили як за радянської влади, так і в окупації: сім'я відвідувала Оперний театр, їх син О.Лопатто навчався в Одеському університеті») (с.29).

Першому розділу бракує чітких, обґрунтованих висновків та (як вже зазначалося вище) наявності підрозділу в якому би розкривалися теоретико-методологічні засади дослідження.

Розділам II – IV притаманні, в тій чи іншій мірі, практично усі вищезазначені недоліки, що відмічалися стосовно I розділу, саме: плутаність викладу, нечіткість або її відсутність висновків, слабка відповідність пунктам плану. Власне невдалою архітектонікою роботи в цілому і можна пояснити цілий ряд її недоліків. Найяскравіше це можна простежити саме на прикладі II розділу. Про доцільність такої частини розділу ми вже казали, втім, якщо вона (ця частина) існує – маємо її розглянути в рамках даної рецензії. Недоречність назви розділу може зрівнятися із недоречністю його існування взагалі у зв'язку із головною метою самого дослідження. Підрозділ 2.1 має назву «Адміністративно-територіальний устрій окупованої Одеси» (??!) але впродовж 6 сторінок з 17 які він обіймає чомусь йдеться саме про адміністративно-територіальний устрій ...Транснїстрії (с.31-36). Але і далі, хоча і йдеться про структуру управління містом, але в галузях далеких від освіти (харчова промисловість, ремонтні роботи, відкриття ресторанів, очищення вулиць, налагодження санітарно-гігієнічних умов, передача житлових приміщень та дач в оренду, проблеми транспорту). Останні три рядка підрозділу 2.1, мабуть, можна розглядати в якості висновків до нього: «Таким чином, можна стверджувати, що політика румунської адміністрації певною мірою була спрямована на стабілізацію економічної ситуації в місті, поширення серед населення необхідної ідеології» (с.48).

Потрібно додати, що і цей матеріал викладено з великою кількістю фактологічних помилок та джерельних і історіографічних невідповідностей. Дуже стисло та побіжно про деякі з них: (для економії місця і часу – у вільному викладі рецензента). Отже: оскільки вдалі воєнні дії на території Бессарабії призвели до досить швидкого (?) захоплення її території румунськими військами; (мабуть саме тому) наступ на Одесу розпочався 18 (??!) серпня (1941 року), її «завдяки підтримці німецьких військових

частин, було захоплено 16 жовтня 1941 року» (с.31). Посилається пані Крикун при цьому на газету «Юг». З жахом думаєш про те, що чує, або може почути наша студентська та учнівська молодь на заняттях! На с.32 йде розповідь про події січня 1944 р. з посиланням на газету «Молва» за лютий 1943 року (!). Власне кажучи «Молві» до подібних невідповідностей не звикає, адже зі списку літератури дізнаємося, що її перші номери виходили в Одесі вже у січні 1941 року, тобто ще до початку Великої Вітчизняної війни (с.45 списку). Що це: жарг?? На с.32-33 текст з праці Дубровіної Л. та Малолетової Н. приписаний вже відомій нам Наталі Дейнеці. Втім, не всім так повезло, скажімо розділ 8-й з «Історії Одеси» (2002 рік видання) на який саме у цій частині своєї роботи часто-густо посилається авторка, жодного разу не дізнався про свого автора. Підрозділ 2.2, попри свою непросту назву насправді висвітлює заходи, спрямовані на колонізацію українських земель між Дністром та Південним Бугом в т.ч. і шляхом задіяння наукових та квазінаукових методів (с.48-55, 59-62). На цьому тлі явно виграв невеликий матеріал про відкриття Історичного архіву, бібліотек, книгарень, театрів та кінотеатрів, відновлення роботи цирку та пожвавлення спортивного життя Одеси (с.56-58, 62). Але ж чому так мало? Адже оце й були передумови роботи освітніх закладів і цей напрямок і потрібно було розвивати, але дослідниця пішла іншим шляхом: с.63 – 69 вона присвятила, як вона пише «евакуації єврейського населення» (с.69) та відновлення церковного життя (с.69-71). Привертає увагу той факт, що ця частина роботи написана переважно на матеріалах преси (особливо це стосується церкви, до речі єдиний фахівець якого знайшла і на кого тут посилається В.І.Крикун це – О.Черкасов!), посилання подаються здебільшого на газету «Молва» і здебільшого на ті місяці, коли вона ще не існувала. Мабуть, такий позитивізм та така втаємниченість і мали б якесь раціональне виправдання, якби не величезна кількість літератури, що вже існує з цього приводу.

III та IV розділи значно краще відповідають меті роботи, хоча й їм притаманні всі недоліки, що ми відмічали стосовно перших двох розділів роботи В.І.Крикун (недоліки структури та сумлінності). Але зараз – не про те що є (при наявності бажання та доброї волі дисертантка сама приведе свій текст у відповідність з вимогами та зауваженнями) зараз про те, чого немає в роботі. Уважно прочитавши текст рукопису у рецензента склалося враження, що з одного боку дослідниця немов би кружляє на місці відпрацьовуючи по розділах смислові повтори на кшталт такого що став вже ритуальним сюжету «ідеологічної політики румунської адміністрації» в кінці кожного розділу (насправді лев'яча доля цих прикінцевих підрозділів, хіба що крім останнього, присвячена політиці у сфері релігії, або смисловим повторам сюжетів, що мали місце раніше в тексті). Або типові питання щодо матеріально-технічного забезпечення освіти в цих двох розділах (як сказано у рукопису), але ж це питання безпосереднього відношення саме до системи освіти не має і може, в разі потреби, бути висвітлене лише один раз у підрозділі де йдеться про організацію діяльності освітніх закладів. В роботі навіть зустрічаються текстові повтори (с.59 і 171,) та подвоєння позицій у списку літератури (с.55 списку, позиції №584 і 585). Більш раціональне розташування матеріалу спрощувало б і розвантажувало структуру дослідження. З іншого боку маємо неодноразові навернення дослідниці до висновків про «необхідність ...розуміння освітніх процесів в Одесі» через «румунський підхід до освіти в цілому» (с.74), її розуміння необхідності вивчення навчальних програм та більш ретельний аналіз предметів та підручників (с.93), що пропонувалися для освітніх закладів в Трансністрії (с.85). Додамо: порівняльний аналіз з радянськими шкільними програмами та підручниками, як і радянською системою освіти в цілому та інші напрямки – ось реальне поле вдосконалення роботи. Адже Крикун В.І. хоча і формально, але вже торкалася і цього сюжету, коли писала про «...уніфікацію румунської та радянської систем освіти» (с.80, 90).

Відтак, в разі порад можна зазначити наступне: коли ми хочемо показати освіту як систему ми маємо показати як ця система працювала (навіть і в умовах війни та окупаційної політики). Тобто розкрити її зміст, а потім показати і зміни, що сталися. Зміст освіти розкривається через аналіз шкільних програм та методик проведення занять. Тут виникає питання ступеня комплексності та спеціалізації навчальних предметів, наявності підручників через які реалізується програма навчання. Все це і треба було б проаналізувати.

В усі часи уряди різних країн намагаються уніфікувати життя школи (і особливо початкової та середньої) аби пристосувати освіту до господарських потреб: це було і в царській Росії (особливо після 1861 року) і в Румунії і в Радянському Союзі (тим більше напередодні Другої світової війни). Відтак, для дослідника зазначеної проблеми особливе значення відіграють урядові документи з цього приводу і їх треба розглядати як самостійну групу джерел (чого в роботі практично немає). Такий підхід дозволить підкорегувати предмет даної теми і більш детально окреслити завдання роботи: висвітлити питання відносин держави і школи в їх еволюції, школи і церкви; питання державного фінансування та загальної економіки школи; питання навчання рідною мовою та можливості сприйняття основних досягнень національної культури; питання управління та структурної організації народної освіти; питання підготовки педагогічних кадрів для початкової школи; питання взаємодії сім'ї та школи у справі виховання учнів тощо. Два останні сюжети примушують нас більш докладно подивитися на питання якісного аспекту викладацького складу освітніх закладів напередодні та в ході окупації, його професійний стан (співвідношення об'єкту і суб'єкту навчального і виховного процесу).

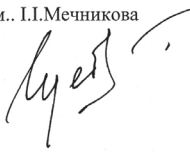
Тільки в такий спосіб, на базі вже накопиченого емпіричного матеріалу ми зможемо в повній мірі розкрити проблему системи освіти в конкретно-історичних умовах і більш об'єктивно та академічно показати кінцевий результат її діяльності.

Загальний висновок: роботу потрібно доопрацювати у відповідності до висунутих зауважень та рекомендацій, щоби вона могла вважатися завершеним варіантом дослідження придатним для повторної рецензії та обговорення на засіданні кафедри.

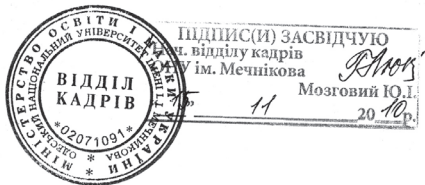
Рецензент:

кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України
Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

14.11.2010 року

ЩЕТНИКОВ В.П./

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Протокол № 9

29 грудня 2010 року
 Засідання кафедри історії
 та етнографії України

Голова – зав. кафедрою, д-р іст. наук, проф. Гончарук Г.І.

Секретар – асистент кафедри Кучерук М.С.

Присутні – к.і.н, доц. Богуславська Ю.Ю, к.і.н, доц. Моїєєва Т.М., к.і.н, доц. Тхоржевська Т.В., к.і.н, доц. Овсієнко С.Л., асистент кафедри Лопаків В.С., асистент кафедри Осипов В.М., аспірантка Крикун В.І., аспірантка Женгал К.В., аспірантка Іваніченко Л.І., аспірантка Козаченко (Звездун) О.М., аспірантка Шипотілова О.П., ст. лаб. Голудець Г.М., Садовська Н.Ю.

Відсутні – к.і.н, доц. Федорова А.І., к.і.н, ст. викладач Мельник О.В.

Запрошені – зав. кафедрою політології, д-р іст. наук, проф. Сухотеріна Л.І., зав. кафедрою філософії та методології науки, д-р філос. наук, проф. Цофнас А.Ю. з причини особистої нефаховості з нижчезазначеної проблеми на засідання не з'явилися.

~~Запрошені сумісники~~ – дослідники кафедральної держбюджетної теми № 0109U002621 д-р іст. наук, доцент кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.Мечникова Т.Г. Гончарук, докторантка зі спеціальності 07.00.01 – історія України, доцент кафедри політології О.А. Шановська, по причині перелому ноги не з'явилась к.і.н, доц. кафедри політології ОНПУ Н.Г. Кутузова.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Обговорення дисертації на здобуття наукового ступеню кандидата історичних наук **В.І. Крикун «Система освіти в Одесі в період румунської окупації 1941-1945 роках»**, науковий керівник к.і.н, доц. Тхоржевська Т.В.

Голосували:

«за» – дванадцять

«проти» – чотири

«утримались» – немає.

Головуючий: проінформував засідання про передісторію порядку денного. У 2007 році ст. лаборантка Крикун В.І. при складених іспитах кандидатського мінімуму з філософії та англійської мови поза конкурсом вступила до аспірантури. Керівником був призначений проф. Гончарук Г.І.; впродовж першого року навчання нею було написано декілька сторінок по темі кандидатської дисертації «Діяльність профспілок». Під

час атестації аспірантів науковий керівник запропонував відрахувати Крикун В.І. з аспірантури. Тут піднімається к.і.н, доц. Тхоржевська Т.В. і заявляє: дайте мені цю аспірантку і вона своєчасно напише дисертацію, тільки ми змінимо тему дисертації на «Систему освіти в Одесі під час румунської окупації 1941-1945 рр.». Кафедра погодилась, але зобов'язала Крикун В.І. оволодіти румунською мовою і надати документ про закінчення навчальних курсів. Цього зобов'язання В.І.Крикун не виконала.

У квітні 2010 року на засіданні науково-методичного семінару відбулося перше обговорення представленої дисертаційної роботи В.І.Крикун.

29 вересня 2010 року під час перебування Г.І.Гончарука на стаціонарному лікуванні на засіданні кафедри заслухали аспірантку Крикун В.І. і записали: «Звіт аспірантки третього року навчання затвердити. Дисертація завершена і після деякого опрацювання може бути рекомендована до захисту».

19 жовтня 2010 року до відділу аспірантури і докторантури надійшов витяг з протоколу Вченої ради гуманітарного факультету № 3 від 19 жовтня 2010 року за підписом декана факультету Баканурського А.Г. такого змісту: Слухали: повідомлення завідуючого кафедрою історії та етнографії України Гончарука Г.І. про виконання аспіранткою Крикун В.І. індивідуального плану за три роки навчання. Постановили: На підставі представленого звіту та рішення кафедри історії та етнографії України (протокол № 4 від 29.09.10) вважати план за три роки навчання в аспірантурі виконаним. Дисертація завершена і після деякого доопрацювання може бути рекомендована до захисту. До речі, у витязі Г.І.Баканурський злукавив: Гончарук Г.І. такої інформації не робив.

20 жовтня 2010 року науковий керівник дисертації к.і.н, доц. Тхоржевська Т.В. звернулась до ректора ОНПУ Оборського Г.О. з листом такого змісту:

«Прошу вашого втручання у ситуацію, яка склалася на кафедрі історії та етнографії України щодо обговорення дисертації аспірантки 3-го року навчання Крикун В.І. Завідувач кафедри професор Гончарук Г.І. категорично відмовляється призначити рецензентів та винести дисертацію Крикун В.І. на обговорення.

Члени кафедри не згодні з рішенням завідуючого!»

Витяг з протоколу (без підпису головуючого) додається.

26 жовтня 2010 року ректор ОНПУ професор Оборський Г.О. розпорядився: дисертацію Крикун В.І. направити на зовнішнє рецензування спеціалістам. Організацію зовнішнього рецензування здійснила заступник проректора з наукової роботи Кострова Г.В.

4 листопада 2010 року надійшла рецензія на дисертацію Крикун В.І. доктора історичних наук, завідувача кафедрою українознавства Одеського національного морського університету М.І.Михайлуци. 14 листопада 2010 року надійшла рецензія на дисертацію В.І.Крикун

докторанта кафедри історії України Одеського національного університету ім. І.Мечникова Щетнікова В.П.

17 листопада 2010 року на засіданні кафедри історії та етнографії України слухалось питання: «Про результати зовнішнього рецензування дисертаційної роботи Крикун В.І.». Дисертантка на засідання кафедри не прийшла, а науковий керівник к.і.н, доц. Тхоржевська Т.В. демонстративно не захотіла слухати і покинула засідання кафедри.

21 листопада 2010 року дисертантка Крикун В.І. отримала з рук завідувача кафедрою рецензії, розписалась про це в журналі і спитала завідуючого, що їй далі робити.

На це завідувач кафедрою відповів, що радить дисертантці робити те, що свого часу робили усі, хто має наукову ступінь: доопрацювати дисертацію відповідно зауваженням спеціалістів, принести на кафедру їхні позитивні рецензії і отримати рекомендацію кафедри до захисту.

Тут сталося щось надзвичайне: в процес втрутився проректор Спрінсян В.Г., він втягнув у цю справу проректора Копитчука М.Б. і декана Баканурського А.Г. Всі вони вирішили проігнорувати рецензії спеціалістів, що були здійснені на прохання ректорату.

22 грудня 2010 року, зненацька, на засідання вченої ради гуманітарного факультету виноситься питання: «Про обговорення дисертації Крикун В.І. на міжкафедральному семінарі.» У Гончарука Г.І. піднявся артеріальний тиск до 238/120. Секретар деканату викликала швидку допомогу.

Цофнас А.Ю., зав. кафедрою філософії та методології науки зауважив, що ми не маємо права обговорювати дисертацію на суто історичну тему, оскільки міжкафедральний семінар розглядає дисертації на суміжні теми.

Гончарука Г.І. забрала швидку допомога. Пізніше йому передали, що вчена рада гуманітарного факультету зобов'язала його обговорити дисертацію Крикун В.І. на розширеному засіданні кафедри.

Головуючий: інформація завершена.

К.і.н, доц. Тхоржевська Т.В. неодноразово щось вигокувала, переривала головуючого, намагаючись зірвати засідання.

Слухали: к.і.н, доц. Тхоржевська Т.В. в непристойній, грубій формі вимагала, щоб: 1) на засіданні, як сказав Копитчук Б.І., повинні бути присутні Цофнас А.Ю. і Сухотеріна Л.І., 2) щоб аспіранти не брали участь у голосуванні, 3) що у неї є 4 рецензії, які необхідно зачитати на кафедрі, 4) рецензії Михайлуци М.І. і Щетнікова В.П. взаємовиключають одна одну.

Головуючий на це відповів: 1) професори Цофнас А.Ю. і Сухотеріна Л.І. були запрошені, вони відмовились брати участь в засіданні в зв'язку з тим, що вони не є фахівці з названої проблеми, але на засіданні будуть висловлені думки з приводу дисертації принаймні трьох докторів історичних наук; 2) зачитав положенні «Про кафедру», в якому

сказано, що докторанти і аспіранти є членами кафедри і мають право голосу; 3) всі рецензії будуть зачитані, у тому числі ті, які приховує к.і.н, доц. Тхоржевська Т.В.; 4) у якому відношенні рецензії Михайлуци М.І. і Щетнікова В.П. взаємовиключні, ми розглянемо.

Аспірантка Крикун В.І. зазначила, що їй немає що сказати, тому що всім все відомо. На питання, чому вона не допрацьовує дисертацію згідно зауважень, відповіді не пролунало.

Д-р іст. наук, Гончарук Т.Г. сказав, що тема освіти під час румунської окупації Одеси надто складна, тут присутнє єврейське питання; дослідники історії Великої Вітчизняної Війни, зокрема історії окупованої Одеси, у своїх працях надзвичайно вимогливі до себе і до своїх колег. Схоже, у них неначе корпоративні відносини, вони не вибачають поверхових праць; ми можемо зараз висловлювати які завгодно думки, але не зважати на зауваження відомого не тільки в Україні, але і за кордоном вченого Михайлуци М.І. ми не маємо права; тому пропонуємо дисертантці не конфліктувати з рецензентами, а допрацювати свою роботу, зустрітись з ними, добитись їхньої позитивної оцінки, а потім рекомендувати спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій запросити їх бути опонентами; кращих опонентів шукати не слід. Пропоную заслухати офіційні рецензії фахівців.

К.і.н, доц. Тхоржевська Т.В. намагалась зірвати засідання кафедри і закликала всіх йти з нею до проректора Копитчука М.Б., щоб він припинив це засідання і примусив Цофнас А.Ю. і Сухотеріна Л.І. виступити на кафедрі.

Залишили засідання к.і.н, доц. Богуславська Ю.Ю, к.і.н, доц. Моїєєва Т.М., к.і.н, доц. кафедри Овсієнко С.Л.

Засідання продовжило свою роботу.

Заслухали: (читала аспірантка О.Шипотілова) рецензію доктора історичних наук, завідувача кафедрою українознавства Одеського національного морського університету Михайлуци М.І. Загальний висновок: дисертаційна робота аспірантки Крикун В.І. у такому вигляді не може вважатися завершеним і самодостатнім за своїм науково-теоретичним, новизною визначених та розв'язаних завдань, обґрунтованістю основних положень тощо. Робота значно виграла б, якби дисертантка на основі висловлених зауважень і рекомендацій допрацювала її як за формою, так і за змістом.

Заслухали: (читала аспірантка О.Шипотілова) рецензію докторанта кафедри історії України історичного факультету Одеського національного університету ім. І.Мечникова Щетнікова В.П. Загальний висновок: роботу потрібно допрацювати у відповідності до висунутих зауважень, щоб вона могла вважатися завершеним варіантом дослідження, придатним для повторної рецензії та обговорення на засіданні кафедри.

Шановська О.А., докторант кафедри історії та етнографії України, доцент кафедри політології ОНПУ: зазначила, що ознайомилась з роботою ще в квітні 2010 року, коли готовила додаткову програму

іспиту кандидатського мінімуму для Крикун В.І. З того часу робота значно покращилася. Але ми не можемо ігнорувати рецензії єдиного авторитетних в Одесі спеціалістів з історії окупованої Одеси. Тому вона не бачить іншого виходу, крім доопрацювання дисертації відповідно до зауважень Михайлуца М.І. і Щетнікова В.П. з таким розрахунком, щоб запросити їх бути опонентами, а їхні різні думки з приводу географії дослідження не головне, в основному їхні зауваження збігаються.

Головуючий: вже прочитав третій варіант дисертації, вона виглядає трохи краще – зменшений наполовину другий розділ (з 130 сторінок до 75 сторінок), який взагалі не потрібний, але основне зауваження забезпечити системний підхід до висвітлення системи освіти в окупованій Одесі чи то проігноровано, чи то дисертантка не здатна це зробити. Складається враження, що ні дисертантка, ні науковий керівник не вміють вислуховувати рецензентів, вони готові кого завгодно звинувачувати у своєму небажанні чи нездатності працювати. Гончарук Г.І. також не бачить суперечностей в офіційних рецензіях – у головних зауваженнях вони однодумці.

Висновок. Дисертаційна робота В.І.Крикун «Сисема освіти в Одесі в період румунської окупації» 1941-1944 років», що представлена на здобуття наукового ступеню кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.01 – «Історія України» присвячена складній та недостатньо вивченій темі. Дисертантка виконала певну дослідницьку роботу в напрямку розкриття зазначеної теми.

Разом з тим представлений рукопис має суттєві недоліки, які не дозволяють оцінювати його як завершену дисертацію.

1. Поняття «системи освіти» автором не тільки не висвітлено, але і не усвідомлено. Система освіти перед усім включає об'єкт (учні, студенти), суб'єкт (викладачі, управлінський персонал), зміст (програми, підручники, посібники тощо), функції (робота), кінцевий результат діяльності системи та умови її функціонування. У дисертації складові цього поняття не тільки не проаналізовані, а навіть не названі.
2. Структура дисертаційної роботи не продумана: розділ II «Румунський окупаційний режим», який займає значну частину обсягу дисертації, прямого відношення до теми дисертації немає. І навпаки, початковій та середній освіті, яка є базовою в освітах більшості країн світу відведено 27 сторінок. Тавтологізований IV розділ: «Вища освіта. Діяльність Одеського університету».
3. Не названі методологічні принципи дослідження. У історіографічному огляді чомусь названі праці, які не мають відношення до зазначеної теми, і не названі ті, що безпосередньо

торкаються її. Джерельна база вкрай бідна: не названі, не вивчені ряд фондів, навіть Одеського державного архіву.

4. В цілому дисертаційна робота складає враження поспішки зкомпанованого матеріалу.

Висновок: дисертаційна робота **В.І. Крикун «Система освіти в Одесі в період румунської окупації»** у такому вигляді не може бути завершеною і самодостатньою за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною визначених та розв'язаних завдань, обґрунтованістю основних положень тощо.

Рекомендувати дисертантці доопрацювати роботу відповідно, передусім, рецензіям доктора історичних наук М.І. Михайлуци та докторанта В.П. Щетнікова та при наявності їхніх позитивних рецензій представити до обговорювання на засіданні кафедри.

Голосували:

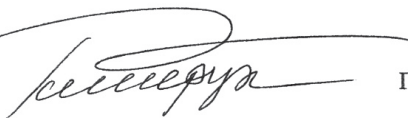
«за» – дванадцять

«проти» – немає

«утримались» – немає.

Рішення прийнято одноголосно.

Зав. кафедрою

Гончарук Г.І.

Секретар

Кучерук М.С.

Читача, напевне, цікавить подальший розвиток подій. Здогадатися неважко. Правильно. Названі керівники все-таки організували міжкафедральний семінар, нелегітимність якого доводив професор А. Ю. Цофнес. Були запрошені у якості зовнішніх рецензентів нині покійні професори Д. С. Шелест і В. М. Соколов. Ніякі не фахівці з наукової історії румунської окупації Одеси. Запросили і нашу кафедру. Нас переконували, що значна частина зауважень М. І. Михайлуци і В. П. Щетнікова враховані. Порадившись, ми вирішили взяти участь у семінарі. Більше того, не стільки по суті (бо доопрацьованого варіанта ніхто з наших не бачив), а через повагу до зібрання. Мені довелось виступити і застерегти: для привабливості протоколу наша кафедра не буде голосувати проти рекомендації до

захисту названої дисертації, у дисертантки є час привести до системи освіти в Одесі в роки окупації, бо це ще не зроблено, як свідчать знайомство зі змістом роботи.

У мене, як кажуть, гора рухнула з плеч. Відповідальність за якість дисертації несуть інші. Передусім названі керівники. Яюсь вमितь вся ця дисертаційна катавасія зникла з думок. Підготовка дисертацій інших своїх аспірантів, наукових збірників, наукових конференцій зайняла своє звичне місце в моїх турботах. Краєм вуха чув, що експерти спеціалізованої вченої ради історичного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова рекомендували відмовити В. І. Крикун у прийнятті дисертації до захисту з причини невідповідної якості роботи. Вчена рада зважила на висновки експертів. Пізніше хтось повідомив, що назвна особа захистилась у Харкові, де А. Г. Баканурський був членом якоїсь вченої ради, а В. Г. Спринсян, будучи істориком за базововою освітою, став там кандидатом мистецтвознавства.

Наша кафедра очистилася, так би мовити, природним шляхом. У доцентів Ю. Ю. Богуславської та Т. В. Тхоржевської завершився термін контрактної угоди перебування на посаді доцента. Вони, передбачавши негативне рішення членів кафедри до них, не наважились проситись знову на кафедру. Вони перейшли на інші кафедри. Доцент С. Л. Овсієнко встряв в якусь неприємну історію в Енергетичному інституті і був звільнений. Доцент Т. М. Моїсеєва ще працювала рік на нашій кафедрі, а потім пішла на кафедру правознавства. А серед проректорів зникли М. Б. Копітчук і В. Г. Спринсян.

Вакансії, що утворились, заповнили нові випускники нашої аспірантури. Колектив дружний, здібний, працьовитий, морально-психологічно стійкий. За результатами наукової роботи чи не найкращий в політехнічному університеті, не кажучи про гуманітарний факультет.

ЗДОРОВ'Є ВАРТО УВАГИ

Тисяча й одна операція

16 червня — день медичного працівника вража бляшка. Діагноз не втішав. На сонній артерії утворилася бляшка, яка на 80 відсотків звузила просвіт судини і, відповідно, зменшила доступ крові до мозку. Чого чекати далі? Глибокого склерозу, обширного інсульту чи ще гіршого — фатального кінця? Невеселі думки роїлися, як оси, і кожна жалила душу. Інколи зринав промінчик надії: а може, обійдеться? Адже початок недуги не віщував ускладнення. Передували йому, здавалося б, банальні речі: якась розмова на високих тонах, стресова, як то кажуть, ситуація, внаслідок чого стрибнув артеріальний тиск... З ким не буває? ...Коли «швидка» доставила до клініки, лікарі виявили високий рівень холестерину і призначили лікування. Але й сам пацієнт був не ликом шитий — давній автор нашої газети, професор одного з одеських вишів Григорій Гончарук завжди прагне й сам докопатися до суті того чи іншого явища, отож і в цьому випадку засів за спеціалізовану літературу та Інтернет і з'ясував, що вилікувати гіпертонію та знизити до норми холестерин можна й завдяки дієті та посиленню фізичної активності. Так і вчинив. І самопочуття, справді, покращилося. Але хвороба, як стало зрозуміло потім, не відступила, а лише затаїлася. Й ось вона таки завдала свого вразливого удару. Цього разу лікарі порадили робити операцію. Поки ще не пізно. У дні, коли Григорій Іванович переживав сум'яття, у клініці хірургії серця і магістральних судин Військово-медичного клінічного центру Південного регіону (раніше — 411-й госпіталь) усе йшло своїм звичаєм. Колектив клініки, очолюваний полковником медичної служби Володимиром Абраменком, невеличкий — усього 17 осіб, але результати його роботи надзвичайно вагомі.

— Ми виконуємо весь спектр операцій, які здійснюються сьогодні судинними хірургами в Україні, — розповів Володимир Ми-

колайович. — На всіх артеріях і венах у повному обсязі. Недавно клініка поповнилася новим обладнанням — апаратом для ендovasкулярних втручань, що дозволило проводити коронаграфію і коронарне стентування, тобто ще більше розширити види медичної допомоги.

Володимир Абраменко — професіонал високого класу. Якби візитна картка вмещувала детальніші відомості, то в ній би, зокрема, зазначалося: закінчив Луганський медичний інститут. Пішов в армію. Сповнений найщиріших помислів, написав рапорт з проханням відправити його в Афганістан. Вже й знав, що служитиме в Кандагарі, але обставини розпорядилися інакше: у терміновому порядку був відправлений до групи наших військ у Німеччині. Потім служив у Казахстані і, нарешті, в рідній Україні. Інтелігентна, тактовна, приваблива людина. Володимир Миколайович щиро переймається долею своїх пацієнтів.

— Якби в Україні населення регулярно обстежувалося на апаратах УЗД, — переконаний він, — ми не мали б такої загрозової картини, яку дає інсульт. Страшну недугу можна було б заздалегідь попередити. — Скільки у вашій клініці виконується операцій? — цікавлюся у нього. — Близько тисячі. І сто з них — на сонних артеріях. Це досить багато, якщо порівняти, скажімо, з нашими колегами в інших містах. — Якими якостями має володіти судинний хірург? — Щоб зробити операцію, скажімо, на тій же сонній артерії, треба на якийсь час її перекрити. Зрозуміло, що ненадовго. А тому всі рухи мають бути швидкими і точними, тобто слід володіти доброю хірургічною технікою, не кажучи вже про глибокі знання, підготовку і так далі. — Які проблеми переживає сучасна хірургія? — Їх не бракує, але чи не найбільшою є дорожня витратних матеріалів — протезів, стентів, провідників, катетерів... Самотужки справлятися з цією проблемою було б важко. Але, дякуючи підтримці керівництва центру в особі його начальника полковника медичної служби, кандидата медичних наук Володимира Майданюка та провідного хірурга полковника медичної служби доктора медичних наук, професора Михайла Каштальяна, ми розв'язуємо найскладніші питання і розвиваємо нові напрямки у своїй роботі. Невипадково колишній госпіталь називають островом надії і зцілення. — Яка з операцій вам особливо запам'яталася? — Кожна операція має свої особливості і по-своєму складна. Ось недавно ми успішно прооперували чоловіка в літах, у якого було виявлено

рідкісну патологію: велику аневризму (розширення) аорти, яка до того ж якимось чином сполучилася із сусідньою веною. Якби він ще трохи пролежав вдома, то був би приречений на вірну погибель. Ми повернули йому життя. І коли він завітав до нас через якийсь час після виписки, як же приємно було бачити його здоровим і з посмішкою на обличчі! Момент істини.

Тим часом наближався день, коли й Григорій Іванович утвердився у виборі клініки і хірурга. Не покладаючись на першу-ліпшу пропозицію, він шукав обґрунтування своєму рішення. Ось як про це розповів сам: — Зрозумійте мій стан. Дехто з колег радив не наважуватися на операцію, посилаючись на долю колеги, який не повернувся живим з Москви після аналогічного хірургічного втручання. Тому я ретельно, як мені здалося, вивчив можливості низки клінік у різних містах, в тому числі й Одесі. Гріх сказати про них щось погане: як пишуть у характеристиках, всі мають добрий автотитет. Далі я вирішив зустрітися хоча б з однією людиною, яка вже перенесла таку операцію. Але як її знайти? Пошуки привели мене до лікарів — Марини Покалюк та Олени Дунай, які працюють на апаратах УЗД та доплерографії в колишньому шпиталі. Ці дві милі жінки заспокоїли: «Таких прооперованих — скільки завгодно. Живуть повноцінним життям і дякують за те своєму рятівникові». Вони й назвали мені кращого фахівця з таких операцій — Володимира Абраменка. Володимир Миколайович прийняв мене одразу після чергової операції. Уважно вислухав, усміхнувся і суттєво розвіяв мої побоювання. «По-перше, — сказав він, — ми успішно робимо такі операції й людям старшого віку. По-друге, ці хірургічні втручання для нас — звичайна, буденна справа. Як саме вони проводяться, можете подивитися на плакатах, розвішаних у коридорі. По-третє, прошу поговорити з тими, кому вже зробили таку операцію...». Вийшовши з кабінету, зіткнувся зі знайомим ветераном Петром Аксьо-ненком, завжди бадьорою і веселою людиною. З'ясувалося, що три роки тому його прооперував саме Абраменко. Каже: «Володимир Миколайович — хірург від Бога». Від інших почув: «У нього золоті руки...» Коли почалася операція, я міцно заснув. Але мені здалося, що уві сні я почув слова хірурга: «Момент істини!» — і відчув, як видаляється злощасна бляшка. Звичайно, я не міг того відчувати. Прийшов до тями, коли до вікна реанімації вже заглядав карий вечір. Медперсонал був поруч і дбайливо допомагав мені повернутися до нормального самопочуття. А вранці прийшов мій рятівник.

Я намагався якомога тісніше потиснути його руку і бачив, як на його обличчі засяяла промениста посмішка. Тисяча операцій — це статистика, одна — це згусток емоцій, сподівань, людської вдячності. Озираючись на своє перебування в клініці, Григорій Іванович безмежно вдячний за допомогу, зроблене добро, чуйне ставлення всім, хто був причетний до його зцілення. Крім Володимира Абраменка, це й начальник відділення Ігор Гончаренко, невропатолог Олександр Гончарук, провідний терапевт центру Олександр Гамма, анестезіолог Вадим Абакумов, а також всі-всі медсестри і санітарки. Наостанок хотілося б сказати й про те, що час від часу у чийось головах виникає намір закрити, перенести чи репрофілювати Військово-медичний клінічний центр (раніше — 411-й госпіталь), що на вул. Пироговській. Ветерани, військовослужбовці та одесити, які з довірою звертаються до фахівців цього медичного закладу, проти будь-якого подібного рішення. Це відлагоджений роками механізм (не забуваймо, що госпіталью вже йде третя сотня літ), високодосвідчений і дисциплінований колектив. Такі центри, як цей, можна порухувати на пальцях однієї руки. Хай ні в кого не виринає ілюзії захопити ласий шматок землі — громадськість рішуче налаштована відстояти один з найкращих медичних закладів в Україні.

Валентин Щегленко. Чорноморські новини. —
2013. — 15 червня. — № 48 (21416)

РІДНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГЕТИКИ

Онучка Маша

У кожного свій світ, не ним створена, не рукотворна система енергетики. Мені, не спеціалісту з індійської йоги чи інших вчень про здібності людини засвоювати, накопичувати, використовувати, формувати та реалізувати джерела власних фізичних та духовних сил, не слід заглиблюватись у досягнення та таємниці фахівців з дослідження енергетики людини. Зупинюсь коротенько на власному досвіді поповнення внутрішньої енергії, як способу уникнення депресії чи інших проявів розчарування у власній діяльності. Мова піде не про енергетику фізичних процесів в організмі, що поповнюється переважно за рахунок їжі та фізичних вправ чи праці, а про ті фактори накопичення внутрішнього джерела енергії, що сприяє духовному збагаченню, інтелектуальному росту та формуванню і зміцненню якостей особистості та її реакції на оточуючу дійсність. Джерел підняття тону, настрою, впевненості безліч. Вони часто індивідуальні і не підлягають якійсь чіткій класифікації.

Ніколи не забуду не приховане бажання моєї онучки Маші продовження мого існування. А сталося це так. Мій молодший син Анатолій з ініціативи своєї дружини Олени залишився на певний час один. Чотирирічна донька Маша не хотіла їх розлучення. Відверто протестувала проти розвалу сім'ї, але про це згодом. Зрозуміло, що ми, батьки сторін, теж були беззаперечно проти руйнації сім'ї. Мені особисто не зрозуміло, як батьки свої особисті інтереси ставлять вище благополуччя своїх дітей. Соціологи кажуть, що третій інтерес, тобто бажання, життя, комфорт дитини мусить бути вище власних інтересів батьків. Домінанта на боці дитини.

Невже заради якоїсь нової любові, чергового кохання необхідно розвалювати сім'ю, робити нещасною дитину? Що, важко кохати когось таємно? Не публічно? Нові кохання мільйон разів не варті сім'ї, передусім щастя дитини. Але руйнівний диявол нерідко торжествує, незважаючи на те, що нова любов, кохання теж може бути не тривалою. Знаю чоловіка, який мав чотирьох дружин, від кожної — діти, та вже шукав п'яту жінку. Сам красивий, учасник війни на Сході України і не вважав себе відповідальним за нещастя дітей. Правові аспекти в руках юристів. Але моральні — громадян. Чи знайдуться такі громадяни, які не стануть на захист проти злочинів стосовно своїх дітей?

Сім'я для дитини — це матеріальний і духовний палац щастя. Дитина у щасті — це необхідні природні умови. Лише за таких умов вона росте фізично й психологічно, емоційно здорова. Фахівці стверджують, що у дитини має бути 2–3 точки опори. Це батьки та дідуся та бабусі. Вони неначе фундамент, підвалини, родюча почва для нового життя.

А розмову веду ось до чого. Наша невістка, дружина мого молодшого сина, вирішила розірвати шлюб. У них була донька — трьохрічна Маша. Життерадісна. Схильна до багатьох дитячих забав. Вона любила своїх маму, батька. Намагалась робити щось для них радісне. Коли мама забрала Машу від батька з квартири на п'ятій станції Великого Фонтану, де дитина мала свою облаштовану кімнату, і переселилась до своїх батьків, що мешкали у половині приватного будинку на розу вулиці Радісної і Платанової, то Маша опинилась в одній кімнаті з мамою, бабусею і молодшою донькою бабусі. Четверо в одній невеличкій кімнаті. Але до цього під приводом зменшення оплати за воду, газ і електроенергію сваха чомусь попросила мене прописати її доньку і Машу у квартиру, що подарувала мені наша сусідка Харитина Іванівна Коваль. Не шукаючи коварства у цьому проханні, мені довелося погодитись. Коли сім'я розвалилась, виписуватись з названої квартири екс-невістка не побажала. Більше того, стала претендувати на її привласнення. Розпочалась судова тяганина. Це припало на час психологічних атак на мене на кафедрі з відправленням в лікарню, про що йшлося у попередній главі. Не важко здогадатися: що кращим виходом для протилежної сторони у судовій справі була б моя смерть. Саме в очікуванні мого кінця, очевидно, велись розмови серед названої компашки з надією у близькому переході квартири до їх рук.

Крихітна Маша сприймала ці розмови по-своєму. Вона не бажала трагічної розв'язки квартирної проблеми. І мовчки спостерігала за розвитком ситуації.

Після покращення свого стану, згідно уже з документами про розрив шлюбу і зустрічі батьківської сторони з дитиною, мені випало щастя привезити Машу у вихідний день, неділю, до нас. Благо моя машина «Волга» (Газ-2410) була у відмінному стані. На кріслі поруч з водієм улаштував новеньке цікаве, красиве, неначе казкове, мініатюрне, якесь королівське дитяче крісло. Інколи бувало гаїшники придивляються, чому мала дитина проти правил руху дітей на передньому кріслі, а, переконавшись, що зроблено все правильно і красиво, посміхнувшись своїй незручності, віддавали честь.

Одного разу, коли, очевидно, оті розмови про квартиру переросли у надію на незворотну і швидку мою смерть, яка остаточно вирішить про перехід квартири у їхню власність, глибоко запали в душу маленької Маші. Трапилось таке: під'їжджаючи з Машею до її постійного місця проживання, вона гірко заплакала й декілька разів запитала:

— А ти не умлєшь?! Ты ещё плиедєшь?!

По її ніжним щокам швидко, побиваючи одна одну, котились сльози. Такого відвертого, неприхованого прохання й бажання бачити мене живим мені ніколи не доводилось спостерігати й, мабуть, вже ніколи не доведеться. У мене щось в грудях ойкнуло. Серце неначе завмерло. Я зупинив машину і подивився на онучку. В її оченятах, що неначе намагались проникнути в мій мозок, щоб почути щось обнадійливе, були благання, сльози й бажання почути потрібної відповіді. Було зрозуміло: я, дідусь, у неї чи не єдина точка опору її існування. Вона дуже хоче бачити мене живим. Моя свідомість шукала такі слова, що могли заспокоїти дитину. Я дістав з «бардачка» паперові серветки, витер її розовенькі щічки і спитав:

— Машуля, а з чого ти взяла, що я повинен померти? Тобі про це хтось говорив?

Вона подивилась на мене розгубленим поглядом. Очевидно, знала, хто про це говорить, але не хотіла називати, хто саме.

Мені незручно було наполягати на своєму запитанні. Довелось перевести розмову в інше русло. Кажу:

— Машуля, в народі кажуть, що тільки Бог визначає, скільки кому жити. Більше ніхто. А мені Бог не давав жодних приводів,

жодних натяків, що я повинен скоро померти. Більше того, можу сказати тобі про свою найкращу мрію.

Я на мить зупинився. Очікував її питання. Воно не забарилось. Машуля обнадійливо стала дивитись на мене, а потім запитала:

— Яку мрію?

— Якщо ти дуже хочеш, я скажу. Про це я ще нікому не казав.

— Хочу, хочу! — голосно сказала вона і її оченята засвітилися іскрами якогось величного очікування.

— Машуля, я мрію побачити тебе на випускному святі в школі після десятого класу у найкращому білому платті, в казкових білих з блискітками тувельках, з веселою зачіскою.

Рученьки Маші затремтіли, потягнулись до моєї шиї, але ременці подушки перешкоджали дотягнутись до мене. Я потягнувся їй назустріч і опинився в якихось небесних обіймах дитини, які повернули віру в найважливішу надію, яку, здавалось, відібрали назавжди.

Після цієї хвилюючої миті треба було підкріпити сподівання дитини конкретними фактами. Я запитав:

— Машуля, давай складемо план обов'язкових подій на кожний вихідний день. Що б ти хотіла відвідати, чи кудись поїхати, чи ще щось? Воно повинно бути постійним. А інше буде доповнювати твій відпочинок у нас з бабусею і батьком.

Вона радісно крикнула:

— Хочу кожного разу в «Антошку»!

— Згоден, — сказав я і простягнув їй свою руку в знак укладення союзу. Вона відповіла мені своїм ручкостисканням.

У нас з онучкою розпочався новий етап стосунків. Схоже, вона більше не сприймала серйозно розмови про мою незабару смерть. Телефонувала щосуботи, щоб переконатися, що я буду рівно о 10 годині ранку. А потім, як і домовились, спочатку в «Антошку» чи то на вулиці Філатова, чи то на Грецькій площі. За роки відвідування цих іграшкових магазинів Маша подружилась з дівчатками-продавцями. Вона кожного разу були раді зустрічі з ними. Маша любила їх питати:

— А що цього разу ви мені запропонуєте новенького?

Наші відвідування «Антошек» стали під загрозою після того, як мама стала звинувачувати мене, що Машина кімната перетворилась в «Антошку», і що більше цього мотлоху купувати не потрібно. Та Маша вже подавала ознаки кмітливості, здатності до нестандартних форм мислення, навіть неочікуваних думок. Вона разом з іграшка-

ми стала купувати мамі косметичні речі і на певний час мама заспокоїлась.

Про наші мандрівки з онучкою можна було б розповідати довенько. Наведу хоч би пару прикладів. Якось дитячий спектакль в «Клубі клоунів» завершався конкурсними дитячими іграми. Наша Маша впевнено лідирувала серед багатьох майже ровесників. І треба же було такому трапитися: на фінішні у Маші не виявилось мотузки. Я сидів у першому ряду. Швидко зняв ремінь з штанів і кинув його Маші на сцену. Маша виграла і цей етап гри. Але ще був останній. Масовик затіяла таку гру, при якій діти повинні мати п'ятдесятикопієчну монету. Я став шукати по своїх кишенях, але не знайшов. Жінки, переважно бабусі, які вже відверто уболівали за Машу, стали заглядати у свої гаманці. Потім жінка підійшла до сцени, поклікала Машу, дала їй монету. Маша виграла важку акцію.

Або ще. На розі вулиці Черняхівського й Фонтанської дороги (це п'ята станція Великого Фонтану) стоїть дев'ятиповерховий багатоофісний будинок. Там є дитячий розважальний центр «П'ятий елемент». Був час, коли Маша проявляла до нього зацікавленість. Інколи там здійснювалась програма масових змагань дітей, ровесників нашої онучки, з різних хитро задуманих акцій. Маша часто виходила переможницею. Запам'ятався такий номер. Після низки номерів онучка лідирувала. Залишився останній. Масовичка оголосила конкурс на краще виконання пісні «Облака — белокрылые лошадки». Маша знала чимало дитячих пісень, у тому числі і згадану. Вона вивчила їх під час наших автопрогулянок з касет магнітоли. Цікава була поведінка нашої красуні під час конкурсу. Коли діти вишикувались в чергу біля мікрофона для виконання пісні, наша Маша чомусь стояла осторонь і не наважувалась підійти до мікрофона. Для мене це була загадка. Були різні виступи. Хтось з дітей не знав усіх слів. Хтось туго виштовхував з вуст мелодію. Хтось ще щось. Коли всі виступили, наша дівчинка підійшла до керівника, рішуче взяла з її рук мікрофон і так заспівала, що не тільки я завмер, слухаючи її, а навіть притих зал, де були присутні батьки, дідуся, бабусі чи інші родичі. А потім зала вибухнула оплесками. Маша отримала перший приз за всю програму виступів дітей.

Коли ми йшли додому і я щось хотів сказати про своє захоплення її виступом, вона сказала:

— Дідусю, я сама знаю. Краще помовчимо.

Ми мовчали аж до квартири. Правда, вона не утрималась: похвалилась бабусі призом і вони обоє обнялись.

Про наші мандрівки з онучкою можна було написати окрему книгу. Яюсь навесні ми з нею поїхали на дачу. По дорозі на ринку купили саджанці. Маша обрала собі для посадки апельсино-абрикосу. І посадила. Коли пишуться ці рядки, садки в наших краях цього літа позбавлені плодів. Дуже рідкісний випадок. На нашій дачі, де близько сотні фруктових дерев, теж сумно. І тільки Машине дерево обліпилось крупними, легкопомаранчевими плодами. Не могу здогадатись, що б це могло символізувати.

У парку «Перемоги», де височіють штучно насипані пагорби, взимку дітлахи влаштовують ковзання. Ми з Машею теж з'явилися там з саночками. Одного разу вона захотіла кататися з самого крутого насипу, де були діти значно старшого віку. Мені не хотілось дозволяти їй спускатися так швидко. Але вона знала, що дідусь майже ні в чому їй не відмовляє, взяла саночки і забралась на макушку пагорба. Я стояв поруч. Вона сіла на саночки і помчала. Але трапилось непередбачуване. Чи вона правою ніжною зачепила сніг, чи зайве нахилалась на правий бочок, санки з розгону звернули з прямого спуску і помчали під дерево, яке обросло кущами. Я на мить зціпенів, а потім кинувся по ковзанці до Маші, яка вже верещала з переляку. Але бігти мені довелось не довго. Ноги просковзнулись. Я впав. Молоді батьки своїх діток, що спостерігали за подіями, кинулись мені на допомогу, але не тим шляхом, що я впав, а збоку, поперед ковзанки. Підняли мене. Я до Маші. Слава Богу: її личико, головне оченята, були не пошкоджені. Ми з Машею низом покинули ковзанку. Але дивно: за нами слідом всі, хто там знаходився, перейшли на більш небезпечний пагорбок.

По дорозі до дому я відчув, що у мене вивихнуті пальці на лівій руці. Скільки міг, сам поставив їх на місце, але мізинець своєю конфігурацією від цього часу нагадує мені про наші пригоди з Машею.

На розі вулиць Фонтанська дорога й Адміральський проспект (це п'ята станція Великого Фонтану) в кінці висотного будинку колись було дитяче кафе. Там були різні солодоші: торти на розріз, багато видів печива... й дитячі напої. Власниця та одночасно господиня була симпатична, ладно складена привітлива жінка. Маша завжди з задоволенням відвідувала кафе, а господиня була рада нашому з Машею завітанню. Яюсь вона мене спитала:

— Які у вас стосунки з невісткою?

Я відповів:

— Такі, як і у вас.

Вона розсміялася. А потім додала

— Невістка — чужа кістка, кажуть люди.

Я доповнив:

— Якби тільки чужа. Хоч би не ворожа.

Одного ранку, виконуючи замовлення Маші, господиня поставила, крім солодошців, ще й філіжанку якогось напою. Як з'ясувалось надто тепло.

Намагаючись ближче підсунути до Маші чашку, я зачепив її тим самим мізинцем, що пошкодив в парку «Перемоги» під час ковзанки з онучкою. Напій хлюпнув Маші на колінця. Вона заверещала... господиня прибігла, ухопила Машу, притиснула до своїх грудей і стала щось примовляти. Але Маша миттєво перевалилась через її руку протягнула свої рученятка до мене і ще голосніше закричала:

— Він мій! Все рівно він хороший!

На моїх руках вона швидко заспокоїлась. Благо не ошпарилась.

Господиня трохи зніяковіла від того, що Маша навіть в екстремальній ситуації миттєво пробачила дідусю необережність і відала йому, а не їй перевагу, а потім сказала:

— Боже, які ж ви рідні. Ніхто, Маша, дідуся у тебе не відбирає.

Ми з онучкою продовжували відвідувати назване кафе. Тільки надто теплих напоїв господиня нам більше не приносила, а я, відповідно, став обережніше.

Якось зателефонувала вчителька музики 56-ї загальноосвітньої школи, що на вулиці Черняховського, Наталія Антонівна Суворова. Ми познайомились з нею за дивних, скоріше неочікуваних обставин. Мій молодший син Анатолій, якому було десь років чотири, по дорозі до дитячого садочка став мичати мелодію, на що не можна було не звернути уваги. Це була мелодія з кінофільму «Крейсер «Аврора», який синок бачив увечері. Саме в цю мить ми з ним проходили біля музичної студії, що розташовувалась у напівпідвальному приміщенні п'ятиповерхового будинку, який виходив фасадом на вулицю Черняховського. Я зупинився. Роздумувати було ніколи. Якесь внутрішня сила штовхала нас в підвал. Ми спустились. Нас зустріла красива, приємна, привітна людина. Вона представилась. Я розповів їй про своє спостереження за мелодійними вправами Толіка. Вчителька швиденько посадила сина проти себе на стілець. І каже:

— Толік, спробуй повторити сам ті оплески, що почувеш, — і вона разів шість з короткою внутрішньою паузою ударила в долоні.

Толік сидів. Не поворухнувся. Мовчав. Вона питає:

— Чому ти мовчиш?

А він у відповідь:

— Я не встиг порахувати.

Наталія Антонівна розсміялась. Швиденько посадила його очима до стіни. Попросила не намагатись порахувати оплески, а послухати їх частоту, мелодію.

З новим завданням він впорався відмінно. Залишилось сказати, що синок закінчив дану музикальну студію по класу фортепіано, грав у шкільному юнацькому оркестрі, пізніше створив свій музично-вокальний гурт, який гастролював обласними центрами України.

Але повернемося до телефонного дзвінка вчительки. Вона відразу до справи:

— Григорію Івановичу, я вчора бачила, як ви гуляли з Машею в парку. Не вважайте за труд, прийдіть до мене в школу з онучкою. Перевіримо її голос. Не слід виключати, що у неї такий музичний слух, як у її батька. Вони ззовні схожі. Можливо, і слух у них один.

Незабаром ми з Машею відвідали школу. Знайшли Наталю Антонівну. Вона підвела Машу до піаніно. Після декількох звукових маніпуляцій вчителька сказала:

— Я беру Машу до себе в музичну групу. — І призначила термін десь за місяць, коли розпочнеться музичний рік в школі.

Маша зраділа. Вона стала відкриватися сама для себе. Ми підготували все необхідне для навчання. Та радощам не судилося довго тривати — Наталія Антонівна незабаром серйозно захворіла і звільнилась з роботи.

Ми, посумувавши, знайшли вчительку музики спочатку ту, що в садку. У тому самому, куди ходив Толік. Його певний час відвідувала і Маша. Потім довелось поміняти з різних причин вчителів. Переважно через складнощі у їхньому житті.

Інтерес до музики у Маші виявився стійким. Вчилась сумлінно, доки вже не опанувала невеличкі твори самостійно. Якось вона запитала мене:

— Дідусь, а яка найулюбленіша твоя народна пісня?

— «Розпрягайте, хлопці, коні», — здивовано відповів я.

Наступної неділі Маша взяла ноти, поклікала батька і за декілька годин чудова українська мелодія виривалась з відчинених вікон нашої квартири.

Маша давала концерти. Інколи з запрошенням своєї мами та другої бабусі. Для нас усіх то було свято. Звичайно, з дитячим шампанським, різними солодощами. І квітами.

Якось завітав до нас добрий друг Іван Федорович Драч. Цього разу він з донькою Мар'яною і онучкою Мартушею зупинились в одному з багатьох готелів в Аркадії. Цікаво, що наші онучки були однолітками. Після обіду Мартуся зразу за піаніно. Грала чудово. Ми всі аплодували. Потім Іван Федорович питає:

— А ти, Маша, можеш музицірувати?

Маша у характерній для неї манері мовчки, без ознак якоїсь реакції на питання великого поета, підійшла до піаніно, поправила стільчик, сіла і неначе зо всіх сил ударила по клавішах, а звідти вирвався, неначе давно очікував, гімн «Ще не вмерла Україна». Іван Федорович, як ужалений підскочив, поклав руку на серце і голосно зкомандував:

— Всім встати.

Ми всі виконали його наказ. Навіть більше того: дружньо заспівали.

Наші онучки довго спілкувались. Обіцяли писати одна одній. Марта жила у Празі. Потім всі відправились у мальовничу Аркадію. На прощання Іван Федорович сказав:

— Я куплю в цьому будинку квартиру і буду ще ближче до моря, ніж Григорій Іванович.

Повторюсь, переліку наших з Машею розважальних, відпочивальних справ не бачу кінця. Відразу всіх не згадаєш. Вони приходять на пам'ять у розмовах, під час прогулянок по незабутніх місцях. Машу я називав найріднішою людиною, дитиною. Але не слід забувати, що протилежна сторона Машиної сім'ї була справді протилежною. Та Маша завжди заряджала мене такою енергетикою, що ніщо не могло позбавити мене сенсу життя.

Діти не боржники, а невичерпне джерело натхнення

Перед тим, як писати цей розділ, заглянув у різні видання. У «Мудрость тысячелетий», «Народную мудрость», «Мудрость Востока», «Золотые афоризмы», навіть «Анекдоты от одесситов» та інші, але нічого путнього не знайшов про дітей. Начебто всі мудреці були бездітними.

Якось у бесіді з доктором історичних наук, професором, завідувачем кафедри Київського національного університету ім. Тараса Шевченка В'ячеславом Михайловичем Мордвінцевим торкнулись теми дітей. Я знав, що він дуже рано, ще молодію, поховав свою дружину. Тоді малолітня донька його запитала:

— Тату, ти одружишся і покинеш мене?

Він не очікував такого питання. Йому стало боляче, і він відповів:

— Ніколи.

І тепер, дивлячись на цього сивого, трошки похилого, а колись красивого, з буйною шевелюрою чоловіка, почув таке:

— Григорію Івановичу, я своє слово, що дав доньці, стримав. Але можу сказати, що ніколи діти не повернуть борги батькам, не дадуть нам те, що ми дали їм.

Мені не раз доводилось у думках повертатися до цієї розмови. Але кожного разу помічав, що у мене склалася відмінна, якщо можна так сказати, дітоглядна позиція. Питав себе: а хіба ти віддав борги своїм батькам? Скільки з батьками мені, малолітньому, неповнолітньому довелося жити, не маючи змоги віддавати борги? А після досягнення повноліття пішов від них, щоб повертатися тільки у відпустку. Увага на відстані, подарунки, грошова допомога, яку вони не хотіли брати...

Хіба це повернення дитячого боргу?

Тут ховається щось інше. Що? Батьки дали нам те, що не має назву борги і не підлягає поверненню. Це краще зрозуміти, дивлячись на своїх дітей, або усвідомлюючи їх ставлення до себе, а ще краще аналізуючи і розуміючи своє місце у житті з ім'ям, точніше, названого батька. І наближаємось до висновку: «Ніякі матеріальні чи нематеріальні фізичні втоми, чи душевні тривоги не можуть порівнятися з тим, що діти самим народженням, дитинством, навчанням, життям ввели тих, хто їх народив, у новий світ почуттів, думок, мрій, турбот, надій, переживань. Насамкінець дали новий соціальний статус та чудову назву — батьки».

Хіба є ціна тому багаточудовому світу, який подарували діти батькам?

А які казкові турботи про дітей. У народі кажуть: малі діти — малий клопіт, а великі — великий клопіт. Та цікава річ: втома від цих дитячих турбот швидко зникла, зате вони підсвідомо залишають батькам почуття належності до великих, найзначніших законів природи — продовження життя роду людського та виконання, випробування батьківської гідності, вирішення проблем дитини. Саме присутність у душі батьків відчуття носіїв закону переносить їх у природний ранг осіб — виконавців волі природи усього живого. А хіба це мало? Для тих, хто здатний це усвідомлювати, — то вищої нагороди нема. Важливий мотив на користь цієї думки: хто скаже, скільки у світі людей, що дожили до похилого віку, але бог не дав їм дітей? І скільки з них віддали б все, щоб дотягнутись до такої радості?

Соціальна сфера переповнена перекручуваннями, спотвореннями, злочинністю. Але то вже неприродне. То умовне, придбане. І причини тому слід шукати у вихованні, непідготовленості до нестандартних ситуацій, у спотвореному сприйнятті дійсності. Тут суспільство втручається у такі ситуації, пишуть закони, підзаконні акти, постанови, укази тощо для регулювання стосунків між батьками та дітьми. Наприклад, «Сімейний кодекс України» (2009 року) розділ III «Права та обов'язки матері, батька і дитини» має шість глав, серед них такі: «Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей»; «Права батьків і дітей на майно»; «Обов'язок матері, батька утримувати дитину та його виконання»; «Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина та його виконання»; «Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання».

Якби у житті було все так, як велить природа, то, зрозуміло, не потрібні були б закони тощо.

Та повернемося до природного істотного. Воно того варто. Озирнись, читачу, на свій пройдений шлях. І ти не спроможний заперечити, що твої батьківські радості розпочались з народження дитини. І всі твої турботи: пелюшки, памперси, конверти, візок наповнюють твої груди, душу, серце незнайомими раніше радощами. А з яким нетерпінням ти очікуєш, щоб дитина затримала перший свій керований погляд на тобі? А скільки радощів, викликаних першою посмішкою, появою зубків, першими звуками та покликом тату, мама... І це, назване, і ще багато не названого формує, тво-

рить з тебе повноцінного батька. А кожний батько по-своєму радіє, сприймає дитя і по-своєму стає батьком. І ніколи втома від турбот про дітей не зберігається в організмі до завтра. У єдності турбот, переживань, уболівань за дитину і радощів, приємностей від дитячих радощів, успіхів є батьківське щастя.

При нагоді, можливо, мені доведеться розповісти про знаходження у, так би мовити, батьківській академії формування мене як батька і вихованця дітей.

А зараз прошу читача повернутися у згадках про мій калейдоскоп приємного та паскудного, куди кинуло мене професійне життя у 2009–2013 роках. Саме в цей час мої сини Тарасик і Толік своєю діяльністю були потужними джерелами моєї енергетики та значною мірою допомагали винести, здавалось, неймовірні випробування, які вкотре кинула на мене доля. Це допоможе відповісти на питання, що поставлено на початку розділу — чи повертають діти борги батькам.

А хто з батьків не помічав: з того часу, як дитина, дивлячись на вас, виголосила свій перший звук, вона на роки стала вашим найбажанішим співбесідником. Кохаючи дитину, батько наслухатись її не зможе. Коли розпочалось цькування мене у Інтернеті, то можливо було помітити, що мої хлопці слідкують за тією електронною дискусією, що захоплювала все більше учасників. Ніхто з них ні разу про це мені не говорив, тільки якось Тарас, ніби ненароком, промовив, що найбільше бруду в Інтернеті виливається на якогось хабарника з економічного університету. Тарас у рівноважному стані — тонкий дипломат. Він більше нічого не сказав, навіть не подивився при цьому на мене. Неначе все, що він без приводу сказав, мене не торкалось. А мені було ясно — син хоче мене заспокоїти. Мовляв, є в Одесі ситуації, складніші моїх. Толік зовні не проявляв ознак впливу на нього комп'ютерної війни проти мене, але не важко було здогадатися, що він очікує, коли і чим закінчиться ця, здавалось, нескінченна багатомісячна, вже переростаюча в роки істерична атака моїх не просто опонентів, а відвертих ворогів, бандитів.

Але слід підкреслити інше. Ні суспільна думка, що складалася і напружувалася навколо мене, ні погіршене до синів ставлення колег в колективах у зв'язку з погіршенням мого іміджу не зупинили, навіть суттєво не вплинули на їхню дослідницьку роботу. Мені здавалося, що вони своїми результатами більше заспокоюють мене, ніж самі отримують задоволення від своїх успіхів. Саме на ці моїх

три кошмарних роки припадає найефективніша дослідницька робота моїх синів. Це публікації статей в журналах і наукових збірниках, монографії і, насамкінець, захист докторської дисертації. І це все було у жорсткій боротьбі зі злими людьми. Достатньо сказати, що на півтора року під надуманими приводами затримували підпис протоколу засідання кафедри менеджменту політехнічного університету про рекомендацію до захисту дисертації Толіка. Дехто з членів кафедри відверто єхидно глузував, що вони навмисно не пускають його на захист. Справа досягла такої гостроти, що мені довелось звернутися до ректора університету і принципово попросити припинити вакханалію на засіданні кафедри. Слід віддати належне директору «Інституту фінансів і торгівлі, професору, який на моє прохання прийняти дисертацію до захисту на спеціалізованій вченій раді сказав: Григорію Івановичу, вам не слід турбуватись. Ось телефон вченого секретаря ради. Хай син негайно звертається до нього, представляє дисертацію, необхідні документи і запускає процес підготовки до захисту».

Толік успішно захистився. Але сталася несподіванка: він вирішив тікати з економічного факультету. Казав, що йому і морально і душевно там дискомфортно. В іншому виші йому відразу запропонували посаду завідувача кафедри. Коли пишуться ці рядки, син має певні здобутки: його книги видаються у Нью-Йорку, Відні, його часто запрошують міжнародні економічні структури до виконання фахових завдань у різних країнах Європи, кажуть, що у нього чи не найвищий рейтинг серед економістів України.

Старший син Тарас у силу своєї природної історичної дотошності (при дослідженні однієї проблеми може зацікавитись іншою на шкоду першій) захищався пізніше молодшого брата. Але теж не ризикнув захищатися по місцю своєї роботи — історичного факультету Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. І захистив докторську дисертацію в Інституті історії України Національної академії наук України.

Захист у Тараса був цікавим. Окрім штатних ситуацій, його дослідження підтримав голова спеціалізованої ради, директор інституту, академік В. А. Смолій. Під час цього виступу в дверях зали з'явився відомий поет, Герой України, «батько» Народного Руху України Іван Драч. Смолій припинив виступ, пішов назустріч Драчеві. Вони обійнялись. Зовсім недавно обидва працювали в уряді України — Смолій віце-прем'єром, а Драч — головою комітету ін-

формаційної політики. Іван Федорович сів біля мене. Поки виступали неофіційні опоненти, технічний секретар вченої ради принесла мені з Вищої атестаційної комісії України диплом доктора наук мого Толіка. Я показав Івану Драчу. Потім він взяв слово і сказав:

— До Тараса Гончарука у мене особливе почуття. Він талановитий історик. А ще страшне співпадіння: в один день вбили мого сина, а Тараса побили, порізали мало не до смерті. І обох за любов до України. А тепер про радість його батька професора Григорія Івановича. Поки ми тут виступали, йому принесли з ВАКу диплом доктора економічних наук його молодшого сина. З вашого дозволу, члени ради, дозвольте його привітати.

З цими словами Іван Федорович міцно мене обійняв під оплески присутніх.

Тарас поруч з темою транзитної торгівлі на землях України у ХІХ столітті захоплювався місцевою тематикою. Книги, статті в журналах, газетах, виступи по радію, телебаченню стали для нього предметами покликань. Йому одному з перших було присвоєно звання Почесний краєзнавець України.

Дивлюсь на своїх хлопців і думаю: ні, вони не боржники своїх батьків. Вони явище внутрішньої гордості, радості, впевненості про недаремно потрачені на них зусилля, про немарно прожиті з ними роки. Очевидно, кожен батько мовчазливо мріє, щоб його діти досягли у житті більше, ніж він сам. Це скоріше ще не досліджений закон природи. Мені доводилось спостерігати за проявом дослідницького потенціалу своїх хлопців. З захистом ними докторських дисертацій, публікацією монографій у мене з'явилася стійка надія на здібність зробити більше мене. Потенціал незаперечний. Тепер суть у тому, чи вистачить у них мистецтва, сил раціонально розпорядитися ним; побутові, дрібні, малозначущі справи, не згубити в круговерті турбот, не вартих і їхнього таланту, божої дослідницької іскри.

Читач погодиться зі мною, що успіхи синів у зазначений у книзі період додавали мені сил, натхнення, духовної енергії.

Дружина, сім'я — тил бійця

Кожна сім'я має свою філософію. Вони, філософії, в чомусь схожі. Але в більшості — своя, особлива. Якщо спробувати узагальнювати, то умовно вони поділяються на такі групи: класична, поміркована, змішана чи переплутана.

Класична має в основі відносини чоловіка та жінки. Тут кохання, взаєморозуміння, взаємодопомога, взаємоповага, взаємовідданість та інші взаємини. Поміркована сімейна філософія має з перерахованого всього частково, в різних пропорціях. Змішана, якщо й має частково щось з перерахованого, то додає чимало негативно-го — неповагу, зраду, невідвертість, грубості й таке інше.

Для чоловіка, який веде війну чи то гарячу, вогняну, чи то адміністративну, чи то з колегами, що має складовою психологічні пресинги, дружина, сім'я — це тил, без якого війна — витрата сил без місця відступу, поповнення енергії, частково без ясно вираженої кінцевої мети. Без тила — кругом передова.

Автору цих рядків не доводилося знаходити праць вчених про сімейну філософію. Тому запропоновану класифікацію, яку, на жаль, не може порівняти для проби на існування, сам сприймаю як умовну. А виникли ці роздуми у зв'язку зі спробою охопити всі можливі джерела власної енергетики. І тут дружина виявилась не останнім аргументом. Читач, мабуть, хотів би спитати мене, до якої групи запропонованої градації автор відносить філософію своєї сім'ї. Голосливо стверджувати не в манері історика. Наведу факти. Читач сам зробить висновки.

Тільки насамперед скажу: у три роки моєї боротьби з вищеназваними опонентами філософія моєї сім'ї не похитнулась, була стабільною, а в часи загострення службових ситуацій навіть посилювала мені побутову підтримку. Щодо моєї поведінки, стосунків в сім'ї, вони були стабільні, в моменти перевантаження психіки, виникали миттєві, швидко затухаючі вибухи, особливо при нашаровуванні на нерви невирішених проблем. Але в даний момент більш актуальна поведінка дружини. З її боку все було стабільно і своєчасно.

Зранку, коли повертався з моря, на столі і плиті мене очікував традиційний сніданок. Це склянка мінеральної води. Зелень — кріп, петрушка, кіндза. Цьому ми навчились у мусульман в Кабулі. Салат зі свіжих помідорів, огірків, моркви, солодкого перця, з цибулькою, з маслиною, іноді з бринзою, здобрений нерафінова-

ною олією. Потім — друга страва. Це курятина. Переважно пупька. Гарнір — у більшості випадків гречка. На завершення сніданку, як казав маленький Тарас, запитка. Це чай з медом. Мед від знайомого пасічника Володимира Кришталя. Сніданок продовжувався, як і радять медики, 20–30 хвилин.

Цієї харчової енергетики мені вистачало на весь час перебування на робочому місці. А він був різний. Чи до 14 години, а може і пізніше.

Окрім сніданку, відчувалась і інша турбота дружини. Як завжди, біла вигладжена сорочка, змінний костюм, під нього краватка, носовичок, чисті шкарпетки. Перед виходом з квартири дружина питає: «Гроші взяв? Телефон узяв? Ключи взяв?». Поцілунок, і я готовий, як рапортував в піонерах, до праці і оборони.

Обіди, вечеря теж стабільні. За порадами дієтологів. Навіть спиртного не більше 40 грамів, бо більше, кажуть, вже токсичне.

Про сімейну філософію, про безмежні побутові проблеми, про особисту і дружню роботу з їх усунення теж можна писати безмежно. Тут варто зазначити ефективність сумісної праці де б то не було. Скажімо, по підтримці порядку на дачі. Ой, скільки там місць для прикладання рук. Разом з дітьми ми посадили більше сотні фруктових дерев. Хто має дачу, той знає, скільки вони вимагають уваги і сил, щоб мати якийсь зиск. А ще шматок землі під город. А на ньому ще — різноманітні овочі, моя особиста слабкість — це баштан. Я люблю садити й доглядати, й спостерігати, як ростуть гарбузи й дині.

Разом з дружиною не тільки працюємо, а й відпочиваємо. Чи то в санаторії, чи то в Карпатах у знайомих гуцулів, чи то з онучкою в парку на атракціонах, чи то в театрі. Особливо приємні очікування в Одеському національному академічному театрі опери і балету появи на сцені прими-балерини Каті Кальченко з оголошенням про вручення їй квітів від директора театру. Катя це наша родичка, моя внучата племінниця. Її дідусь — мій двоюрідний брат. Але відверто скажу, трапилося щось несподіване: у міру заглиблення в меморіальні дослідження вплив драматизму одеських театрів на мене послабився. Моє минуле життя, виявляється, стало більш зворушливим, ніж художества на сцені. А в своєму живому, реальному невигаданому вертепі, мені здається, я був не таким вже й поганим актором.

А в цілому одним словом: сімейний тил — суттєвий фактор успіху як в роботі, так і в боротьбі.

ЕНЕРГЕТИКА АНАНЬЄВА

Тільки з'являєшся на Одеській горі, вмить відкривається місто, до центру якого побігла крута бетонка, географічно до землі притулилося вдало: в долині, куди збіглися три яри, захищено від вітрів з усіх боків. Землероби знають — у долині земля найродючіша. Все в зелені, крізь яку вдається розгледіти чітко сплановані вулиці, що прямують від колись легендарної ріки Тілігул на півдні, та такі ж прямі вулиці, що спішать з заходу на схід. Вони і створили квартали з одно-двох-трьох-чотирьохповерхових будинків. Переважно з червоної цегли, яку колись випікав місцевий завод. Тому серед них ще більшим, якимось безгрішним, видається білий собор, що піднявся над центром міста. Для мене Ананьїв з дитинства був маленькою столицею.

Ловлю себе на професійній ваді історика: спочатку думаю не про вікове минуле міста, а про тих дослідників, що знімають покривало часу з нього. Про Ананьїв написано декілька книг, брошур і значна кількість статей.

Читаючи їх, дивуюсь здібностям і вмінню авторів проникати в глибини минулого міста і навіть часів, що передували його появі. З одного боку, радієш успіху дослідників, які довели, примусили сяяти первісними променями одвічні події, що відбувалися на цій легендарній землі, неначе оживляють видатні споконвічні постаті, які будували місто чи творили його духовний світ. А з іншого — автори публікацій, передусім книг, виконавши титанічний труд (що може бути важчим, ніж шукати істину, писати книги), не удостоїлись ні громадської, ні адміністративної поваги. У нашому суспільстві — якісь незрозумілі критерії, відзнаки шанування. Творчі люди ще щось створили для цього: організували спілки письменників, журналістів, художників. Заснували чимало різних премій, засобів поваг. А якою увагою наділені історики? Ніякою. Напрошується порівняння — яке ставлення до історії, таке і до істориків. А істо-

рія — річ мстива. Хто її не знає, той назавжди залишається сліпим знаряддям, зброєю в руках ворогів свого народу.

Дослідники історії міста Ананьєва, колись повітового, нині районного центру, на півночі Одеської області, здійснили громадянський подвиг — своїми виданнями вирвали своїх земляків із темряви минулого й відкрили їм чудовий світ історичних подій, трудових звершень, героїзму, наукових і творчих досягнень своїх земляків минулих століть.

Історики повернули сучасним громадянам знання своїх славних коренів, збагатили їх свідомість, емоції відчуттями власної приналежності до чудового невмирущого світу досягнень попередніх поколінь, які надихають сучасників на змістовний власний труд, що примножить звершень, здійснені предками. Іншими словами — знання історії і кличе, і вчить стати в один ряд з кращими постатями громадянського минулого.

Юрій Сисін. Ананьїв, давній друже мій...

У даному виданні ставилася задача зупинитись на останніх досягненнях дослідників минулого Ананьєва. Вони, здається, свої праці в значній мірі ґрунтують на досягненнях попередників. Вишикуємо авторів і їх праці за хронологією видань. На удачу вони відповідають і алфавіту. Це передусім Юрій Михайлович Сисін і його книга, яка витримала два випуски і до 245-річчя, і до 250-річчя міста, — «Ананьїв, давній друже мій...»¹ Автор закінчив філологічний факультет Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Залучився ще в юні роки до творчої та друкарської справи. Його газетярський шлях прямував від юнкора до редактора районної газети «Вісті Ананьївщини». Працював методистом Ананьївського відділу освіти. Член Національної спілки письменників, член Національної спілки журналістів. Поет. Видав чотири книги про рідний край.

У названому виданні 30 нарисів. Переважають ті, що присвячені будівлям. Очевидно, це домінуюча риса автора — майстерно описати будинок, а заодно його заклад чи мешканців. Наприклад, будинок міської ради, раніше — міської думи та управи, змальований

¹ Сисін Ю. Ананьїв, давній друже мій... — Видання друге, доповнене. — Ананьїв, 2003. — 86 с.

історичними архітектурними штрихами у нарисі «Найголовніший. Найкрасивіший», має зміст: показана діяльність очільників міста та його структур — думи та міської ради. Називається ім'я голови міста С. В. Серкова та керівників району М. О. Балана і Ю. П. Загорулько, які змінюють обличчя міста, оновлюють його, працюють в ім'я майбутнього¹. Від себе додаю — та ще підтримали видання згаданої книги.

Викликає різні емоції у читача історія виникнення та доля сьогоденнішого районного Будинку культури — «найтрагічнішою з усіх будівель міста». Відкритий у 1874 році як Будинок офіцерського зібрання, у 20-ті ХХ століття став Будинком робітничо-селянської Червоної армії. Після пожежі у 1945 році згарище стояло посеред міста до 1954 року². Нарис називається «Будинок воїн. Будинок громадянин».

Цікаві розповіді читач знайде у мінінarisах «Тут жив композитор», «А тут гостював П. Ніщинський»³. Мовиться про видатного композитора Петра Івановича Ніщинського. А в повідомленні «Помешкання академіка» викладені відомості про видатного художника, академіка Євгена Івановича Столиці та меморіальну дошку з білого мармуру, на якій говориться, що в цьому будинку він жив з 1877 по 1922 роки⁴.

Зворушливі почуття викликають всі нариси Юрія Сисіна. Саме людина, що закохана у місто, з дослідницько-художнім мисленням здатна так по-доброму бентежити читача і розповідями про існуючі споруди, і про ті, що залишили про себе легенди. Відомий журналіст Роман Кракалія писав про перше видання: «Книга «Ананьїв, давній друже мій...» часом нагадує енциклопедію одного міста, часом літературно-публіцистичний альманах, хоча є, на мій погляд, краєзнавчим виданням»⁵.

А художник Юрій Кудрявченко, рецензуючи друге видання книги, писав: «...Бо не одне покоління ананьївців буде звертатися до книг Юрія Сисіна за тією чистотою першого кохання, яке буває в житті тільки один раз, але пам'ятається все життя»⁶.

¹ Там само. — С. 19–20.

² Там само. — С. 45.

³ Там само. — С. 59–60.

⁴ Там само. — С. 60–62.

⁵ Там само. — С. 3.

⁶ Там само. — С. 6.

Неможливо не погодитися з рецензентами, з влучними високими оцінками видання Юрія Михайловича. Воно, безумовно, буде сприяти вихованню любові, особливо молодого покоління, до свого рідного міста. Та не в силах мені, історик, промовчати про суттєвий недолік книг: вони написані про минуле при відвертому нехтуванні науковим апаратом. Читач ніколи не дізнається, з яких історичних джерел черпав автор факти, в яких газетах, хто перший автор матеріалів про події, що використав автор.

Анна Цуркіна

Книга Анни Цуркіної «Ананьїв: сторінки історії, події, люди»¹. Авторка більшу частину свого життя працювала директором Ананьївського музею, що є філією Одеського художнього музею. З огляду на список використаних джерел і літератури та посилань в тексті книги, видання достатньо фундовано й викликає довіру до позиції автора. Сама книга складається з двох частин: з описання історичного минулого та нарисів про конкретних видатних та цікавих постатей.

Цікава арифметика сторінок. Всього їх в книзі 131. З них 20 відведено «батьку історії» Геродоту, давньокозацькому історик, 22 сторінки — про радянське минуле міста і п'ять присвячено матеріалам про роки незалежної України. Хтось у розмові зі мною назвав Анну Олександрівну радянською людиною. Мабуть, за домінування в книзі саме змісту тих років. Тут нічого прикрого не бачу. Вона, як більшість представників старших поколінь, родом з тих часів. Більшу частину свого життя віддала Ананьївському музею. Документи для книги, в тому числі знайдені автором в обласних державних архівах, газетні матеріали, фотографії почерпнуто зі сховищ названих часів. Цінно і те, що саме авторка була свідком низки подій, про які писала, знайомила з видатними посталями земляків, що стали персонажами її книги. Та ще закоханість у місто диктує автору писати про нього красиво. Сама Анна Цуркіна каже: «Я — абориген цього прекрасного краю, цього міста. Люблю Ананьїв, люблю своїх краян, з якими разом переживаємо

¹ Цуркіна А. Ананьїв: сторінки історії, події, люди. — Ананьїв, 2013. — 132 с.

усі складнощі нинішнього життя»¹. У книзі більше 30 світлин. Всі цікаві. Тут зустрічаються особистості, яких знаю персонально і я, автор цих рядків. Наприклад, Герой Соціалістичної праці Юхим Яковлев, батько мого шкільного друга Бориса.

Читає зрозуміє, що ця книга — животноворне джерело моєї енергетики. Це для мене ще було особливо важливо саме у 2013 році, коли на мене одна за одною накачувались хвилі психічного терору злих осіб, що мали відверту мету відправити мене у вічність.

Ананьїв уявлявся мною, як пам'ятник живої вічності.

Історичний календар Ананьєва Олександра Шхалахова

До 260-річчя заснування міста².

Передусім книга вражає високою поліграфічною якістю. Має понад 150 фотографій. Формат 84 x 108/16. Інші технічні показники: бездоганний науковий апарат. Кожний історичний факт має своє джерело, що не залишає сумніву у добросовісності автора та його повазі до існуючих видань про місто. Достатньо сказати, що книга, яка підписана до друку всього на 36 днів пізніше названої попередньої, містить 23 посилання на неї та статті про А. Цуркіну та М. Северіна в газеті «Вісті Ананьївщини», що свідчить про плідну співпрацю авторів.

Поважне ставлення до вже дослідженого та знайденого в сховищах та сімейних архівах (на 108 сторінок книги 152 посилання) дозволило подарувати читачам унікальне видання, яке, принаймні на погляд автора цих рядків, не знає аналогів ні в одному місті чи районному центрі Одещини. Видання вимагало значних коштів. Їх надали керівник ПП «Ананьїв-хліб», депутат районної ради В. Ф. Мунтян, директор ПОП «Мрія» В. І. Топор, засновник «Фонду Фурсіна», депутат Верховної Ради І. Г. Фурсін, депутат Київради А. В. Шлапак.

У книзі читач знайде ствердження про захоплюючі знахідки на березі річки Тилігул, на якій розташоване місто, золоті чеканки Юлія Цезаря, срібні — Олександра Македонського, монети антич-

¹ Там само. — С. 4.

² Шхалахов О. А. Історичний календар Ананьєва. — Одеса: Астропринт, 2013. — 108 с.

них часів та версії про назву Ананьєва. По можливості, Олександр Шхалахов кожному подію описує чи розташовує світлини під крупно позначеним роком. Розпочинаються вони з 207 року до нашої ери та 1753 — року заснування міста до 2013 року — 260-ї річниці Ананьєва.

Беззаперечним досягненням автора є його жанр — світлини та лаконічні коментарі. Від фрагмента карти інженера Франца Павловича де Волана 1772 року — «Чертеж окресностей Деревни Ананьиной на Делигойль» на сторінці 4 і до панорами міста, з Одеської гори сьогодні на сторінці 103 — все вірно. Читач знайде тут світлини і академіка живопису Євгена Столиці у своєму домі, і композитора Ніщинського біля міського музею, і фото легендарного бандита часів так званої громадянської війни Мішки Япончика і Петра Лещенка — естрадного співака, танцюриста, виконавця народних і характерних танців, гітариста, і двічі Героя Соціалістичної праці Павла Ведуги, поета-гумориста Степана Олійника, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка, президента Асоціації українських письменників поета Тараса Федюка, народних артистів, вчених, інших видатних особистостей. Сумним є Меморіал ананьівцям, загиблим у роки Другої світової війни, пам'ятник комсомольцям, загиблим у тій війні та пам'ятник ананьівцям, які загинули в Афганській війні. І ще багато-багато світлин про історичні постаті, події, документи.

Прочитавши названі книги, мені захотілось зустрітись з авторами, узнати про них як талановитих ананьівців, які чимало сил віддали для вивчення і популяризації свого міста. Вони подарували замлякам минуле їх міста. А про них навіть нічого не знайшов серед публікацій. Так трапляється в житті: любиєшся твором, а не цікавишся його автором. То ж про них хоч декілька слів. Ось що вони розповіли про себе.

Анна Цуркіна

Я, корінна ананьівчанка, народилась холодного грудневого дня 1945 року, тому вважаю себе не дитиною війни, а дитям Перемоги.

В моєму дитинстві був чудовий дідусь Андріан, батько матері. Мені він здавався велетнем: високий, ставний, чималої сили, сивочолий і з великою сивою бородою. Він багато розповідав мені казок, легенд, серед яких були й оповіді про наш Ананьїв і його таємниці. Я була допитливою дитиною, і саме дідусь терпляче від-

повідав на усі мої питання. Саме він привчив мене до книжок, де можна було знайти усе, що цікавило тоді мене. Та й сам він читав книжки з бібліотеки (і це при тому, що навчався він лише у церковно-парафіяльній школі). Саме дідусь заклав у мою дитячу душу любов до Історії, взагалі великий інтерес до історії рідного міста.

У школі моє тяжіння посилилось завдяки любимій вчительці Ганні Олександрівні Садовій. Більш глибоко вивчати історію продовжила, навчаючись у Кишинівському державному університеті. І тут мені, як і у школі, пощастило з викладачами.

Попрацювавши два роки в Молдові, я повернулася до рідного Ананьєва, який наче кликав мене у рідні місця. Працювала у школі-інтернаті, маючи за приклад вчительку історії Надію Андріївну Сніжинську, з якою співпрацювала чимало років.

Коли прийшов час заснування в нашому місті музею (філії Одеського художнього музею), я перейшла до нього і 39 років була завідувачкою (з 1977 по 2016 рік). Це були прекрасні роки спілкування не тільки з історією, а й з великим мистецтвом. Адже в музеї був цілий відділ — виставка робіт академіка живопису Євгена Івановича Столиці (постійно діюча). Проводилися також виставки робіт різних художників, професіоналів і народних майстрів. По крихтах збиралися матеріали про життя та творчість Є. Столиці.

За роки роботи в музеї доводилося спілкуватися з величезною кількістю людей, місцевих і приїжджих, у яких були найрізноманітніші питання. Зверталися колишні учасники революційних подій 1917–1920 років. Тож, у 70-ті, 80-ті роки минулого століття вони були ще живі, і завдяки їм було відкрито чимало таємниць подій тих часів на Ананьївщині, відкриті нові імена їхніх учасників.

Надзвичайно цікаво було спілкуватися з представниками колишніх дворянських родин, які дуже обережно, іноді навіть з острахом, розкривали болючіші сторінки життя своїх родин. Потрясіння, пережиті у часи революції і особливо у 1937–1938 роках, навчили їх обережності у житті і спілкуванні. Я бачила в них людей порядних, вболіваючих за долю своєї Батьківщини, своїх рідних і знайомих, які залишилися серед живих, але розсіялися по усій Землі.

І сьогодні пам'ятаю Ганну Петрівну Пуйшель, чоловіка якої репресувала і знищила жорстока репресивна сталінська система, як і багатьох у 1938 році, а син пропав безвісти у вирі Другої світової. Так і відійшла вона у вічність з невисказаним болем за усе пережите...

Кілька десятків років щорічно приїздить зі Швейцарії нащадок старовинної дворянської родини Флоринських Олександра Вікторівна Геймовська-Флоринська. Революційні події жорстоко поламали великий рід Флоринських, з якого вижило кілька осіб. Незважаючи на вік, Олександра Флоринська приїздить уклонитися могилам своїх прашурів. До речі, Флоринські зробили чималий внесок у розвиток сучасного їм Ананьєва.

Гірким було для мене відкриття факту, що представник ананьївського дворянського роду Володимир Акацатов, будучи підпільником у Києві, був розстріляний у Бабиному Яру.

Багато доводилося спілкуватися з ветеранами і учасниками Великої Вітчизняної війни. На жаль, вже усі ананьївські ветерани відійшли за вічну межу. А я пам'ятаю їх усіх, адже вони свого часу були частими гостями музею.

Я вдячна долі за радість спілкування з ними, й особливо з Борисом Пантелеймоновичем Робулом, бойовим офіцером, ветераном Другої світової, моїм земляком, уродженцем Ананьєва. Доля зробила йому дарунок — звільнити своє рідне місто від окупантів. Не можна не сказати, що Б. П. Робул приділяв увагу краєзнавству, відшукуючи в архівах цікавинки, що стосуються його рідного міста. Борис Робул — почесний громадянин Ананьєва.

Горда тим, що серед моїх земляків-ветеранів були й комендант одного з районів Берліна, і учасник порятунку Варшави та Праги, розвідники, командири і прості солдати, фронтові медики й прості прачки, які сотні кілометрів пройшли з боями по Європі. Кожен з них залишився в моїй пам'яті.

Двічі разом з вчителем історії школи-інтернату проводили в музеї зустрічі вихованців Ананьївського дитячого будинку, які після випускного балу у 1941 році пішли до військкомату, щоб боронити від ворога свою Батьківщину. Я бачила неприховані сльози сивочолих чоловіків і жінок, які через 45 років впізнавали один одного. Тоді-то я познайомилась з Іваном Новіковим, який приїздив з Ярославля. Він згадав свого друга, Івана Виноградова, підпільника, який разом з бойовими друзями був розстріляний у Тирасполі. Й досі, коли проходжу повз один з будинків на вулиці Єврейській, в підвалі якого довго тримали наших юних підпільників, відчуваю, як щось холоне у серці.

Згодом стали розкриватися сторінки подій, які багато часу були закриті для людей.

Голодомор... До останнього подиху пам'ятатиму мою матінку, яка іноді говорила: «Тільки б не було голоду і війни». Адже вона малим дітям була свідком «розкуркулення» її батька (мого діда), коли забрали усе, що можна було забрати в родини з сімома дітьми, залишивши їх без даху над головою. Вона пережила й голодомор 1932–1933 років, коли від голоду помер її дідусь Василь Кольцов та дві її сестрички.

Всі етапи життя мого Ананьєва не пройшли повз мене: деякі у спогадах моїх земляків та рідних, деякі — в моєму особистому житті.

Тому у 2013 році народилася невеличка моя книжечка «Ананьїв: сторінки історії, події, люди». Люблю своє місто. Люблю його людей і його історію. Але нині Ананьїв переживає важкі часи. Загублено, на жаль, те, що було колись прикрасою міста, його неповторністю. Пішли з пам'яті сучасних містян й ті, хто будував його та відбудовував після Перемоги, ті, ким маємо гордитися. Загублена й спаплюжена історична пам'ять. А так хочеться, щоб нинішні й прийдешні покоління любили цей Богом благословенний куточок — Ананьївщину. Говорити про гарячу любов до України, не знаючи історії свого роду, свого краю, можна легко і багато. Для своєї землі, свого міста треба щось робити, потрібно допомагати Ананьєву не тільки словами, а й справами.

А ще треба любити рідну землю не тільки до глибини душі, а й до глибини кишені, як говорив наш славетний земляк Євген Чикаленко.

Олександр Шхалахов

Я живу в Ананьєві з 1991 року. Більшу частину свого життя в цьому місті я особливо не цікавився його історією. Професійно був пов'язаний більше з музикою, студентською самодіяльністю, пробував себе як автор-виконавець. Після Майдану 2004 року в мені прокинувся інтерес до історії та культури України, хоча і до цього я завжди із задоволенням слухав українські пісні. Так з поваги до народу, який мав самобутню і неповторну культуру, я став більш уважно ставитись і до історії Ананьєва. У 2010 році, після зміни політичного вектора України, створив міський портал Ананьїв-інфо, на сторінках якого намагався охопити всі сторони життя міста — політичну, соціальну, культурну і, звичайно, історичну. Так я став збирати матеріали про місто, яке, як виявилось, мало чудове минуле. Я відкрив для себе цілу низку видатних людей — уродженців

Ананьєва, повіту, згодом району. В цей час я став частіше ходити в місцевий музей, познайомився з його незмінною завідувачкою й істориком Анною Олександрівною Цуркіною. Ми проводили багато часу в бесідах про минувшину Ананьєва та намагалися бути корисними один одному — я приносив все, що знаходив цікавого на теренах Інтернету, а Анна Олександрівна ділилася зі мною цікавими фактами, з якими можна було ознайомитися в музеї. Згодом ця інформація з'являлася на сторінках сайту. Ананьїв-інфо швидко став популярним серед жителів міста, а мені подобалося, що люди, які шукали потрібну їм інформацію, знаходили її. Тоді я відкрив для себе біографії видатних та відомих всьому світу людей: композитора П. І. Ніщинського, художника Є. І. Столиці, агронома й громадського діяча Е. Х. Чикаленка, педагога і композитора М. М. Вілінського, поета О. Лукашевича, директора гімназії М. І. Гаспля, викладача чоловічої гімназії і краєзнавця М. О. Меделовича і багатьох інших людей, хто так чи інакше був пов'язаний з Ананьєвом.

До 2013 року у мене вже був зібраний досить великий масив інформації і різних документів. Тоді ж виникла думка видати книгу (до 260-річчя міста), в якій можна було б в хронологічному порядку простежити історію Ананьєва. Оскільки я бачив видання подарунковим, то для здійснення проєкту були потрібні чималі кошти. Працювавши над цим питанням, я зустрів розуміння та підтримку спонсорів видання — депутата Верховної Ради І. Г. Фурсіна, підприємця В. Ф. Мунтяна, депутата Київради А. В. Шлапак, місцевого фермера В. І. Топора. До дня міста в одеському видавництві «Астропринт» вийшов «Історичний календар Ананьєва». Книга, згодом, увійшла до 20 кращих книг за своєю тематикою на Київському видавничому форумі.

Завдяки систематизації даних та в процесі роботи над книгою я став більш повно і ясно уявляти собі розвиток Ананьєва, бачити періоди його «злетів» й стагнації. «Золотим віком» міста для мене є друга половина XIX століття, коли протягом життя одного покоління невелика слобода, в якій до 1850 року не було жодної школи чи двоповерхового будинку, перетворилася в міцний центр повіту з банками, фабриками, навчальними закладами, прекрасною лікарнею і навіть власною метеорологічною станцією.

У 2016 році, за рекомендацією А. О. Цуркіної та за погодженням з Одеським художнім музеєм (філією якого ми є), я став завідувачем ананьївського музею. У 2017 році, до 40-річчя АІХМ ім. Є. І. Сто-

лиці, був проведений капітальний ремонт даху, оновлені стени в усіх залах історичного відділу, проведено ремонт системи опалення та, завдяки підтримці районних депутатів, придбаний новий, потужний котел опалення. У 2017 році з міською радою було укладено та затверджено «План матеріально-технічної допомоги», завдяки якому музей оновив свій інтер'єр, а також були закуплені нові музейні меблі.

У 2017 році, з ініціативи та стараннями музею, в с. Коханівці Ананьївського району, в школі, в якій навчався заслужений майстер народної творчості Р. М. Палецький, було відкрито меморіальну дошку на його честь, а школа отримала від музею всю необхідну інформацію для відкриття в школі куточка художника. Згодом, за підтримки місцевого підприємця І. С. Друмова, у приміщенні музею була відкрита дитяча студія художнього розпису «Квіти Палецького».

У 2017 році, з ініціативи жителя другої ділянки та місцевого краєзнавця В. К. Нагасюка, за участю музею та за підтримки районної ради, за селом Новогеоргіївкою, на місці розстрілу понад 80 євреїв, було встановлено пам'ятний знак. В цьому ж році музей організував та провів конференцію про трагічні події Голокосту в Ананьєві 1941–1942 років.

У 2018 році, завдяки ініціативі БФ «Героїка» (м. Київ), ми отримали нові відомості про події 1920 року, коли в Ананьєві відбулося антибільшовицьке повстання. Тоді на допомогу повсталим прийшли війська УНР під командуванням М. В. Омеляновича-Павленка. Влітку 2018 року на кошти, зібрані БФ «Героїка», в Ананьєві почалося зведення монумента в пам'ять про ті героїчні події Першого зимового походу. Ананьївський музей брав безпосередню участь у зведенні меморіалу з першого дня й до його урочистого відкриття.

Ананьїв має багатющу історію, а безліч його таємниць і сторінок ще не відкриті. Поступово з небуття повертаються імена людей, які творили історію краю. Завдяки роботі місцевих краєзнавців багато знакових подій набувають більш чітких обрисів. Хотілося б відзначити тих дослідників (живих та померлих), стараннями яких ми сьогодні можемо ближче пізнати своє минуле. Це краєзнавець Борис Робул, журналістка Марія Голубенко, вчитель Олександр Сініка, військовослужбовець Андрій Ясинський, автор книги про рідне село Жеребкове Віктор Поліщук, професор Григорій Гончарук та його син доктор історичних наук Тарас Гончарук, козак Микола

Кушніренко, засновник Ананьївського музею та краєзнавець Анна Цуркіна, художник Георгій Белали, історик Олександр Серета, автор мемуарів Алла Смирнова, письменник Юрій Сисін та багато інших чудових людей, яких об'єднує інтерес та любов до рідного краю.

Вважаю, що в Ананьєві, в якому ще живе дух патріархальності, де збереглися пам'ятники оригінальної повітової архітектури, є великий потенціал розвитку туризму. Ті люди, які зрідка приїжджають до нас в місто як туристи, захоплюються потопаючим в зелені містечком, його красунею гімназією, з цікавістю дізнаються нові для себе факти про долі видатних ананьївців. Крім екскурсії по вулицях міста, відвідування музею, Ананьїв може запропонувати своїм гостям чудову навколишню природу з її лісами й ставками, чистою джерельною водою та мальовничими краєвидами. Велику перспективу, крім зеленого та екологічного туризму, мають і гастрономічні тури. Мед та вино, місцеві сир та фрукти, національні страви — молдавські та українські, чиста та цілюща джерельна вода — все це не може не сподобатися міським жителям, які все частіше звертають свою увагу на провінцію.

Ананьївцям потрібно більш наполегливо займатися розвитком туристичного бізнесу. Залучати в цю перспективну галузь місцевих підприємців, розробляти та здійснювати оригінальні етнографічні проекти, пов'язані з козацькою історією міста, великої в минулому єврейської громади, українським та молдавським фольклором.

Моя ананьївська сестра Олена

З дитинства Ананьїв був для мене маленькою столицею. Батько за румунської окупації мав своїх коней, візок, сані, пізніше брав у колгоспі підводу, садив мене поруч з собою і ми їздили з різних мотивів: чи до млина молоти зерно на борошно, чи дерть для худоби, чи то до олійні мінати насіння на масло, чи то на базар, якщо було що везти — наприклад, м'ясо зарізаного худоби. Поки батько порався з виконанням господарської задачі, я ходив по чарівних вулицях міста, захоплювався його будівлями, цікавився перехожими. Було так, що батько чекався мене і відчитував, коли я повертався.

Будучи учнем, брав участь у міжшкільних оглядах художньої самодіяльності — читав вірші, у спортивних змаганнях — особливо

в естафеті по 400 метрів, а коли з'явився у мене спочатку велосипед, а потім перший в районі мотоцикл радянського виробництва ГЖ-350, то був в Ананьєві з різних нагод і потреб часто. Тут мені вручали комсомольський квиток, направляли у військове училище, про що писалось у першій книзі «Мемуарів», тут таки мої родичі — двоюрідні брат і сестра, мій двоюрідний дід, чимало знайомих односельчан, що перебралися жити до міста. Воно, місто, було недалеко від нашого села: навпрошки, через Глибокий яр, менше п'яти кілометрів. Але став жителем Ананьєва завдяки моїй молодшій, стосовно старшого брата і старшої сестри, бо наймолодшим був я, сестрі Олені. Про це згодом.

У нас, у дітей війни, було серйозно зіпсоване дитинство: крім інших обмежень, ми всі були переростками в школі. У тісних приміщеннях класів сиділи діти і юнаки. Одна вчителька старалась як могла, щоб хоч чомусь навчити таку незвичайну учнівську молодь. Я теж пішов у школу на десятому році життя. Моїм брату і сестрі було важче — вони були дорослі і думали більше не про навчання, а про влаштування своєї долі, яка була ускладнена страшним голодом 1946–1947 років.

Сестра Олена після закінчення сьомого класу сільської школи пішла у восьмий клас Ананьївської школи № 1, де віковий показник школярів був кращим, ніж в селі. Будучи переростком та високою на зріст (пішла в батька), вона відчувала себе незатишно, дискомфортно. Тому жваво відгукнулася на комсомольський призов підняти Донбас. Декілька років праці в Іловайську на залізниці закінчилися серйозною травмою і втратою правої руки. Керівництво залізниці надало їй можливість мати торговельну точку з реалізації актуальних шкільних товарів. Після смерті свого чоловіка, красивого, їй під стать на зріст, орденоносця, учасника бойових дій, Олена придбала в Ананьєві будинок неподалік школи, яку їй не судилося закінчити, поруч з районним Будинком культури. Ось як описує Юрій Сисін, де поселилася сестра: «Вулиця Пушкіна — одна з найкрасивіших у місті. Назву веде від 1868 року. Свій початок бере з зелених левад Тилігула і прямує через місто із заходу на схід від соковитих при-міських пасовиськ, вбираючи в себе красу пам'ятних будівель.

Вулиця вимощена гранітним каменем з красивими пішохідними доріжками — тротуарами. Саме з цією вулицею пов'язана одна з найкрасивіших місцевих легенд про те, як поет-вигнанець Олександр Пушкін, їдучи на південь, зупинився на ніч на постоялому

дворі. Ананьівці люблять цю легенду, бережуть її і залюбки розказують приїжджим»¹.

У своєму помешканні з трьох жилих кімнат сестра відвела мені одну, облаштувала її і кімната очікувала мене декілька місяців, а то і півроку, поки я не з'явлюся у місті. Мій портрет у світлиці і акуратно складені мої книги свідчили про значну сестрину повагу до мене.

Олена була фінансово забезпечена. Супружній зиск разом з виплатою за регрес дозволяв їй бути однією з найбільш забезпечених пенсіонерок. Ми з дружиною, дітьми гостювали у неї щоліта. Тарасу сподобався Ананьїв, який постановою Кабінету Міністрів внесено до списку історичних населених міст України. Дружина полюбила ананьївський ринок. Вона називала його міні-Привоз. Олена частенько відвідувала нас. Ми її з радістю зустрічали. Пропонували жити у нас. Але вона переконливо запевняла, що в Ананьєві краще.

Не могу забути останнє побачення з сестрою. Це було влітку 2013 року. Збираючись до Одеси, я вигнав свою «Волгу» на вулицю Пушкіна. Вона, сестра, як завжди виходила мене проводити. Але цього разу її очі були переповнені сльозами, які котилися одна за одною по щоках. Олена сказала: «Братику, я відчуваю, що Бог уже порухував мої дні, можливо місяці. Мої грошові накопичення, будинок, землю я документально оформила на тебе. А тебе прошу, поховаєш мене поруч з батьком у нашому селі і поставиш мені такий пам'ятник, як ми спорудили татові і мамі».

Обнімаючи сестру, я подякував за заповіт і сказав, що самим дорожчим для мене є її життя, тому, якщо вона хоче зробити щось приємне для мене, то це жити і довго. Вона знову повернулася до пам'ятника. Я запевнив, що це мій святий обов'язок виконати її прохання.

Завдяки сестрі я став мешканцем Ананьєва. І він не жалкує для мене своєї енергетики. Її у нього багато. Вистачить на всіх, хто його любить.

¹ Сисін Ю. Ананьїв, давній друже мій... — С. 41.

МЕРА — В КНИГУ

Мені довелося познайомитись з ним, Павлом Іллічем Маковецьким, при невеселих обставинах. Якось прогулюючись з шкільним товаришем, колишнім очільником району літнім вечором по вулицях чарівного Ананьєва, саме на вищезгаданій вулиці Пушкіна я провалився в закритий розрослим на тротуарну плитку бур'яном люк чи то колодязь зв'язківців, чи то звичайний каналізаційний. Обійшлося без травм. Але через пару днів знову диво, але вже приємне: люк був закритий новенькою кришкою ручного виробництва: залізний обруч, скріплений зсередини арматурою і залитий цементним розчином. Такі люки зустрічаються і на одеських вулицях.

Зайшов до мера міста Павла Ілліча подякувати за оперативне усунення аварійного місця. Мені сподобалось його приємне смугле обличчя, промениста, добра, привітлива посмішка. Розговорились. Він колишній військовик. Підполковник. Виявляється, ми з ним у різний час служили у Волгограді. Я — в Качинському льотному училищі, один з полків якого розташовувався на півдні міста у Бікетовці, нагорі над Волгою, Маковецький — політпрацівник — служив південніше, теж в одному з районів міста, що розтяглося на декілька десятків кілометрів вздовж славетної руської ріки Волга.

Можливо, більше мені і не довелося, зустрітись з Павлом Іллічем, якби не ще одна обставина. Маючи намір до річниці зі дня смерті сестри Олени поставити пам'ятник такий, як вона заповідала, я звернувся в ритуальну службу. Договір по формі вони не практикували, тому окремо на аркуші паперу записав параметри пам'ятника, матеріал, надпис, термін установки, ціну. Виконавець розписався. По телефону справлявся про хід роботи. Неначе все йшло за планом. Але за декілька днів до проведів я побачив гнітючу картину: пам'ятник стояв, а нагробної плити не було й сама могила не обкладена плиткою. Я мерщій до служби. Чую молодого здоров'яка: «Матеріал подорожал, роботи тоже. С вас еще три

тисячи гривен и через пару недель все будет сделано». Спробував йому показати його підпис під ціною і наголосити, що гривна не впала, а ціни ні на що не вирости. Марно. Слухати не хотів. Пішов у своїх справах. Що робити? Звичайно, до мера. Розповів про свою біду. Він каже:

— Це підприємство приватне. Я не маю права втручатися в їхню роботу. Треба придумати щось інше.

Подумав і продовжив:

— Сідайте. Ось вам аркуш паперу, ручка. Пишіть.

Він продиктував мені текст заяви на ім'я начальника райвідділку поліції, а сам зв'язався з ним і попросив когось з міліціонерів направити до нього. І негайно викликав володарку ритуальної служби. Незабаром обоє з'явилися. Вона на диво заявила:

— Павле Іллічу, я все зрозуміла. Сьогодні і завтра робота на могилі буде завершена.

Так і сталося. Не дивлячись на періодично дощову погоду, була покладена надгробна з чорного граніту плита, а могила обкладена плиткою.

Згадав про ці дві зустрічі з мером тепер, коли закінчував цю книгу. Мені хотілось вірити, що його природна енергетика на мені не вичерпалася. Він здатний на багато інших добрих справ. А як про це довідатися. Мер сам про себе розказувати не здатний. Шукати документи по архівах про ананьївські господарські справи марно. У сховища поступають матеріали не раніше, ніж через три роки з часу їх появи. Придумав. Ура! Мерщій до завідувача Ананьївського історико-художнього музею ім. Є. І. Столиці Олександра Аслановича Шхалахова. Він створив «Ананьїв-інформ». У нього повинен бути чудовий архів. А в архіві документи, матеріали про мерівські справи. Правильно. Є. Ось вони. Просто назву. Кожна з них потребує окремого нарису, оповідання, але ця книга не дозволяє розкривати драматизм, емоційну ситуацію кожного результату, успіху мера. Для цього знадобиться окреме видання.

Доброустрій:

1. Зроблено освітлення вулиць.
2. З'явилися нові тротуари в центральній частині міста.
3. Проведено реконструкцію парку «Молодіжний».
4. Проведено часткову заміну водогонів та каналізаційних труб.
5. Впорядковано подачу води протягом року.
6. Більше уваги приділяється впорядкуванню клумб, скверів.

7. Є дієва допомога у встановленні нових пам'ятників у місті: Чорнобильцям, «Афганцям», меморіалу «Небесної сотні», меморіалу воюючим УНР.

8. Проведено прибирання та впорядкування міського кладовища та встановлено бетонну огорожу.

9. Відремонтовано міський бювет (історичну артезіанську свердловину).

10. Впорядковано джерело на вулиці Зарічній.

11. У 2019 році проведено роботи з благоустрою вул. Пушкіна (Історичний бульвар) — покладена тротуарна плитка, встановлено стилізовані фонарі освітлення та лави.

12. У 2016 році міській голова не заважав перейменуванню вулиць в Ананьєві.

Допомога музею:

1. Міськрадою та музеєм розроблено «Програму матеріально-технічної допомоги АІХМ ім. Є. І. Столиці». В рамках цієї програми освоєні кошти на оновлення експозиції музею.

2. Надана допомога в ремонті постаменту пам'ятника композитору П. І. Ніщинському.

3. Надана допомога у транспортуванні та монтуванні нового котла опалення в музеї.

4. Надавалась дієва допомога у розвитку туризму в Ананьєві.

5. Надавалась неодноразова фінансова допомога в організації масових заходів музею.

Якось закортіло подзвонити Павлу Маковецькому і спитати, як він сприймає книги про Ананьїв.

Почув те, що хотів:

— Всі три книги — Юрія Сисіна, Анни Цуркіної, Олександра Шхалахова цікаві, ми пишаємося ними. Не кожний районний центр має такі дослідницькі таланти, як Ананьїв. Але скажу відверто: наше місто ще не має справжньої академічної історії. Прошу, щоб або ви, або ваш син Тарас написали книгу за всіма вимогами історії, Ананьїв вартий того.

Павло Ілліч спровокував мою відповідь саме про те, що мені хотілось сказати раніше:

— Шановний мере. Ви повідомили про почуття, яке сьогодні у багатьох керівників міст, селищ, сіл. Наша країна, як на мене, вступає в історико-дослідницьку еру. За комуністичного режиму не можна було писати правдиву історію в основному за двох причин:

комуністи, що знищили російський капітало-монархічний устрій, не дозволяли правдиво про це писати; ті самі комуністи, що здійснювали голодомори, репресії, закріпачення власного народу, захищали людям навіть говорити про своє минуле. Сьогодні спостерігається тяга до знання історії на тільки своїх поселень, але і власних родоводів. Тут потрібна державна допомога.

Міністерство освіти і науки України на ініціативу кафедри історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету видало нам ліцензію на підготовку магістрів з науково-освітньої програми «Регіональні історії України». Їхнє основне завдання: організувати вчителів історії, які є в кожній школі, і забезпечити наукове керівництво на рівні району написання саме таких історій, про які ви, Павле Іллічу, мрієте. Пропоную вам на наступний рік підібрати в районі одного-двох здібних бакалаврів і направити до нас в магістратуру. Отримавши освіту, вони повернуться до вас і будуть здійснювати керівництво дослідженнями історії не тільки міста, але і сіл, і окремих родоводів.

Павло Ілліч сприйняв мою інформацію схвально і сказав, що негайно займеться пошуком своїх талановитих, відданих історії малі Батьківщини бакалаврів.

А мені подумалось: саме в тій майбутній історії знайдеться місце для добрих справ очільників міста і району в минулому і досягнень самого Павла Ілліча. Історія потужний фактор виховання патріотизму, повноцінного громадянина свого краю, своєї Батьківщини.

ЯРИ-ЛЕГЕНІ РІДНОГО СЕЛА

Читачу, подивись на розлогі фотографії Ананьєва і мого рідного села — козацька назва Майнове, а сьогодні Новогеоргіївка. Ананьїв розташований утрьох неглибоких ярах, в зелені яких утопають будівлі. Коли людина з'являється на Одеській горі, місто дихає на неї тонізуючим повітрям, оживляючи приємні згадки, викликаючи щасливі посмішки і піднімаючи настрої. Моє село розташовано на більш глибоких, але п'яти ярах, в зелені яких поховалися біленькі хати. То можеш собі уявити, у скільки разів сильніше на своїх синів і дочок дихають вони, які вмиль з'являються перед ними, назвемо умовно, на Ананьївській горі — це дурманяче, як кажуть росіяни, балдеюче дихання рідної землі. Не всім дано щастя це відчувати, але всім дано спостерігати за казковими краєвидами.

На жаль, мені, що не має божого дару художнього мислення, не дано передати гру кольорів і перегук пейзажів ярів рідного села. Але дано разом відчутти з першим поглядом нової зустрічі, як все всередині оживає, радіє. Хочеться глибоко дихати. Кричати: «Здрастуй, Майнове. Дякую за життєтворче дихання». Сміятись і співати.

А погляди вмиль знайшли яр четвертої сотні. Тут стояла наша прекрасна хата. Наступний володар, міліціонер, у зв'язку з переводом його на службу до Одеси продав її на будматеріали. Тут весною 1956 року, коли відмінили драконівські податки на фруктові дерева, я посадив сад. Деякі дерева ще збереглись, переважно підросли з коренів старих. Але незмінно зустрічала мене моя улюблена грушка. Перефразуючи Сергія Єсеніна, підходячи до неї, шепочу: «Як дитину рідну, обнімаю грушу».

Потім на цвинтар. Він недалеко. Там з пам'ятників очікують на мене до болю близькі погляди тата і мами. Тепер уже і сестри Олени. Про моє село, про його людей в цілому добре написав журналіст Валентин Шегленко. Звичайно, міг би сказати, що легендарна людина з космодрому Байконур мій рідний брат, а його син Сергій, професор,

не тільки мій рідний племінник, а ще й народився в нашому селі. Всі п'ятеро професорів, про яких пише журналіст, вважають наше село своїм рідним.

Прошу познайомитись з цією статтею. Зауваження журналісту зробив одне: міг би попросити показати ордени та орденські книжечки. У деяких ветеранів з роками героїзм зростає. Далі текст. Про людей. Вони й природа ярів-легенів — єдине чарівне ціле.

«Сто вітрів в ногах лежить мого роду і народу»

Про славу Новогеоргіївку та знаних людей у ній. Упродовж майже всієї своєї історії українське село зазнавало величезних утисків, насилля і гонінь. Ще й сьогодні цей гігантський материк на українському просторі для багатьох лишається забутим або й зовсім не відкритим. Село зіткнулося з новими проблемами: недоліками земельної реформи, втратою сталих фінансових джерел для подальших соціальних перетворень, занепадом переробної промисловості тощо.

Однак, незважаючи на всі біди, воно не втратило здатності переборювати труднощі, із покоління у покоління генерує у нашу дійсність здібних, талановитих людей. Брак умов цілком компенсується наполегливістю, цілеспрямованістю, працьовитістю.

Роде рідний! Не стлумить
нашу жилаву породу —
«Сто вітрів в ногах лежить
Мого роду і народу»,

— так писав, озирваючи історію свого роду, поет Іван Драч. Разом з ним сьогодні подібну спробу роблять краєзнавці з багатьох міст і сіл. Нестримна потреба знати своє справжнє минуле спонукає до появи нових і нових історичних розвідок.

Цю низку недавно поповнив «Історичний календар Ананьєва», складений на честь 260-річчя цього козацького міста. У часописі в хронологічному порядку викладаються факти та події з життя райцентру. Також у цьому виданні, як зазначається в анотації, є відомості про знаних людей, які народилися на Ананьївщині, жили або перебували в цьому краї, прикрасивши своїми справами його історію. Певна річ, календар заслуговує на схвалення. Шкода лише, що він виданий невеликим накладом і містить неповний перелік імен, якими годилося б його доповнити. Перше легко пояснюється браком фінансів, друге — прагненням якомога ширше охопити минав-

шину. Через це відомості до календаря дібрано не лише з життя міста і району, а й з усього повіту, центром якого колись був Ананьїв.

У 1887 році в Ананьївському повіті налічувалося 515 різних населених пунктів. За такої їх кількості, погодьтеся, складно згадати про всіх достойників. Не увійшли туди і факти з історії села Новогоргиївка, в якому народилися й ректор університету, і ще три доктори наук, професори, імена яких занесені до «Сучасної енциклопедії України», й учасник запусків космічних кораблів. Країна, як то кажуть, має знати своїх героїв. Отож про них — докладніше. Але спочатку — про саме село.

Час рікою пливе

Колишній сільський голова, краєзнавець Олександр Копач, якого вже нема серед нас, у 1988 році опублікував у газеті «Вісті Ананьївщини» статтю під заголовком «Незгасний вогонь народної пам'яті», в якій зазначав:

«Село було засноване значно раніше Ананьєва, десь у середині XVIII століття («Історія міст і сіл Української РСР» уточнює цю дату: 1767 рік. — *Авт.*) запорізькими козаками. А вже за часів Катерини II, рятуючись від кріпацтва, сюди стікалися селяни-втікачі із центральних районів Росії в пошуках волі і землі... До цього часу в селі збереглися назви вулиць, на яких проживали козаки: 1-ша, 4-та Сотня, 7-ма Попівська (жили на ній священики), Думінська (Рада Козацька), Загребельне (за часів кріпацтва тут було відкрито цілюще джерело, і воно було настільки могутнє, що загрожувало затопити значну частину села, і тоді пан наказав забити те джерело мішками піску із вовною, таким чином створивши греблі)... Зберігається в пам'яті народній і поховання майновських козаків на Борщуківському полі (6-й км дороги Ананьїв — Жеребкове), якою везли смертельно поранених козаків додому з російсько-турецької війни. Тут було (за звичаєм козаків) насипано великий курган із землі і встановлено хрест. На жаль, за часів тоталітарного режиму про все це було забуто, курган розорали... І встановили замість хреста топографічну відмітку. Це ж прямисіньке блюзнірство над нашими пращурами, їх християнськими душами!»

Штрихи до портрета села додав уродженець Новогоргиївки Володимир Макодьоб:

— Село було центральною садибою міцного колгоспу «Батьківщина». Він мав понад 3800 гектарів орної землі, розвивав виробни-

цтво зерна і тваринництво. Справи йшли успішно. Досить сказати, що за вагомих приріст продукції у 1977 році господарство було удостоєне високої всесоюзної нагороди.

За трудові успіхи орденами і медалями були нагороджені 43 чоловіка, серед них — головний агроном Федір Ковальський, ланкова Олена Грабовська і бригадир Василь Крижановський — орденом Леніна, доярка Любов Колесник і тракторист Микола Копач — орденом Жовтневої революції.

Економічні здобутки дозволяли здійснювати й соціальні перетворення. Це в ті часи були споруджені Будинок культури із залом на 500 місць, бібліотека з багатотисячним книжковим фондом. Населення обслуговували фельдшерсько-акушерський пункт, колгоспний пологовий будинок, швейна і взуттєва майстерні райпобуткомбінату, п'ять магазинів, відділення зв'язку, ошадкаса.

До речі, Володимир Макодзьоб один із дієвих учасників тих перетворень. Це особистість, про яку варто написати книжку. Він розпочав свою робочу біографію з тракториста. У 26 років став заступником голови місцевого колгоспу. Згодом Володимир Іванович як талановитому організатору, людині світлого розуму доручили очолити найбільше в районі господарство. І там він теж зарекомендував себе найкращим чином. Коли постало питання, кого поставити на чолі району, сумнівів не виникло — Володимира Макодзьоба.

Він пишається тим, що був причетним до багатьох добрих справ у районі, в тому числі до будівництва нової школи у Новогеоргіївці.

Про нинішній день села розповіла секретар сільради Тетяна Гончарук:

— Протяжність населеного пункту — сім з половиною кілометра. Жителів — 680 (у 1950 році було 3500, а в 1974-му — 2500). У селі 407 будинків, люди мешкають у 323. Благенька хата коштує 7—8 тисяч гривень, а добротна — 40 тисяч.

Смертність, як і загалом в Україні, перевищує народжуваність. Торік, наприклад, у селі народилося п'ятеро дітей, а померло більше десяти душ.

— Найгірше те, — додає Володимир Макодзьоб, — що сьогодні людям, по суті, нема де працювати. Колись у колгоспі було задіяно 200 механізаторів (дві тракторні бригади), 50 водіїв, 250 тваринників, 200 рільників... Нехай зарплати в них були порівняно невисокі, але, крім зарплати, кожен мав домашнє господарство — корову, кілька свиней, птицю... Нині ж ті кілька фермерських господарств, що іс-

нують, проблеми не вирішують. Але село, як і раніше, так і сьогодні, сильно своїми людьми і пишається ними. От, наприклад, де ви знайдете ще одну таку сім'ю, в якій були три професори і викладач математики? А її голова — наш земляк, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України Григорій Гончарук.

Апофеоз наукового поступу

Як на пшеничному полі колос тулиться до колоса, так і в житті Григорія Гончарука щільно стоять багато подій, промовистих вчинків, цікавих зустрічей. Сьогодні він очолює кафедру історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету. Один із магістральних напрямків її наукової роботи — дослідження проблем взаємовпливу інтелігенції і влади. Цій темі було присвячено шість всеукраїнських наукових конференцій. Остання відбулася 21—22 травня цього року за сприяння народного депутата, а сьогодні Президента України — Петра Порошенка. Її учасники прийняли наказ виборців Петру Олексійовичу: під час першого візиту до Одеси у новому статусі відвідати політехнічний університет, щоб поділитися своїми першими успіхами та труднощами.

Ще одна провідна тема досліджень колективу кафедри — історія Народного Руху України. Широко відомі організовані у політехнічному наукові конференції з цієї тематики. Їх учасниками були такі відомі діячі, як В'ячеслав Чорновіл, Дмитро Павличко, Іван Драч та інші. У цьому ж переліку — представники науково-дослідницьких структур всієї України. Сьогодні тут готуються до проведення IX такої конференції.

Матеріали обох тематичних конференцій — завжди до уваги зацікавлених. На кафедрі регулярно виходять фахові збірники з науковими доповідями та повідомленнями.

Наукові праці, монографії, книжки Григорія Гончарука неодмінно викликають увагу як учених, так і широкої громадськості. Такими стали, наприклад, дослідження «Народний Рух України. Історія», цикл праць про національний визвольний рух в Україні в роки Другої світової війни та багато інших.

Особливий період у житті Григорія Івановича — афганське відрядження. Він був призначений радником ректора Кабульського університету та керівником колективу радянських вчених і викладачів, які працювали в Кабулі. Там зіткнувся з багатьма неприхованими негативними сторонами діяльності верхівки Кремля та її пов-

предів за кордоном. Рішучий протест проти цього явища висловив у книзі «Афганистан, прости!».

Дуже доброзичливо, я сказав би, по-батьківськи, Григорій Іванович опікується юнню, тими, хто став на тернистий науковий шлях. Він задоволений, що на кафедрі близько трьох десятків дослідників стали кандидатами наук і доцентами, а четверо — докторами наук, професорами...

Разом з дружиною Ніною Михайлівною, вчителькою, Григорій Іванович виховав двох синів. Тарас теж став доктором історичних наук, професором кафедри історії України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, а Анатолій віддав перевагу економіці — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри...

Григорій Гончарук постійно перебуває в полоні нових ідей і конкретних задумів, бесідує, складає, планує, організовує, пише... Він постійно в русі. «Де сили черпаєте?» — цікавлюсь у нього. «А я родом з козацького села, мені гени допомагають», — відповідає.

Виріс у звичайній селянській сім'ї, яка відзначалася особливою працьовитістю. «У роки дитинства, — згадує, — ми здалеку пізнавали батька по червоному прапорцеві передовика. А мама разом з односельцями створювала колгосп, відбудовувала його після Великої Вітчизняної війни. Вона разом з батьком усе зробила, щоб виростити з нас справжніх людей».

Після школи закінчив Васильківське авіаційно-технічне училище і чотири роки віддав службі в авіації. Тим часом писав вірші, оповідання, газетні статті. Згодом усвідомив, що авіаційне слово «крила» багатозначне. Крила потрібні, образно кажучи, й для злету у творчості, пізнанні світу, дослідженні окремих тем... З власної ініціативи у званні капітана розпрощався з військовою кар'єрою і вступив на історичний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечникова (хоча зваблювала й журналістика). Після навчання залишився в університеті на викладацькій роботі. Через два роки захистив кандидатську дисертацію, а через три — написав докторську.

Ректор з козацьким характером

У колгоспі я працював з малих літ, — розповів ректор Міжнародного гуманітарного університету, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України Анатолій Крижановський. — Із одинадцяти-дванадцяти років разом з іншими хлоп-

чиками ущільнював солому в накоплювачі комбайна РСМ-8. Ми стрибали по ній, рівномірно розправляючи її вилами. А ще, як міг, допомагав мамі, яка займалася вирощуванням коконів шовкопряда. То була добра школа. Вона вчила основному: все, що можеш здобути, ти здобуваєш своєю працею. Я все життя сповідаю цей принцип.

Шляхи Анатолія Федоровича до професійних висот були непротистими і звивистими. Але коли є мета і бажання її досягти, труднощі не видаються непереборними. Вступив на юридичний факультет Одеського університету ім. І. І. Мечникова, зарекомендував себе активістом комсомольської роботи і художньої самодіяльності, мав нагоду попрацювати у міжвузівському юридичному відділі... Йому надходили звабливі запрошення на роботу юристом, однак віддав перевагу аспірантурі та викладацькій стежці.

Займаючись будь-якою діяльністю, можна прожити тихо і сумирно, а можна не боятися встановлених канонів, сміливо порушувати проблеми, розв'язання яких назріло. Одним з кроків на цьому шляху була публікація статті у республіканській відомчій газеті «Іменем закону» на тему реформування органів внутрішніх справ, де Анатолій Крижановський з-поміж інших негативних явищ виступив, зокрема, й проти олігархізації юридичної освіти. Та стаття наробила великого розголосу, але якщо «низи» схвально поставилися до неї як сміливої й чесної, то «верхи» сприйняли у штики. Редактора газети звільнили з роботи, а Крижановського — завчасно відправили на пенсію.

На той час Анатолій Федорович працював в Одеському інституті (тепер університет) внутрішніх справ, захистив кандидатську дисертацію і вважався перспективним науковцем та керівником (починав викладачем, потім завідував кафедрою, був проректором з наукової роботи і певний час навіть виконував обов'язки ректора). А тут — наче постріл на злеті. Можливо, когось іншого цей удар підкосив би, але тільки не Анатолія Крижановського. Козацький характер спонукав підвестися і йти далі. А невдовзі його запросили до Одеської національної юридичної академії. Там пройшов багатьма шаблями кар'єрного росту, захистив докторську дисертацію, а в 2011 році за пропозицією президента ОНЮА Сергія Ківалова, який був ініціатором створення Міжнародного гуманітарного університету, очолив цей навчальний заклад.

— Сьогодні у нас навчаються чотири тисячі студентів, — розповідає Анатолій Федорович. — У тому числі 400 іноземців із 37 країн

світу. У рамках вишу діють інститут національного і міжнародного права, факультети економіки і менеджменту, лінгвістики і перекладу, мистецтва і дизайну, комп'ютерних наук та інноваційних технологій, медичний інститут та інші структури. В університеті працюють понад 250 професорів, доцентів і викладачів, читати лекції сюди запрошують також спеціалістів з інших ВНЗ.

— Але яку б професію студент для себе не обрав, — вважає Анатолій Крижановський, — насамперед він має бути людиною. Дехто думає, якщо у нас виш недержавний і форма навчання — контрактна, то за успішність можна не переживати, мовляв, гроші все вирішать. Це не так. І я особисто, і мої колеги намагаємося сформувати у молодій людини, передусім, відповідальне ставлення до своєї долі, до навчання, почуття поваги до старших, створити у колективі сприятливий психологічний клімат. І в цьому мені допомагає і мій сільський досвід. Наведу, наприклад, такий епізод. У дитинстві я сам зібрав з окремих деталей, знайдених то в одного, то в другого дядька, велосипед. Гасав на ньому під раму по селу, як на крилах, аж поки не сталася така історія. Батько зустрів тітку Килину, а вона йому: «Це твій герой вже на лісапеті їздить?» — «Мій», — з погордою відповів батько. — «А чому ж це ти не навчив його з людьми вітатися?» — дорікнула йому. Батько передав цю розмову мені, і я відчув, як сором змінює колір моїх щік: «Як я міг проскочити повз тітку, не звернувши на неї уваги?!» Той урок затямив на все життя. І сьогодні я першим вітаюся з кожним співробітником, вахтером чи студентом, байдуже де — в університеті чи на вулиці. І радію, коли вихованці й самі переймають цей простий, але важливий елемент спілкування, виростають чемними і вихованими.

Штурмовик космічних просторів

Інший виходець із Новогеоргіївки — Федір Гончарук — народився у 1928 році. Самі розумієте, що то був за час, на який випало його дитинство і юність. З чотирма класами освіти пішов в армію. Там закінчив вечірню школу і школу авіаційних техніків. Нестримне бажання вчитися кликало його до нових обривів. Федір учився у Київському вищому військовому інженерно-технічному училищі, а потім закінчив Московську академію ракетних військ і був направлений на ракетодром, у Байконур. Там став начальником відділу з монтажу та експлуатації ракетних двигунів. Посада — більш ніж серйозна.

Поети люблять порівнювати обриси зернини із силуетом ракети, підкреслюючи цим нерозривний зв'язок хліборобської праці з новітніми досягненнями. Наш приклад — ще одне підтвердження тому. Підтвердження могутності сили духу українців. Зважте, простий сільський хлопчина, фактично без освіти, без впливових знайомих, сам всього досяг.

У сімейному альбомі цієї родини є унікальні знімки космонавтів з автографами, є види міста Ленінська, де жили працівники космодрому, є фото стартів перших ракет, світлина вигадливої альтанки, в якій, за переказами, Сергій Корольов прийняв рішення, кого першим з трьох підготовлених космонавтів відправити на земну орбіту... Лише нема зніmkів самого Федора Івановича. Режим секретності забороняв йому афішувати свою особу. Хіба що збереглося одне фото, яке ми сьогодні й вміщуємо.

Алерголог, знаний за кордоном

Герой попередньої розповіді Федір Іванович разом з дружиною Галиною Антонівною виховали двох гарних діток — Валентину і Сергія. Вони перейняли в батьків кращі риси і вирости шанованими людьми.

Ім'я Сергія Федоровича занесене до «Сучасної енциклопедії України». Він, уродженець Новогеоргіївки, став доктором медичних наук, професором, знаним алергологом, імунологом, педіатром. У його науковому доробку — понад 230 робіт, з них 10 монографій, навчальних посібників і підручників. Ім'я вченого знають не лише в Україні, а й далеко за її межами. Я зустрівся з ним на кафедрі клінічної імунології, генетики і медичної біології Одеського національного медичного університету.

— Коли мій батько служив на Байконурі, — розповів Сергій Федорович, — мене, малого, на все літо відправляли в рідне село. Тоді там ще жили по маминій лінії дід Антон, тракторист, і бабуся Віра, проста трудівниця, а по батьковій — дід Іван і бабця Єфросина, теж колгоспники. Це були правильні і душевні люди. Діди воювали. Пам'ятаю, в діда Антона було три медалі «За відвагу» і дві — «За бойові заслуги». Якось я запитав його: «Діду, а чому у вас так багато нагород?» Він усміхнувся і відповів: «Я, внучку, відважним був». По змозі сил допомагав стареньким порати по господарству, навчився навіть корову доїти. А ще у селі жили дядьки, які намагалися передати мені деципу своїх навичок. Дядько Іван працював їздовим і

навчив мене запрягати й розпрягати коней, доручав деякі поїздки. А два інші дядьки — теж Іван та Василь — працювали водіями і, звичайно, інколи садовили за руль... У центрі села блищали широкі плеса кількох ставків, а довкола буяла розкішна природа, яку було не порівняти зі скупою рослинністю міста Ленінська на березі Сирдар'ї.

Коли батько демобілізувався, сім'я перебралася з Ленінська до Одеси. Тут хлопець закінчив школу, а потім — медичний університет. За направленням три роки відпрацював у сільській амбулаторії на Луганщині, а потім повернувся до Одеси, де вдосконалював свою лікарську практику в різних медичних закладах, в тому числі очолював відділення міського дитячого лікувально-діагностичного центру імені Б. Я. Резника. Водночас займався науковою роботою, яка і повернула його до медичного університету.

Стояти на чатах здоров'я — що може бути благороднішим на землі?!

Проводжала мати п'ять синів у солдати

На меморіалі воїнам-односельцям серед багатьох імен найчастіше повторюється прізвище Гриб. Виявляється, із сім'ї Івана Юхимовича та Анастасії Герасимівни Грибів на фронт пішло п'ятеро синів. І жоден не повернувся додому. Омелян, 1911 року народження, старший лейтенант, командир взводу, поліг смертю хоробрих у 1944 році. Пилип, 1914 року народження, молодший лейтенант, начальник підрозділу хімслужби, загинув у 1944-му. Юхим, 1916 року народження, рядовий, отримав смертельну кулю у 1942-му. Павло, 1922 року народження, старший сержант, санінструктор, загинув у Німеччині у 1945-му. Михайло, 1924 року народження, поліг у боях за Вітчизну в 1944-му... Уявіть на хвилину матір, яка чекала з війни кожного свого солдата... Бракує слів, щоб висловити всю глибину скорботи.

Криваві жнива війни були жахливими. У пам'яті людей зберігся і той факт, що навесні 1942 року за селом фашисти розстріляли колону жінок, людей похилого віку, дітей єврейського походження. У статті «Жидівська рипа» (газета «Юг», 15 квітня 1993 року) історик Григорій Гончарук з цього приводу писав: «Масштаби злочинів у Бабиному Яру в Києві і в Майновому різні. Але суть одна: людська трагедія. Чому ж про перше знає увесь світ, а про друге...» Відтоді нічого не змінилося.

У місцевій школі є музей, частину експозиції якого присвячено участі односельчан у Великій Вітчизняній війні. Це фотознімки, текстові матеріали і листи, оті солдатські трикутнички, які несли з фронту такі жадані звісточки.

В одному з них читаємо: «Лист написано 28 січня 1945 року. Привіт із Західного фронту з Німеччини від Белоченка Олексія Григоровича дорогій матері. Добрий день чи вечір, вельмишановна мамо. Ми воюємо по-справжньому... Не хвилюйтесь за мене...» За скупими рядочками слів — спокій, впевненість у перемозі.

Сьогодні українські чоловіки знову воюють, захищають цілісність України на Сході.

І знову у матерів болить серце. І знову сини пишуть: «Ми воюємо по-справжньому».

Держава, козацтво, честь

Відродження козацтва на Ананьївщині почалося в 1990 році, коли на Хортиці відзначили 500-ліття Запорозької Січі. На святкуванні побувала делегація з Ананьєва, у складі якої був житель Новогеоргіївки Микола Кушніренко. Того ж року в селі Усатовому у церкві Святої Покрови він був посвячений у козаки Українського Чорноморського Подунай-Гуляйпільського козацтва. А члени Ананьївського козацького осередку обрали його своїм отаманом.

Цей вибір був не випадковим. Пан Микола давно зарекомендував себе активним поборником незалежної України, козацьких звичаїв і традицій, української національної ідеї. Це він разом зі своїм побратимом Валерієм Янкевичем у 1990-му вийшов на першотравневу демонстрацію із синьо-жовтим прапором, а перед трибуною вигукнув: «Слава Україні!» Сьогодні чи не всі керівники завершують цими словами свої виступи, а тоді це було викликом суспільному ладу. Але зміни вже наближалися і були невідворотними.

Микола Григорович добре обізнаний з історією України і рідного краю. Він розповів про те, що у 1964 році на околиці села було знайдено кам'яну скіфську бабу, а в шкільному музеї зберігається звичайнісінька кам'яна сокира. І перша, і друга знахідки прямо вказують, що Новогеоргіївка — село дуже давнє.

У себе на обійсті отаман показав мені ще одну реліквію: колесо, яке могло належати якійсь із тачанок отамана Заболотного, 120-річну яблуню-дичку і ще багато цікавого.

Вибачте, хлопчики-соняшники...

У «Національній книзі пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні» (2008) знаходимо й село Новогеоргіївку. У мартирологу — 9 імен.

Але у тому списку нема, наприклад, прізвища Кушніренко. А серед загиблих такі були. З їхнім нащадком, Миколою Григоровичем, ми відвідали місцевий цвинтар. Він показав мені доглянуті могили своїх родичів. На трьох хрестах вказується один і той же рік смерті — 1933-й. Тут поховані Кушніренки: Степанко — 7 років, Василько — 9 років, Миколка — 11 років. Ой, доле-доленько ваша, хлопчики...

— За словами сестри, — повідав співрозмовник, — нелюди забрали в сім'ї останні півмішка кукурудзи. Батьки падали перед ними на коліна, вмовляли не лишати дітей на проголодь. Але знайдіть ніщо не розчулило і не спинило.

Вже згадуваний тут ректор Міжнародного гуманітарного університету Анатолій Крижановський теж зазначає:

— У моїх діда Олекси і баби Олени було 12 дітей. З них у роки великого голоду померло шестеро. Їхніх імен також немає у мартиролозі. Повернувшись із села до Ананьєва, я завітав до місцевого відомого краєзнавця Юрія Сисіна і поцікавився, що йому відомо про той період. Юрій Михайлович показав мені свою книгу «І сказав йому святий Миколай...». У ній є розділ «Майновські спогади». Це розповідь жительки села Катерини Матусяк, яку свого часу дослідник ретельно занотував.

«У 1931 році, — згадувала Катерина Василівна, — ще тривала «розкулачка». Людей виганяли взимку із хат, викидали старих і малих прямо на сніг, на холод, і жах обіймав всіх людей.

Забирали майно, корів, коней та інших тварин разом з господарчим реманентом.

Багатьох судили, репресували, били, тягли, як худобу. Більшість із репресованих додому не повернулися, деякі були вбиті, інші померли, не витримавши катувань і розлуки з рідними та домівкою.

Урожай 1932—1933 років забрали під мітлу, все підряд забирали, а люди залишалися зовсім без харчів і їжі. Тому споживали бур'яни, котів, собак. Решетники та декілька інших сімей поїли своїх дітей. Але вони не наїлися ними, були і надалі голодні та стали відлюдькуватими і страшними, неначе збожеволіли. Їсти було нічого, тому вони через деякий час і повмирали. Виходу у людей не було. Мертві діти лежали на вулицях.

Із сестрою Франею ми йшли у поле із сапами і при дорозі знайшли мертвого хлопчика. Сапами випорпали ямку, скільки могли, і поховали, а на могилі замість хреста поклали соняшника і зверху шапочку того хлопчика.

Вижили тільки ті, хто вчасно закопав збіжжя у землю, і те зерно не знайшли «уповноважені».

— Батьки мої, — продовжувала Катерина Василівна, — були «розкуркулені» та вислані до Росії, в місто Горький. Коли ми туди прибули, то побачили страшну картину — скрізь репресовані з України, босі, голодні, голі. Вони вмирали і там, і так само валялися вулицями трупи. Багато людей жебракували. Страшний мор був. За містом була велика гора, але то була не природна гора, а гора з мертвих українців, яких збирали по місту і звозили на одну купу. Гора з кожним днем ставала вищою, а мерцям не було ліку».

Важко писати про наругу над нашим народом. Бодем у серці відгукується смерть дітей. Вибачте, хлопчики-соняшники. Вибачте, що у 1918-му українці не спромоглися відстояти свою державу, що довго терпіли нелюдське ставлення до себе московської верхівки. Чи відстоїмо Україну сьогодні?

100 свічок на короваї

Коли торік найстарішій жительці села Катерині Мороз з нагоди іменин піднесли великий коровай, на ньому горіли 100 свічок. Саме стільки їй сповнилося літ. Ювілярку палко вітала громада села, численна рідня, звучали здравиці і пісні.

Як же бабуся почувається в другому столітті? Коли ми з секретарем сільради завітали до неї, то застали її досить бадьорою та привітною.

— Який він, рецепт довголіття від Катерини Опанасівни? — цікавимося в неї. — Може, щось особливе треба їсти?

— Я їла те, що в селі їдять, — відповідає, — це зараз вже не могу всього того. З'їм яйце — і повечеряла.

— А як з питвом-куривом?

— Я не курила, а по гостях молодою ходила. І в себе гостей приймала, і зараз гостям рада.

— І хлопців любили?

— Ні, їден був. Як у тій пісні співається: десять я любила, дев'ять розлюбила, а одного забуть не могла. Так і я. В 1944-му його як забрали на фронт, то він так і не повернувся.

Самотужки жінка виховала трьох дітей: Віру, Галину та Івана. Син народився у 1942-му, коли по землі котилася війна. З ним вона натерпілася найбільше.

— Він був мічений, — згадує Катерина Опанасівна, — дуже слабкий. Я боялася за його життя, тому пішла до одної баби — Надії Томашихи і попросила допомогти. А вона каже: «Іди, дочко, нарви з трьох городів бур'яну, висмикни жмут соломи зі стріхи і зроби купіль». Ото як скупала, то так і досі — живий, здоровий, лише не говорить. А який добрий! Все робить — і шарує, і бур'ян вириває, і за мною доглядає, і всім допомагає. Шкода, що його зараз нема вдома. Він би був дуже радий.

— А ви ще біля дому пораете?

— Та так, дещо. Щось прополю, щось поскладаю...

Ми подякували бабусі за розмову і, посылаючись на брак часу та надмір роботи, залишили її таке світле, чистеньке подвір'я у квітах і чепурну хатинку. Їхали далі за маршрутом, а у вухах чомусь бриніла пісня:

Рідна мати моя,
ти ночей не доспала,
ти водила мене у поля
край села...

Як з'ясувалося, довгий вік — не дивина для жителів Новогеоргіївки. Вулицю Шевченка тут ще називають вулицею довгожителів. Тутешній мешканець Микола Кушніренко, зокрема, повідомив, що бабусі Тетяна Шевченко і Христя Москаленко тут прожили по 93 роки, дід Василь Кучерявий — 94, а Палажка Мигуш — 102 роки...

Знов щебече юнь...

Дітки у школі чи малеча в дитсадку завжди викликають приємне почуття схвильованості, зворушеності. Цей стан ми відчули і в Новогеоргіївській школі, повна назва якої така: навчально-виховний комплекс — загальноосвітня школа I—III ступенів — дошкільний навчальний заклад.

Директор школи Валентина Трандасір провела нас по навчальних кімнатах, і ми були приємно вражені тим, з якою любов'ю вони оформлені. Якщо, наприклад, це кабінет математики, то тут, мов у природі, постають зайчики і грибочки, жолуді і ромашки, яких прямо хочеться мерщій порухувати...

У школі є бібліотека, актовий і спортивний зали, тренажери, майстерні, медкабінет, простора кухня, їдальня...

Але чи не найбільше враження на нас справили шкільний музей. Це зібрання вишитих рушників, які подарували музею жителі села Раїса Чеботар, Олександра Рожко та інші. В експозиції чимало старожитних речей, як-от рубель для прасування білизни, прядка, глечики-горщики тощо. Є тут і макет художньо розписаної української печі. Частина експозиції присвячена участі односельців у Великій Вітчизняній війні.

Діти люблять свою малу батьківщину. «Ви чули, як співає соловей? Якщо ні, то приїздіть у Новогеоргіївку. Тут краще, ніж у місті, тому що тут свіже повітря і домашні продукти, чудові сади і багато квітів», — пишуть у творі «Люблю своє село» восьмикласниці Наталія Гончарук і Тетяна Романова.

«У нашому селі є ліс, річка, ставок, де можна покупатися і засмагнути. А рибалити тут — одне задоволення. Особливо гарно в селі літнього вечора, коли сонечко повільно сідає за обрій. Якийсь чарівник небо розфарбовує в ніжні тони, а потім яскравими цяточками малює зорі. О такій порі добре прогулятися селом і прислухатися до розмов бабусь», — додають їхні ровесниці Іра Майстренко і Віка Плотніченко.

Щороку випускники цієї школи вступають до вищих навчальних закладів і гарно вчаться. Ось, скажімо, який лист татові та мамі Віри Музики надійшов з Одеського університету:

«Вельмишановні батьки! Мені приємно повідомити вам про те, що ваша дочка є однією з кращих студенток нашого факультету. Від імені декана факультету хочу подякувати вам за те, що ви виховали талановиту, сумлінну дитину, успіхами якої можете пишатися. З щирою повагою, найкращими побажаннями декан філологічного факультету Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, доктор філологічних наук, професор Євген Черноіваненко».

...Промайнуть роки, виростуть діти, не будемо загадувати, хто ким стане. Головне в іншому: кожному юнаку чи дівчині надано чудове право вписати в історію свого села чи району, чи й усієї країни і свій рядок.

Валентин Щегленко. Чорноморські новини. — 2014. —
9 серпня. — № 060–061 (21531–21532)

ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГЕТИКИ. СКІЛЬКИ ЇХ?

Безліч. У кожної людини свої. Чимось схожі з іншими, але у більшості особливі. До них звикають. Сприймають як належне. Часто не помічають. Не ведуть обліку. Живуть, діють у потоках власної енергетики, окутані нею. Не звертають на неї уваги, неначе вона їм зобов'язана своїм існуванням.

Все, що невидимим промінням несе людям приємності, є джерелом енергії.

Автор цих рядків теж серед об'єктів, схожих з іншими людьми, так би мовити, є мішень чарівних променів. Але, як і всі, має ще свої приємності. Про них йшлося у попередніх нарисах. Тут можу додати ще декілька. Наприклад, перебування кожного ранку години — півтори в Аркадії переважно серед ветеранів-моржів. Це якась анекдотично-жартівливе середовище. Ніхто ніколи не сумує. Навіть невеселі повідомлення, передусім політичні, з засобів масової інформації подаються в сатиричному стилі, використовуючи аналогії як сучасні, так і історичні. Тут отримуєш заряд не тільки фізичної, але і душевної бадьорості.

А хіба не приємно, коли з тобою голосно вітаються не тільки ті студенти, котрим належить тобі складати іспит, а також і ті, з якими ти більше не будеш зустрічатися в аудиторії. Піднімають настрої дзвінки зі Львова мого двоюрідного брата, майже ровесника, з яким я дружив у шкільні роки, а також розмова з моїм курсантським по військовому училищу другом із Санкт-Петербурга. Про них йшлося у першій книзі моїх мемуарів.

Особливо радісний очікуваний дзвінок з Німеччини колишнього ректора Кабульського університету Мухамеда Тахіра Еноята. Я у нього був радником в ті криваві роки в Афганістані.

Звичайно, добрі стосунки з колегами нашого політехнічного й інших вишів, які при зустрічі не тільки випромінюють посмішкову

енергетику, але перекинуться слівцем з різних актуальних приводів. Так слід сказати і про сусідів, і про знайомих з різних життєвих ситуацій.

У кожної людини є ще власні, внутрішні джерела енергетики. Їх рецептори, очевидно, знаходяться в свідомості, душі і серці. Вони взаємопов'язані. Сила їх струму, тривалість залежить від значення інформації. Це можуть бути власні досягнення суб'єкта в різних галузях, успіхи на роботі, стосунки в побуті та інше. Не стійкі, але значні задоволення собою викликають добрі справи, адресовані іншим людям. Піднімай настрій іншим — покращиться і твій. Світ власних джерел самозадоволення безмежний і динамічний. Він також залежить від здатності людини правильно оцінювати свою позитивну діяльність і вміти радіти своїм здобуттям.

Словом, багато джерел і променів енергетики достатньо життєрадісного, не депресивного стану. Проблема у тому, чи здатні ми їх помічати, цінити і давати їм належне місце, простір у своїй душі.

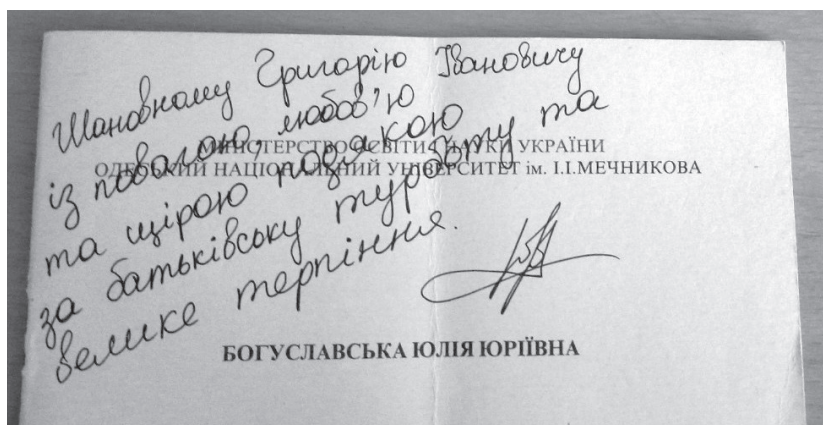
ПІСЛЯМОВА

Читачу, у цій книзі як ти переконався, йдеться всього про три роки з життя автора. Більшість років мого минулого показані у шести, а з «Афганістан, прости» у семи книгах мемуарної спрямованості. Але навіть рекомендована книга не вичерпує всього, про що хочеться розповісти тим, хто ще здатний в наш комп'ютерний час знайомитись з паперовими версіями викладання пережитого.

Написання даного видання мотивувало передусім майже одноголосну підтримку критиками попередньої книги. Остання в значній мірі пов'язана з діючими персонажами, названими раніше. Саме заклики поетів, письменників, вчених, журналістів «не опускати пишучих рук» змусили мене знову сісти за письмовий стіл. А ті вірші, що були написані раніше, згадані у передмові презентації, але вперше прочитані чи покладені мені в кишеню, саме при обговоренні шостого видання мемуарів, неначе крила підіймали мене над щоденними буднями й кликали не те, щоб писати, а спішити викласти громадкості те, що сам випробував, що може принести користь іншим, особливо молоді. Проявлення людських якостей в різних історичних умовах радикально не змінюється. Просто з розвитком технологій набуває іншої емоційної, а не розумової кольоровості.

Запропоновані видання збудовані на зіставленні проявів масового фальшивого, надуманого злого з величезною кількістю доброго, чарівного, що оточує людину. Саме у такому порівнянні проявляється жалюгідність носіїв поганого, їх врешті решт приреченість на викриття і невдачу.

Для автора цих рядків особливо неприємно дивитись на аспірантів, які до захисту дисертації казали про мене одне, а зв'язавшись з групою колег з злими намірами, стали іншими. Наведу приклад, а не виключення. Юлія Богуславська на авторефераті своєї кандидатської дисертації писала:

Після таких слів не хочеться вірити, що її художества є серед агресивних матерщинників, українофобів, людиноненависників, мізантропів, що вторглись в «Студзону» і там розкидували зловонну слину. Також не віриться, що 184 плівків у мою сторону належать такій самій кількості осіб. Про це свідчить одностайність, краще однозграєність, тільки декількох позицій на підтримку своєї кумира а також проставлення просто мінусів для досягнення кількісної переваги над думками — оцінками студентів, колег чи незнайомих мені порядних одеситів, справжніх інтелігентів. Саме їх виявилось більше. Вони виховані, освічені, розумні, совісні, здатні дати безкорисливу відсіч аморально-агресивним так званим вихователям молоді. Душа радіє від свідомості, що їх серед інтелігенції більшість. Одеса — інтелігентне місто. Це значне досягнення історії та сучасності. Треба вчитися цінувати досягнення одеситів всіх поколінь і національностей. Гордитися й пишатися цим не вичурним, скромним, потужним надбанням попередників.

Але трьохрічне дискредитування в Інтернеті не давало мені права помсти злим людям. Помста — взагалі, вважаю, зброя слабих. Вона не приносить бажаних результатів, а тільки поглиблює складні ситуації. Для покарання, як кажуть, є Бог. Тому, коли під час мого перебування в лікарні з'явився протокол засідання кафедри про начебто магічне завершення дисертації, мені незручно було його заперечувати. Краще було дати можливість авторам цього протоколу вести справу до логічного кінця. Логічним був той кінець, що вони не змогли досягти задуманого з причини власної неспроможності і

звернулися до ректора університету з проханням примусити мене долучитися до незрілої сумнівної справи. Рішення ректора, можливо, і ректората було двічі правильним, хоч і здавалося суперечливим. Перше — обговорити дисертацію на кафедрі. Друге попередньо відправити на рецензування. Читач знає, чим закінчилась витівка опонентів. Дисертація визнана незавершеною. Моя мораль не постраждала. Справедливість знайшла себе в рішенні кафедри. Молодь, переважно аспіранти, показали затійникам, як треба відноситись до серйозних справ.

Події цих років підірвали моє здоров'я. Хоч не остаточно, але достатньо, щоб задуматися над створенням якоїсь системи догляду за власним організмом. Коли згадую про фактори, що сприяли моїй боротьбі, то невільно поруч з лікарями, особливо полковником медичної служби Володимиром Михайловичем Абраменком, встають джерела енергетики. Це передусім моя рідня: онучка, сини, дружина. Вони суттєва складова мого існування, проблем і радощів, впевненості в завтрашньому дні. Окремо слід сказати про місто Ананьїв, яке Постановою Кабінету Міністрів України внесено до списку історичних населених міст України. Ананьїв ще в дитинстві був для мене маленькою столицею, а потім я став його мешканцем. Але в описані роки дізнався про нього більше з чудових книг Юрія Сисіна, Анни Цуркіної, Олександра Шхалахова. Саме вони відкрили захоплююче минуле міста, з його видатними постатями, працьовитими й героїчними людьми, історичними будівлями. Вдруге підкреслюю, що наше суспільство, яке впродовж віків було позбавлено знань про своє минуле, ще не навчилося шанувати історію та її дослідників.

Моє рідне село — невичерпне джерело природної енергетики. Тут злилось в єдине ціле мальовничі краєвиди, цілюще повітря, чудові люди, минуле і сучасне. Коли побачиш його з Ананьївської гори — забуваєш про одеські проблеми, переносишся в іншу, казкову реальність, зачаровуєшся його красою.

Та джерел позитивного впливу на організм людини з боку природи і чудових осіб безліч. Наше завдання навчитися їх помічати і надавати їм, безкорисним, належне.

У читача має скластися враження, що автор цієї книги тільки тим і займався, що захищався та рахував джерела енергетики. Це не так. Писались книги. Регулярно випускався фаховий науковий збірник «Інтелігенція і влада» серії історія, який індексується між-

народними науковими базами, проводились наукові конференції, успішно захищались аспіранти, не знали зауважень з боку керівництва ні кафедр, ні їх завідувачів. Долаючи труднощі, колектив чітко забезпечував свою частину режиму життя університету. Кафедра з описаної прикрої ситуації вийшла настільки згуртованою, що змогла витримати більш серйозні атаки на своє існування, які частково відображені у моїй п'ятій, позачерговій книзі мемуарів.

Літературно-художнє видання

ГОНЧАРУК Григорій Іванович

МЕМУАРИ ПРОФЕСОРА

Книга сьома

3 РОКИ З 82

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*
Технічний редактор *М. М. Бушин*
Дизайнер обкладинки *О. А. Кунтарас*
Коректор *І. В. Шепельська*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 9,07 + 1,16.
Тираж 150 прим. Зам. № 125 (19).

Видавництво і друкарня «Екологія»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 23/1
Тел.: (0482) 37-14-25, 37-07-17, (048) 7-855-855

www.astroprint.ua

www.stranichka.in.ua

e-mail: astro_print@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1873 від 20.07.2004 р.